

Analiza štampanih medija u Srbiji
Jul - Septembar

Kvartalni **MEDIJAMETAR**

03|2016

Godina 2, Broj 3/2016
ISSN 2406-2707

Analiza štampanih medija u Srbiji
Jul - Septembar

Kvartalni
MEDIJAMETAR

03|2016

KVARTALNI MEDIJAMETAR
Analiza štampanih medija u Srbiji
Godina II, Broj 3/2016
ISSN 2406-2707

Redakcija
Milana Brisić
Vladimir Abramović
Aleksandra Miličević
Marija Benke

Izdavač
Institut za javnu politiku Beograd
Kneza Miloša 68
E-mail: office.bg@publicpolicyinstitute.eu
Web: www.publicpolicyinstitute.eu

Dizajn korica i priprema za štampu
Pavle Farčić
Štampa
grafoNiN d.o.o. Beograd

Za izdavača
Vladimir Popović

Urednici
Vladimir Popović
Velimir Ćurgus Kazimir

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

659.3

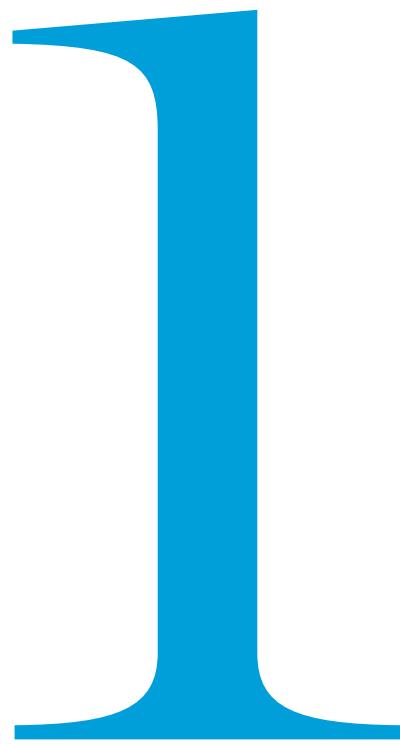
KVARTALNI medijametar: analiza štampanih medija u Srbiji / urednici Vladimir Popović, Velimir Ćurgus Kazimir. - God. 1, br. 1 (2015)- . - Beograd : Institut za javnu politiku, 2015- (Beograd : Grafonin). - 24 cm

Tromesečno. Ima izdanje na drugom jeziku: Quarterly mediometer = ISSN 2406-274X
ISSN 2406-2707 = Kvartalni medijametar
COBISS.SR-ID 215060236

Sadržaj

- 1 Velimir Ćurgus Kazimir:
UVOD
- 2 Isidora Jarić, Danica Laban:
UZORAK
- 3 Isidora Jarić, Danica Laban:
REZULTATI ISTRAŽIVANJA
- 4 Dejan Vuk Stanković:
DISKURZIVNA ANALIZA
- 5 O AUTORIMA

Uvod

VELIMIR ĆURGUS KAZIMIR

UVOD:

Politika kao sloboda

Sudeći prema naslovnicama u našim dnevnim novinama, ništa nije tako važno kao politika. Koliko ona unutrašnja, toliko i ona svetska. Politički akteri, bilo da dolaze iz Srbije ili inostранstva, predstavljaju oko tri četvrtine svih aktera na naslovnicama. S jedne strane, to ne predstavlja nikakvo iznenađenje, s obzirom da je period od jula do aprila 2016. godine bio period intenzivnog političkog dogovaranja i postizborne kombinatorike. Mediji su se utrkivali u najavama sastava nove Vlade i novih političkih odnosa. Politika i inače predstavlja glavnu temu u srpskoj štampi. Nema, međutim, promene ni u odnosu na glavne unutrašnjepolitičke aktere. I dalje je u pitanju "trojka": Aleksandar Vučić, Ivica Dačić i Tomislav Nikolić.

Svetska politička scena je takođe veoma prisutna. Najprisutniji političar iz sveta i dalje je Vladimir Putin. On se na naslovnicama pojavljuje više nego Barack Obama i Angela Merkel zajedno. Sa sličnom strašću mediji prate i američke izbore. Posle Baraka Obame najprisutniji su, naravno, Hilari Klinton i Donald Tramp.

Region je u ovom tromesečju na naslovnim stranama srpskih medija prisutan u veoma negativnom tonu. Događaji koji su obeležili ovaj period karakterišu pogoršanje odnosa Hrvatske i Bosne i Hercegovine sa Srbijom. Štampa prati i komentariše ovaj proces uz često veoma kritične napise o onome što se dešava u susedstvu. Region, nema sumnje, veoma učestvuje i u političkim raspravama u samoj Srbiji.

Ekonomija i EU i dalje nisu teme koje privlače veću pažnju, iako su prisutne na naslovnicama.

Ono što, međutim, nikada ne gubi pažnju, pa i značaj, to su teme iz crne hronike. Ubistvo pevačice Jelene Marjanović budi detektivske strasti i pokreće niz "istraga" pojedinih redakcija. Sa naslovnih strana gledaju nas članovi porodice Jelene Marjanović. Ubica samo što nije uhvaćen. To verovatno zadovoljava veliki broj čitalaca i postaje predmet razgovora. Trivijalnost i odsustvo svakog poštovanja privatnosti i osećanja dostojarstva postaje deo dominantne medijske kulture. Svedoci smo gubitka osnovnih etičkih i profesionalnih postulata novinarske profesije. U takvim okolnostima ni "bavljenje" politikom od strane naše štampe često ne predstavlja pravu podršku istinitom i objektivnom informisanju građana.

Kao i u prethodnih pet tromesečja u analizi empirijske građe primjenjen je isti metodološki pristup. Za jedinicu analize uzet je jedan tekst. Sama analiza predstavlja kombinaciju dva istraživačka metoda: (a) analize sadržaja, koja je bila usmerena „određenim teorijsko-hipotetičkim okvirom ... kojim se stvara objektivna i sistematična iskustvena građa o sadržaju društvenog komuniciranja, koja omogućuje izvođenje relevantnih zaključaka o društvenom kontekstu u kojem se komuniciranje odvija”,¹ i (b) diskurzivne analize, koja nam je omogućila da različite, epistemički i metodološki nesamerljive,² autorske interpretativne strategije i uređivačke politike koje odražavaju predstave različitih, pre svega ideooloških i političkih, diskurzivnih realnosti, razumemo kroz analizu njihovih specifičnih diskurzivnih značenja.

U interpretativnom smislu, radi lakše organizacije teksta, analiza je baš kao i u slučaju prethodnih izveštaja podeljena u dve celine koje se odnose na: (a) analizu kvantitativnih pokazatelja prikupljenih uz pomoć analize sadržaja, i (b) diskurzivnu analizu kvalitativne građe izvučene iz tekstova koji su ušli u uzorak istraživanja.

1. S. Gredelj, *S onu stranu ogledala*, Beograd: Istraživačko-izdavački centar SSO Srbije, 1986, 19

2. G. Couvalis, *The Philosophy of Science*, London, Sage Publications, 1997.

2

Uzorak

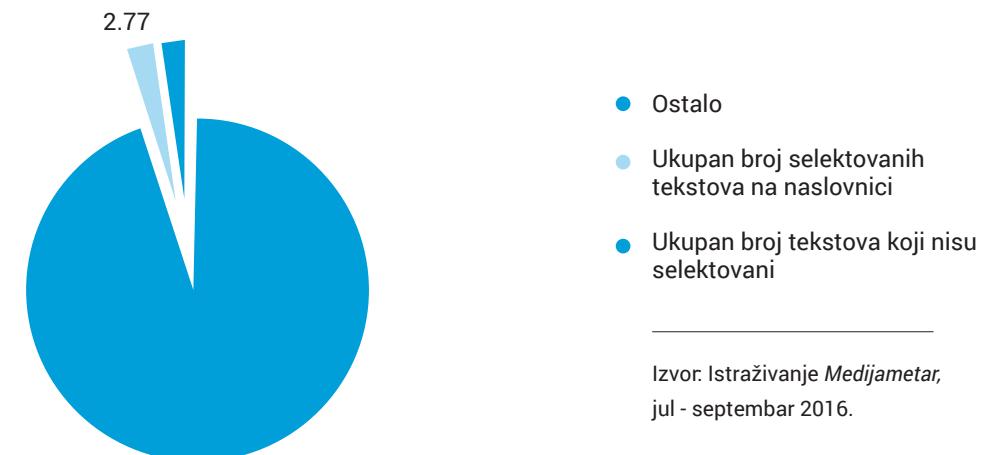

ISIDORA JARIĆ, DANICA LABAN

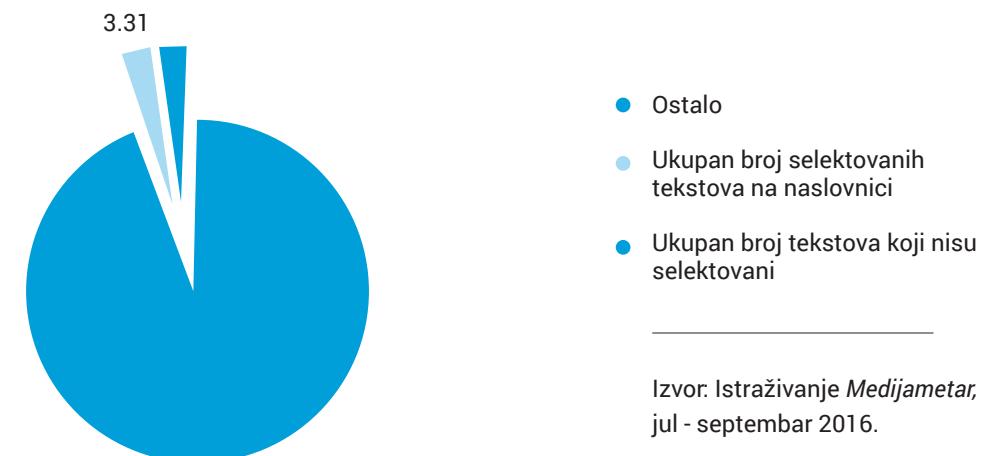
Uzorak

Kao što je navedeno u prethodnim izdanjima, osnovna ideja projekta *Medijametar* je da pokuša da rekonstruiše medijsku realnost dnevnih štampanih medija u Srbiji, onako kako se ona može rekonstruisati iz tekstova koji su pozicionirani (u celosti, ili delimično) na naslovnim stranama, a govore na različite načine o aktuelnim političkim događajima i prilikama u Srbiji i svetu. Uzorak dnevnih novina sačinjen je u odnosu na dva kriterijuma selekcije – najveću čitanost i reputaciju štampanih medija. Podaci o čitanosti dnevnih novina preuzeti su iz istraživanja IPSOS-a.¹ Naslovna strana je deo dnevnih novina koji čitaoci najviše povezuju sa identitetom/prepoznatljivošću jednog medija. Ona je često odgovorna za prvi utisak, našu potencijalnu naklonost ili odbojnost, koju formiramo o nekom štampanom izdanju. Sa naslovnom stranom u kontakt ne dolaze samo čitaoci određenog lista, već i ljudi koji te dnevne novine možda nikada neće uzeti u ruke. Preko novinskih i televizijskih reklama i izloga prodavnica štampe, naslovna strana dolazi u dodir sa auditorijumom širim od onog koji čini čitalačka publika bilo kog pojedinačnog izdanja dnevnih novina, formirajući tako, na izvestan način, javnu sliku novina koja simboliše njenu uređivačku politiku, vrednosnu orijentaciju i usmerenost ka određenoj čitalačkoj publici. Zbog svih ovih gore pomenutih razloga, naslovne stranice dnevnih novina iz našeg uzorka našle su se u fokusu analize projekta *Medijametar*.

Tekstovi sa naslovnica najbolje oslikavaju koordinate uređivačkih politika dnevnih štampanih izdanja. Iako je to procentualno mali broj tekstova, kroz poruke plasirane na naslovnim stranama najlakše je rekonstruisati uređivački identitet dnevnih novina. Odnos ukupnog broja tekstova u svakom dnevnom izdanju pojedinačno i broja tekstova sa naslovnih strana koji su ušli u uzorak našeg istraživanja, prikazan je u grafikonima 1-7, za period od 1. jula do 30. septembra 2016.

Grafikon 1. – Večernje novosti²

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

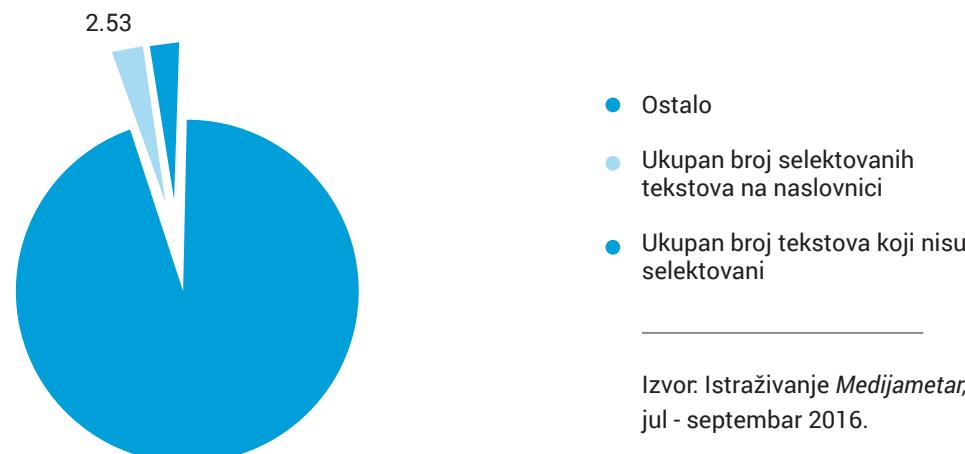
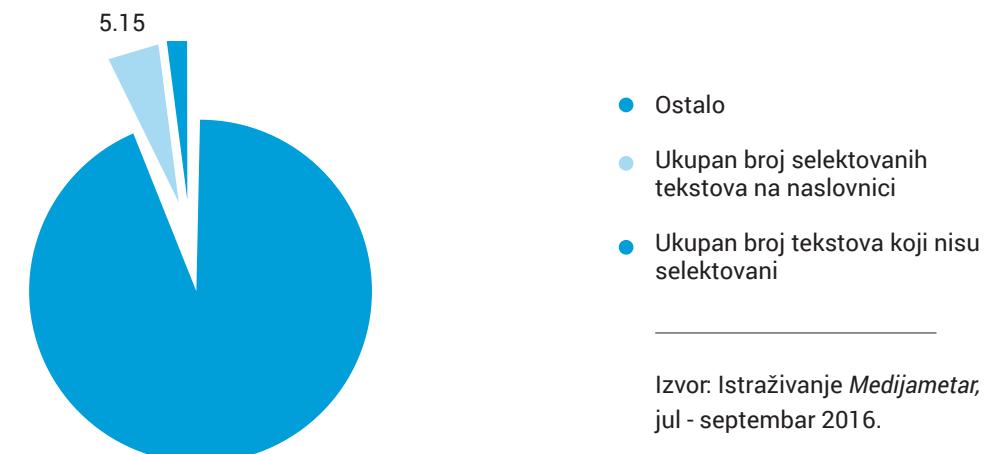
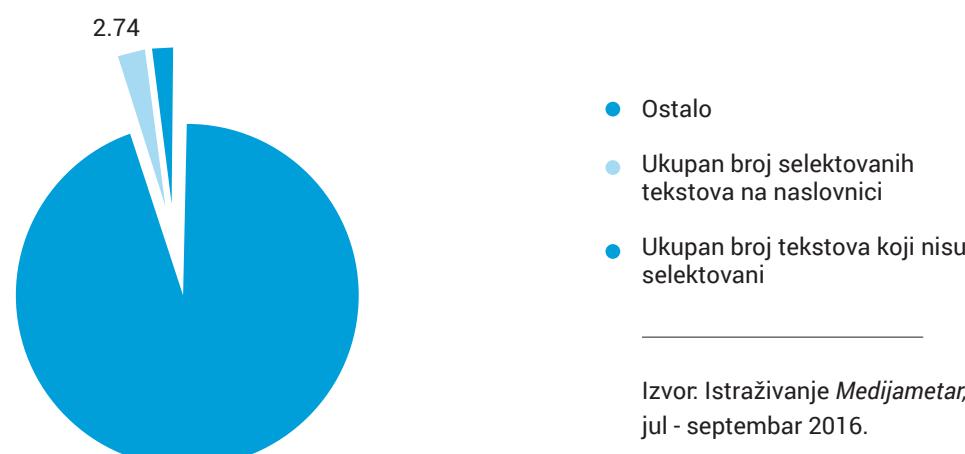
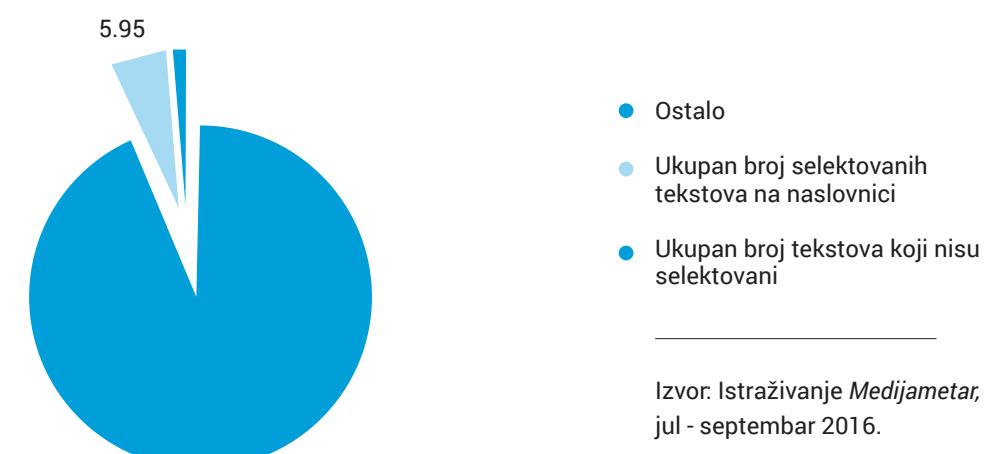
Grafikon 2. – Informer³

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

¹ Istraživanje prosečne čitanosti dnevne štampe rađeno je za period 03. 05. 2016 – 30. 06. 2016, populacija: **total individuals**.

² Za više informacija videti Tabelu 105 u Apendiksu.

³ Za više informacija videti Tabelu 106 u Apendiksu.

Grafikon 3. – Alo!⁴**Grafikon 5. – Politika**⁶**Grafikon 4. – Blic**⁵**Grafikon 6. – Danas**⁷⁴ Za više informacija videti Tabelu 107 u Apendiksu.⁵ Za više informacija videti Tabelu 108 u Apendiksu.⁶ Za više informacija videti Tabelu 109 u Apendiksu.⁷ Za više informacija videti Tabelu 110 u Apendiksu.

Grafikon 7. – Kurir⁸

- Ostalo
- Ukupan broj selektovanih teksta na naslovnicu
- Ukupan broj teksta koji nisu selektovani

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Ukupan broj analiziranih teksta u svih sedam medija koji su ušli u uzorak našeg istraživanja je 2012, i taj broj čini prosečno 60,76% teksta sa naslovnicama i 3,45% od ukupnog broja teksta.

Tabela 1. – Večernje novosti

Večernje novosti/rubrika	Ukupan broj teksta na naslovnicama	Ukupan broj selektovanih teksta na naslovnicama	Ukupan broj teksta koji nisu selektovani
hronika	80	25	55
društvo	86	65	21
politika	115	115	0
ekonomija	43	38	5
aktuelno	53	28	25
reportaža	30	5	25
kultura	24	4	20
intervju	11	8	3
svet	21	16	5
život plus	22	0	22
sport	30	5	25
Novosti Beograd	12	2	10
dodatak doktor u kući	18	1	17
spektakl	6	0	6
BGD 011	0	0	0
beogradske priče	10	0	10
sport plus	0	0	0
TV Novosti	0	0	0
sudbine	1	0	1
region	0	0	0
feljton	2	2	0
akcija	0	0	0
ispovest	1	1	0
druga strana	1	0	1
događaj	0	0	0
in memoriam	0	0	0
UKUPNO	566	315	251

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

⁸ Za više informacija videti Tabelu 111 u Apendiksu.

Tabela 2. – Informer

Informer/ rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
udarne vesti	179	170	9
vesti	88	31	57
showtime	60	5	55
zabava	7	0	7
sport	47	4	43
UKUPNO	381	210	171

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 3. – Alo!

Alo!/rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
aktuelno	72	66	6
vesti	151	92	58
v.i.p.	75	9	67
sport	35	4	31
svet	0	0	0
UKUPNO	333	171	162

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 4. – Blic

Blic/rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
serijal	2	2	0
aktuelno / intervju	16	7	9
arhiv	1	0	1
Beograd	1	1	0
dosije	2	1	1
društvo	78	32	46
ekonomija	34	24	10
fenomen	4	0	4
hronika	60	17	43
kultura	16	3	13
politika	79	79	0
sport	51	1	50
sudbine	4	1	3
svet	13	9	4
tema dana	92	84	8
tema nedelje	10	6	4
u fokusu	10	5	5
vremeplov	0	0	0
zabava	45	4	41
UKUPNO	518	276	242

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 5. – Politika

Politika/rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
svet	105	95	10
društvo	111	65	46
ekonomija	85	78	7
politika	49	49	0
događaji dana	84	81	3
kultura	28	7	21
hronika	54	40	14
dnevni dodatak	34	0	34
Beograd	7	4	3
Srbija	32	13	19
čitaonica	13	0	13
sport	34	2	32
tema nedelje	12	10	2
ličnosti	15	11	4
region	19	19	0
naslovna	4	4	0
spektar	15	1	14
pogledi	4	3	1
tv dodatak	0	0	0
feljton	0	0	0
potrošač	2	1	1
beogradska hronika	0	0	0
UKUPNO	707	483	224

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 6. – Danas

Danas/rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
dodatak biznis	17	17	0
Danas specijalni dodatak	20	7	13
Danas vikend	36	17	19
događaj dana	0	0	0
društvo	123	117	6
ekonomija	56	56	0
globus	34	22	12
kultura	28	8	20
intervju	2	1	1
naslovna	4	4	0
zdravlje	3	0	3
politika	127	127	0
periskop	0	0	0
pravo danas	0	0	0
scena	6	1	5
sport	46	7	39
tema	2	1	1
terazije	3	1	2
UKUPNO	507	386	121

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 7. – Kurir

Kurir/rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnicu	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnicu	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
vesti	82	74	8
hronika	58	25	33
kultura	9	1	8
planeta	13	10	3
sport	12	1	11
stars	61	4	57
tema dana	64	56	8
Ukupno	299	171	128

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

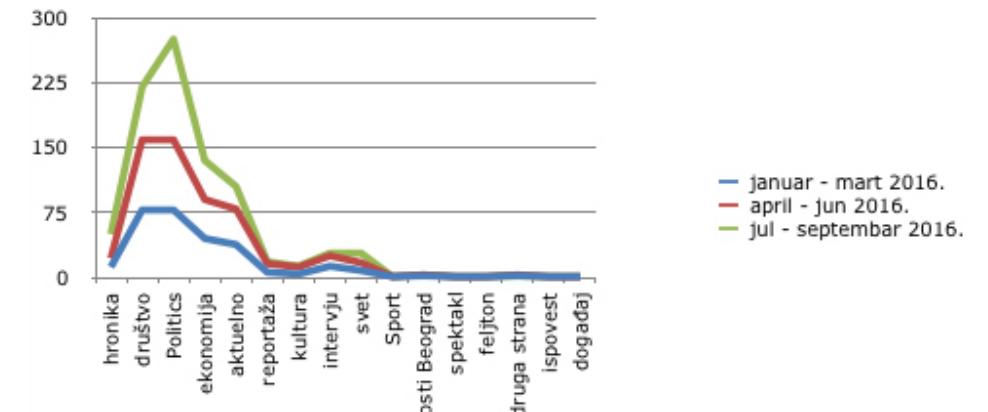
Uvidom u prikazane tabele 1-7 i dalje je uočljivo da struktura analiziranih dnevnih novina prati dve različite logike. Večernje novosti, Politika, Danas i Blic prate klasičnu strukturu dnevnih novina, dok izdanja Informer i Alo!, kao i u prethodnim tromesećima, značajno odstupaju od ove matrice. Novina je da se, počev od sredine proteklog kvartala, u ovom tromeseću navedenim novinama u potpunosti pridružio i Kurir⁹. U ova tri izdanja vesti su dominatna rubrika, koja objedinjuje različite oblasti, a posebna pažnja pridaje se sadržajima zabavnog karaktera, poput informacija o poznatim ličnostima, zatim estradi i sportu, koje sve više dobijaju društveno-politički karakter. Uređivačke strategije i odabir sadržaja, koji je utvrđen u prethodnim izdanjima Medijametra u potpunosti su uočljivi i u trećem kvartalu 2016. godine, što se jasno može primetiti u grafikonima 8 – 14. Ukoliko se uporede rezultati iz prvog i drugog tromeseća sa nalazima dobijenim tokom trećeg tromeseća 2016. godine, i dalje je vidljiva potpuna ista struktura uzorka, a posebno tendencija porasta učešća tekstova objavljenih u rubrikama politika i vesti, koja je primetna od prvog tromeseća 2016. Ovo je posebno uočljivo u dnevним novinama Večernje novosti, Informer, Blic i Kurir.

U ovoj analizi sadržaja „proučavamo u stvari način na koji su ideje i slike izražene, odnosno reprezentovane... Proučavanje reprezentacije nema za cilj da ispituje 'istinitost' konstatacija... Ono se ne ograničava na komentar o tome da li skup iskaza tačno odgovara ili opisuje ono što mu je navodno cilj. Zapravo, otkad se istraživači usredsređuju na proces reprezentovanja postalo je očito da bavljenje tačnošću odvodi na pogrešan put. Proučavanje reprezentacije jeste, doslovce, proučavanje reprezentovanja producije, odnosno, konstrukcije... u narativnoj formi.“¹⁰

9 Od maja 2016. godine u dnevnom listu Kurir uočljiva je rubrika pod imenom vesti, koja obuhvata sve društveno – političke i ekonomske teme, odnosno, postojeće rubrike društvo, ekonomija i politika objedinjene su u tu novonastalu rubriku. Iako se i dalje mogu uočiti ove celine u samoj novini, Kurir ipak odustaje od jasne sektorske podele.

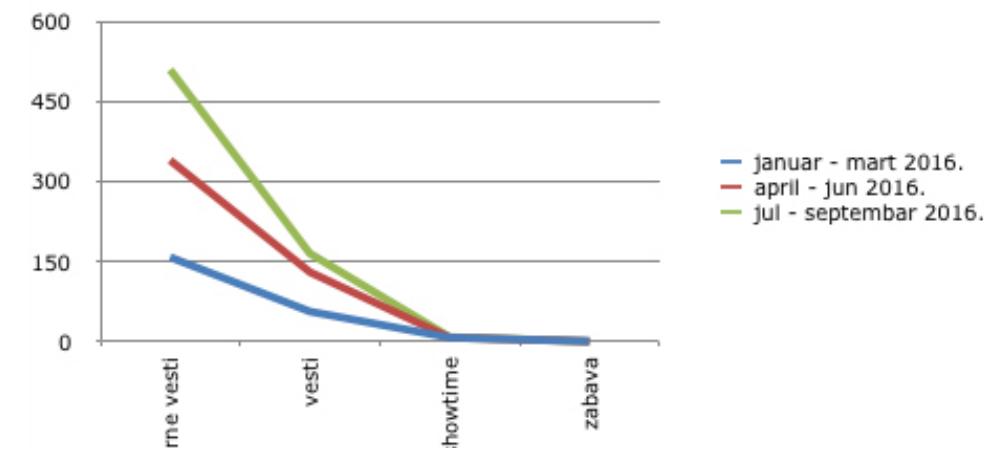
10 L. Rolend, *Masovne komunikacije*, Clio, Beograd, 1998, 258-259.

Grafikon 8 – Večernje novosti

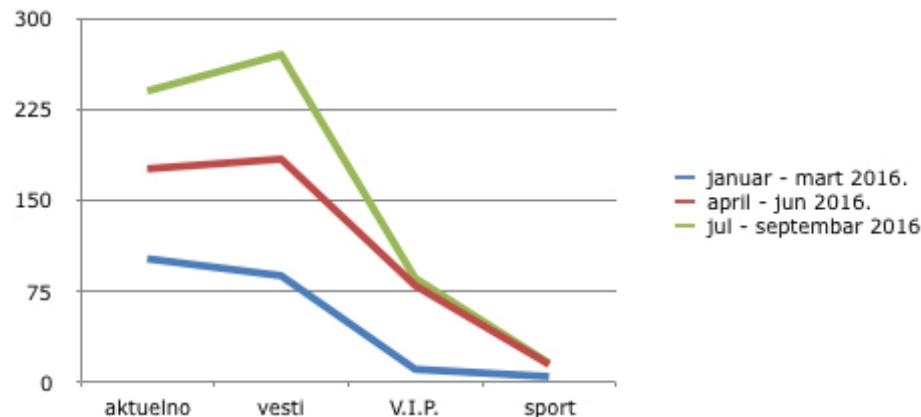

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

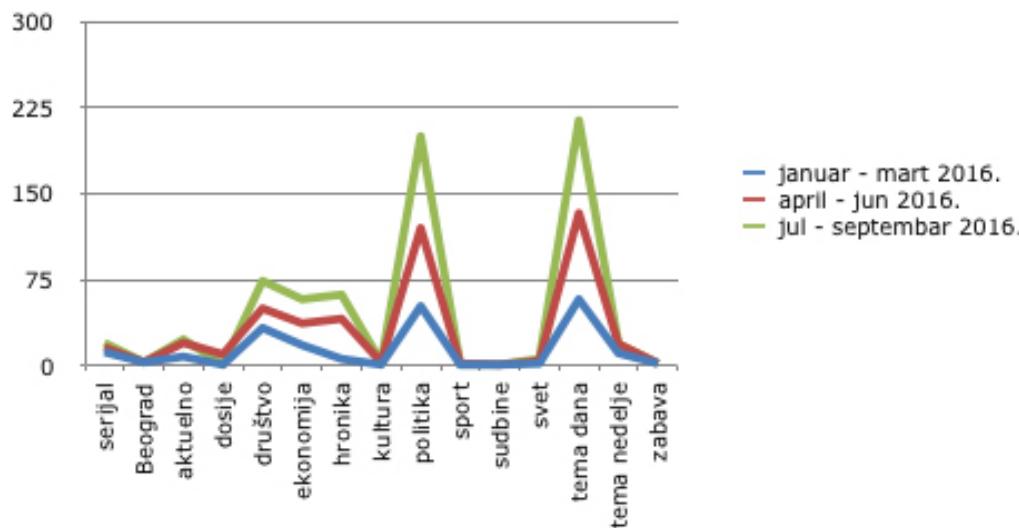
Grafikon 9 – Informer

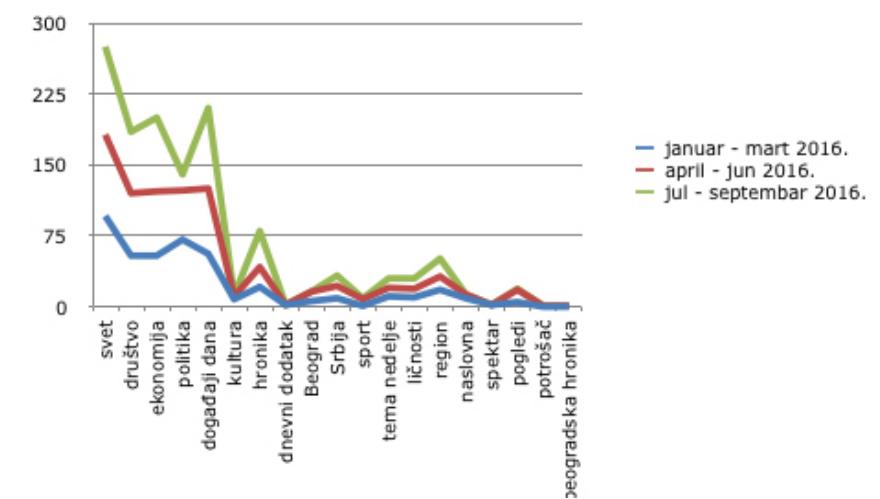
Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

Grafikon 10 – Alo!

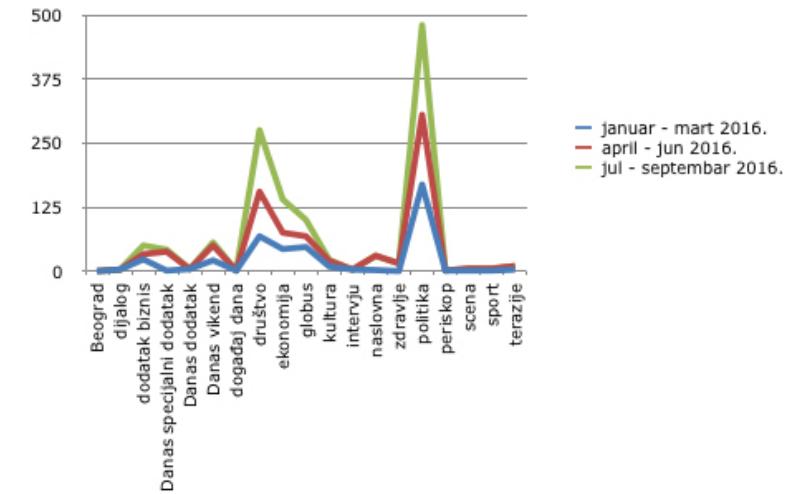
Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016

Grafikon 11 – Blic

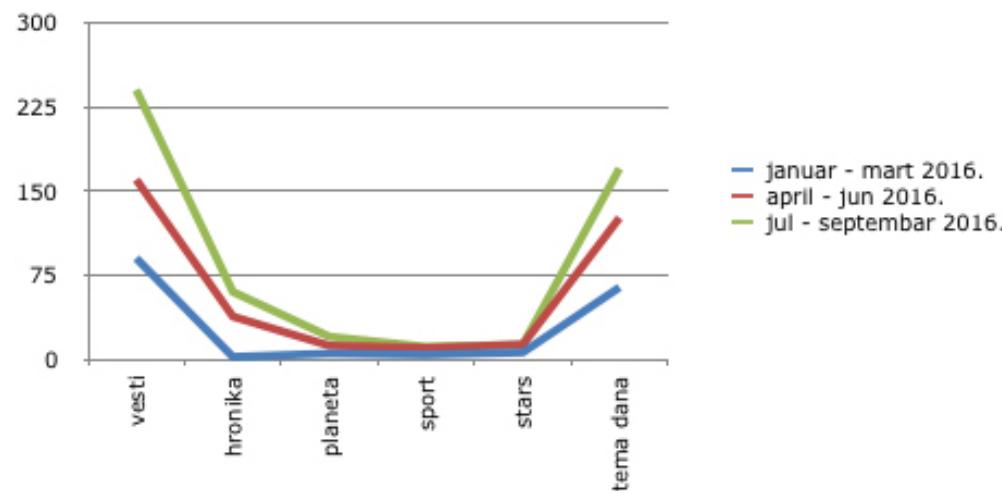
Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016

Grafikon 12 – Politika

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016

Grafikon 13 – Danas

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016

Grafikon 14 – Kurir

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016

Ukoliko uporedimo broj selektovanih tekstova za period januar–mart (1924), april-jun (2106) i jul-septembar (2012) 2016. u odnosu na isti period 2015. godine, uočavamo porast broja tekstova od oko 41.5% u prvom tromesečju 2016., u odnosu na isti period 2015. (1360), bez obzira na podjednak broj neradnih dana (objavljen je trobroj za 31. decembar 2015. i 1. i 2. januar 2016, dvobroji za 6. i 7. januar, kao i za 15. i 16. februar 2016.), porast od 25.88% u drugom kvartalu u odnosu na isti period 2015. (1673) i smanjenje broja selektovanih tekstova za 7.95% u trećem tromesečju, u odnosu na isti period 2015. godine (2172). To se može tumačiti usložnjavanjem unutarpolitičkih odnosa, što je svakako izazvano održavanjem izbora, odnosno predizbornim aktivnostima u prvom i izborima u drugom kvartalu 2016., kao i okončanjem izbornog procesa, odnosno formiranjem nove Vlade Srbije sredinom trećeg kvartala.

3

Rezultati istraživanja

ISIDORA JARIĆ, DANICA LABAN

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Zastupljenost novinskih žanrova

U trećem tromesečju 2016. izveštaj je ponovo najzastupljenija novinska forma u tekstovima iz uzorka u svih sedam analiziranih medija, međutim, broj izveštaja opada za oko 4.5% u odnosu na drugi kvartal i sada iznosi 69.18%. Najveće učešće izveštaja tradicionalno je uočeno u *Informersu* – 93.33%, dok je ovoga puta najmanje učešće tekstova u ovom žanru u *Kuriru* – 57.31%, gde je uočeno skoro za petinu manje izveštaja nego u prethodnom kvartalu. Naredna forma prema zastupljenosti je članak, prisutan u 12.28%, odnosno u 3.4% više napisa nego u prošlom periodu. Najveće učešće članka zabeleženo je u *Kuriru*, 33.33%, dok dnevni list *Informers* nije objavio nijedan tekst u ovoj formi. Treći prisutan žanr je intervju (7.46%), koji beleži gotovo identično učešće kao i u proteklom tromesečju. Najviše tekstova u ovoj formi objavio je *Danas* (52), dok ih je najmanje u *Informersu* (2 ili 0.95%). Sledeći žanr prema učešću je komentar (6.31%), najprisutniji u *Politici* (11.18%), dok listovi *Večernje novosti* i *Alo!* nisu objavljivali napise u ovoj novinskoj formi. Zastupljenost vesti na naslovnicama i dalje je izuzetno mala, tako da je samo 3.23% analiziranih tekstova napisano u ovoj formi – najviše u dnevnom listu *Alo!* (9.94%), a najmanje u *Večernjim novostima* (2 ili 0.63%). U analiziranim dnevnim novinama zabeležena je još i 31 reportaža, tako da ovaj žanr čini 1.54% svih tekstova iz uzorka (videti više u tabelama 8, 9 i 10). U odnosu na prethodna dva kvartala, redosled zastupljenosti žanrova i u trećem tromesečju je potpuno isti.

Tabela 8. – Pojedinačno učešće žanrova u izveštavanju sedam medija iz uzorka

Žanr	ukupan broj	%
izveštaj	1392	69.18
članak	247	12.28
intervju	150	7.46
komentar	127	6.31
vest	65	3.23
reportaža	31	1.54
total	2012	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

Tabela 9. – Distribucija novinskih formi u tekstovima iz uzorka, prema medijima

Žanr	Blic	Kurir	Večernje novosti	Alo!	Informers	Politika	Danas	total
izveštaj	206	98	195	143	196	296	258	1392
članak	3	57	84	4	0	86	13	247
intervju	24	13	22	6	2	31	52	150
komentar	30	1	0	0	2	54	40	127
vest	12	2	2	17	10	5	17	65
reportaža	1	0	12	1	0	11	6	31
total	276	171	315	171	210	483	386	2012

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

Tabela 10. – Učešće novinskih formi u tekstovima iz uzorka, prema medijima

Žanr	Blic	Kurir	Večernje novosti	Alo!	Informers	Politika	Danas	total
izveštaj	74.64	57.31	61.90	83.63	93.33	61.28	66.93	69.18
članak	1.09	33.33	26.67	2.34	0.00	17.81	3.36	12.28
intervju	8.70	7.60	6.98	3.51	0.95	6.42	13.44	7.46
komentar	10.87	0.58	0.00	0.00	0.95	11.18	10.34	6.31
vest	4.35	1.17	0.63	9.94	4.76	1.04	4.39	3.23
reportaža	0.36	0.00	3.81	0.58	0.00	2.28	1.55	1.54
total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

Izveštaj

Izveštaj je u analiziranim dnevним novinama zastupljen na sledeći način: u *Informersu* - 93.33% ili 196 tekstova su izveštaji, u dnevnom listu *Alo!* – 83.63% ili 143 teksta, *Blicu* – 74.64% (206), *Danisu* – 66.93% (258), *Večernjim novostima* - 61.9% (195), *Politici* 61.28% (296) i *Kuriru* 57.31% (98). U listovima *Kurir*, *Blic*, *Alo!* i *Večernje novosti* beleži se pad broja tekstova napisanih u ovom žanru, i to od 19.45% u

Kuriru do 3.79% u *Blicu*, dok je manji rast broja izveštaja vidljiv u u dnevnim novinama *Politika* (6.38%), *Informer* (2.03%) i *Danas* (1.21%).

U svim analiziranim dnevnim listovima prisutni su vrednosno obojeni¹ izveštaji, odnosno u tekstu je uočljiv jasan stav novinara, a broj vrednosno opredeljenih tekstova u ovoj formi gotovo je identičan kao i u prethodnom kvartalu (62.13% u drugom, naspram 62.43% u trećem tromesecu). Učešće vrednosno obojenih izveštaja varira od 70.41% u *Informeru* do 18.22% u *Danasu*. Positivan ili negativan vrednosni stav novinara vidljiv je u 26.01% tekstova pisanih u ovoj formi u *Politici* (oko 1% manje vrednosno konotiranih tekstova nego u prethodnom kvartalu), oko 32% napisa *Blicu* (za oko 5.5% manje), 36.36% u listu *Alo!* (oko 4% manje) i 59.18% u *Kuriru* (4.25% više). Najveće odstupanje u odnosu na prethodni kvartal, odnosno povećanje broja vrednosno intoniranih tekstova za 11.26%, zabeleženo u *Večernjim novostima* (43.08%) (**tabela 11**).

Tabela 11. – Struktura izveštaja u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Izveštaj	Vrednosni kontekst u odnosu na temu						
	Medij	pozitivan		neutralan		negativan	
		broj	%	broj	%	broj	%
<i>Informer</i>	22	11.22		58	29.59	116	59.18
<i>Kurir</i>	5	5.10		40	40.82	53	54.08
<i>Večernje novosti</i>	18	9.23		111	56.92	66	33.85
<i>Alo!</i>	3	2.10		91	63.64	49	34.27
<i>Blic</i>	3	1.46		139	67.48	64	31.07
<i>Politika</i>	16	5.41		219	73.99	61	20.61
<i>Danas</i>	3	1.16		211	81.78	44	17.05
total	70	5.03		869	62.43	453	32.54

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

¹ U analizi koju predstavljamo, načine prezentovanja određenih tema ili aktera u pojedinačnim tekstovima iz našeg uzorka kodirali smo na tri različita načina, uzimajući u obzir kako tekst, tako i opremu teksta (nadnaslov, naslov i podnaslov). *Neutralnim* prezentovanjem određenih tema ili aktera označili smo one tekstove u kojima autori tekstova/novinari ne zauzimaju vrednosni stav prema određenom akteru ili temi, već nastoje da na relativno neutralan, odmeren način, poštujući profesionalne standarde, prezentuju određene činjenice koje su predmet teksta. Kao *pozitivne* označili smo one interpretacije u kojima novinari načinom prezentovanja određenih tema ili aktera iskazuju jasne simpatije i pozitivan odnos prema njima. Kao *negativne* označili smo one interpretacije u kojima novinari načinom prezentovanja određenih tema ili aktera iskazuju jasnu antipatiju i negativan odnos prema njima.

Ponovo više od tri četvrtine, odnosno oko 76% izveštaja u objavljenih u sedam medija iz uzorka nije balansirano² (na primer, izveštaji sadrže izjavu samo jednog aktera, odnosno čitav tekst je zasnovan na stavu jednog sagovornika ili stavovima različitih sagovornika koji nastupaju sa istog stanovišta). Najviše nebalansiranih izveštaja beleži se u *Informeru* (96.94%), a slede *Kurir* (91.84%), *Alo!* (86.01%), *Blic* (72.33%), *Večernje novosti* (69.74%), *Politika* (68.92%) i *Danas* (63.95%) (**tabela 12**).

U odnosu na prethodni kvartal, zabeležen je gotovo isti ukupan rezultat, ali kada se sagledaju dnevne novine pojedinačno, najveća promena pristupa uočljiva je u dnevnom listu *Danas*, u kojem je prisutno 11.01% više nebalansiranih izveštaja. Više necelovitih napisa uočeno je i u *Politici* (5.03%), *Alo!* (3.99%) i *Informeru* (1.07%), dok je pad broja tekstova koji nemaju balans primećen u *Večernjim novostima* (8.36%), *Kuriru* (3.93%) i *Blicu* (1.17%).

Tabela 12. – Balansiranost izveštaja u sedam medija iz uzorka

Izveštaj	Balans				
	Medij	da		ne	
		broj	%	broj	%
<i>Informer</i>		6	3.06	190	96.94
<i>Kurir</i>		8	8.16	90	91.84
<i>Alo!</i>		20	13.99	123	86.01
<i>Blic</i>		57	27.67	149	72.33
<i>Večernje novosti</i>		59	30.26	136	69.74
<i>Politika</i>		92	31.08	204	68.92
<i>Danas</i>		93	36.05	165	63.95
total		335	24.07	1057	75.93

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

² Balans predstavlja način na koji novinari pristupaju temi. Balansiran tekst podrazumeva uravnotežen i objektivan pristup temi i sagovornicima i celovitost informacija.

Ostale novinske forme

Najveće učešće tekstova u formi članka (33.33% ili 57 napis), u trećem kvartalu, zabeleženo je kada je u pitanju dnevni list *Kurir*, ali je najveći broj članaka objavio dnevni list *Politika* (86 ili 17.81%). Slede *Večernje novosti* sa 84 (26.67%), *Danas* 13 (3.36%), listovi *Alo!* i *Blic* objavili su 4, odnosno 3, dok *Informér* nije objavio nijedan članak (**tabela 9 i 10**). Pad učešća članaka beleži se u *Politicu*, *Danasu*, *Blicu* i *Informéru*, dok je znatno veći broj tekstova u ovom žanru objavljen u *Kuriru*³ (oko 21% više) i *Večernjim novostima* (oko 20% više).

Vrednosni kontekst prisutan je u većem obimu nego u proteklom kvartalu – 51.01% u trećem, naspram 44.39% u drugom tromesečju, a trend povećanja vrednosno konotiranih tekstova u formi članka prisutan je od početka 2016. godine. Kada pogledamo medije pojedinačno, najmanje neutralno predstavljenih tekstova u ovoj formi beleži se u listovima *Kurir*, gde je čak 42 ili 73.68% članaka vrednosno obojeno i *Večernje novosti* (44 ili 52.38%). U listu *Politika* 40.7% (35) članaka ima vrednosnu konotaciju, dok je većina malobrojnih tekstova pisanih u ovom žanru u *Blicu*, listu *Alo!* i *Danasu* neutralna⁴ (**tabela 13**). Značajniji porast broja vrednosno intoniranih članaka (za 14.28%) zabeležen je u *Večernjim novostima*.

Tabela 13. – Struktura članaka u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Članak	Vrednosni kontekst u odnosu na temu						
	pozitivan		neutralan		negativan		
	Medij	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Kurir</i>		1	1.75	15	26.32	41	71.93
<i>Večernje novosti</i>		6	7.14	40	47.62	38	45.24
<i>Politika</i>		1	1.16	51	59.30	34	39.53
<i>Danas</i>		0	0.00	9	69.23	4	30.77
<i>Alo!</i>		0	0.00	3	75.00	1	25.00
<i>Blic</i>		0	0.00	3	100.00	0	0.00
Total		8	3.24	121	48.99	118	47.77

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

Najveći broj tekstova napisanih u formi članka u trećem kvartalu nema balans - čak 76.11%, što se posebno odnosi na dnevni list *Kurir*, gde je čak 96.49% ili 55 tekstova pisanih u ovoj formi necelovito. Balans nije prisutan ni u 71 ili 82.56% članaka u *Politicu*, kao ni u 54 ili 64.29% ovih tekstova u *Večernjim novostima*. Nasuprot tome, više od polovine članaka u *Danasu* (53.58%), odnosno 66.67% u *Blicu* i 75% u listu *Alo!* je balansirano (**tabela 14**).

³ Smanjenje učešća izveštaja (za oko 20%) proporcionalno je povećanju broja članaka u dnevnom listu *Kurir*.

⁴ U listovima *Kurir*, *Politika* i *Danas* nalazi su u potpunosti skladu sa rezultatima iz drugog kvartala 2016.

Tabela 14. – Balansiranost članaka u sedam medija iz uzorka

Članak	Balans				
	da		ne		
	Medij	broj	%	broj	%
<i>Kurir</i>		2	3.51	55	96.49
<i>Politika</i>		15	17.44	71	82.56
<i>Večernje novosti</i>		30	35.71	54	64.29
<i>Danas</i>		7	53.85	6	46.15
<i>Blic</i>		2	66.67	1	33.33
<i>Alo!</i>		3	75.00	1	25.00
Total		59	23.89	188	76.11

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

Intervju je i u trećem kvartalu treći žanr prema zastupljenosti, prema učešću najviše prisutan u *Danasu* (52 teksta ili 13.44%), *Blicu* 8.7% (24) i *Kuriru* 7.6% (13), a slede *Večernje novosti* (6.98% - 22), *Politika* (6.42% - 31), *Alo!* (3.51% ili 6 intervjuja) i *Informer* (0.95%), u kojem je objavljeno samo 2 teksta u ovoj formi. Osim manjeg povećanja broja i učešća intervjuja u *Večernjim novostima*, svi ostali nalazi su u nivou rezultata iz prethodnog tromesečja.

Najveći broj intervjuja – 121 ili 80.67% napisan je u neutralnom vrednosnom kontekstu, što se posebno odnosi na medije u kojima je više od 90% intervjuja neutralno intonirano (*Blic*, *Danas*, *Alo!* i *Informer*). Nešto više vrednosno (negativno) konotiranih tekstova u ovoj formi zabeleženo je u *Kuriru* (30.77%) i *Večernjim novostima* (22.73%), dok u *Politicu* 51.62% intervjuja ima jasan vrednosni kontekst (15 negativno i 1 pozitivno obojen) (**tabela 15**).

Tabela 15. – Struktura intervjuja u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Intervju	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	Medij		pozitivan		neutralan	
	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Politika</i>	1	3.23	15	48.39	15	48.39
<i>Kurir</i>	0	0.00	9	69.23	4	30.77
<i>Večernje novosti</i>	0	0.00	17	77.27	5	22.73
<i>Blic</i>	0	0.00	22	91.67	2	8.33
<i>Danas</i>	0	0.00	50	96.15	2	3.85
<i>Alo!</i>	0	0.00	6	100.00	0	0.00
<i>Informer</i>	0	0.00	2	100.00	0	0.00
Total	1	0.67	121	80.67	28	18.67

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Naredna forma prema učešću, **komentar** (kolumna, uvodnik) zastupljena je u 6.31% tekstova i to u *Politici* (11.18% ili 54 teksta), *Danasa* - 40 tekstova ili 10.34% i *Blicu* – 30 tekstova ili 10.87%⁵. Komentari nisu zabeleženi u dnevnim novinama *Večernje novosti* i *Alo!*, dok je *Informer* objavio 2, a *Kurir* samo jedan komentar.

Većina komentara objavljenih u *Blicu* (60%) i *Politici* (61.11%) je neutralno, za razliku od *Danasa*, gde je vrednosni kontekst odsutan u samo 20% tekstova pisanih u ovom žanru (15% je pozitivno, a 65% negativno konotirano). Takođe, svi malobrojni komentari objavljeni u *Kuriru* i *Informeru* su negativno konotirani (**tabela 16**).

Tabela 16. – Struktura komentara u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Komentar	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	Medij		pozitivan		neutralan	
	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Kurir</i>	0	0.00	0	0.00	1	100.00
<i>Informer</i>	0	0.00	0	0.00	2	100.00
<i>Danas</i>	6	15.00	8	20.00	26	65.00
<i>Blic</i>	1	3.33	18	60.00	11	36.67
<i>Politika</i>	3	5.56	33	61.11	18	33.33
Total	10	7.87	59	46.46	58	45.67

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

U trećem kvartalu 2016. **vest** je, iako predstavlja bazičnu novinsku formu, zastupljena u sličnom obimu kao i u prethodnom kvartalu⁶, u izuzetno malom broju tekstova – 3.23% ili 65. Najveće učešće vesti beleži se u dnevnim novinama *Alo!* 9.94% ili 17 tekstova, što je u skladu sa uređivačkom politikom ovih novina. Isti broj tekstova (17) zabeležen je u *Danisu*, s tim što je učešće vesti u ovom listu 4.39%. U *Blicu* je objavljeno 12 (4.35%), *Informeru* 10 (4.76%), u *Politici* 5 (1.04%), a u *Kuriru* i *Večernjim novostima* po dve vesti.

5 Broj komentara u *Blicu* je znatno uvećan u odnosu na 7 komentara (2.75%) prisutnih u drugom kvartalu 2016.

6 U drugom kvartalu 2016. učešće vesti iznosilo je 3.04%.

Najviše vrednosno konotiranih vesti objavio je *Informer* (50%), sledi *Alo!* (35.29%), *Blic* (25%) i *Danas* (17.65%), dok su sve vesti objavljene u *Kuriru*, *Večernjim novostima* i *Politici* neutralne (više informacija u **tabeli 17**).

Tabela 17. – Struktura vesti u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Vest	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	Medij		pozitivan		neutralan	
	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Informer</i>	1	10.00	5	50.00	4	40.00
<i>Alo!</i>	1	5.88	11	64.71	5	29.41
<i>Blic</i>	0	0.00	9	75.00	3	25.00
<i>Danas</i>	0	0.00	14	82.35	3	17.65
<i>Kurir</i>	0	0.00	2	100.00	0	0.00
<i>Večernje novosti</i>	0	0.00	2	100.00	0	0.00
<i>Politika</i>	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Total	2	3.08	48	73.85	15	23.08

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

U trećem kvartalu balasirano je izuzetno malo tekstova napisanih u formi vesti – 18.46%, dok je čak 81.54% necelovito. Najviše nebalansiranih vesti objavili su *Kurir* i *Politika* (100%), a slede *Informer* (90%), *Alo!* (88.24%), *Danas* (76.47%) i *Blic* (75%), dok su, nasuprot tome, sve vesti objavljene u *Večernjim novostima* celovite (**tabela 18**).

Tabela 18. – Balansiranost vesti u sedam medija iz uzorka

Vest	Balans			
	Medij		da	
	broj	%	broj	%
<i>Kurir</i>	0	0.00	2	100.00
<i>Politika</i>	0	0.00	5	100.00
<i>Informer</i>	1	10.00	9	90.00
<i>Alo!</i>	2	11.76	15	88.24
<i>Danas</i>	4	23.53	13	76.47
<i>Blic</i>	3	25.00	9	75.00
<i>Večernje novosti</i>	2	100.00	0	0.00
Total	12	18.46	53	81.54

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Reportaže ovoga puta čine 1.54% svih tekstova iz uzorka, a ponovo su najviše prisutne u *Večernjim novostima* (3.81% ili 12 tekstova), zatim u *Politici* (2.28% ili 11 tekstova) i *Danasu* (6 ili 1.55%). *Blic* i *Alo!* objavili su po jednu reportažu, dok ova forma nije bila prisutna u *Kuriru* i *Informeru*.

Povodi

Redosled pet najzastupljenijih povoda u trećem kvartalu 2016. je potpuno isti kao i u drugom tromesečju. Teme koje se osmišljavaju u redakciji i dalje su najviše prisutne u tekstovima na naslovnim stranama medija iz uzorka i čine 617 ili 30.67% svih napisa. *Događajiinicirani od strane inostranog faktora* generisali su 17.4% ili 350 tekstova, dok je treći prisutan povod *izjave drugog relevantnog aktera* zabeležen u 296 ili 14.71% tekstova. *Događajiinicirani od strane drugog relevantnog aktera* su ponovo na četvrtom mestu prema zastupljenosti i kao povod su prisutni u 7.11% (143) napisa. *Izjave premijera Srbije Aleksandra Vučića* suinicirale 86 ili 4.27% svih tekstova (**tabela 19**).⁷

Povod osmišljen u redakciji je u trećem kvartalu najzastupljeniji kada je tema teksta politički život u Srbiji (169 ili 27.39% tekstova osmišljenih u redakcijama), slede regionalni odnosi (77, odnosno 12.48%), teme u vezi sa medijima (34 – 5.51%), privredne teme (32 - 5.19%) i 4.21% ili 26 napisa u vezi sa ubistvom pevačice Jelene Marjanović (videti više u **tabeli 20**). Od 617 tekstova nastalih u redakcijama, 262 ili 42.46% je u negativnom ili pozitivnom vrednosnom kontekstu (**tabela 21**).

Tabela 19. – Distribucija povoda u sedam medija iz uzorka

Povod	broj pojavljivanja	% učešća
tema osmišljena u redakciji	617	30.67
događajiniciran od strane inostranog faktora	350	17.40
izjave drugog relevantnog aktera	296	14.71
događajiniciran od strane drugog relevantnog aktera	143	7.11
izjave premijera RS	86	4.27

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 20. – Povod osmišljen u redakciji – najčešće teme i vrednosni konteksti u sedam medija iz uzorka

Povod osmišljen u redakciji/tema	Vrednosni kontekst u odnosu na temu						
	broj tekstova	pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	
politički život u Srbiji	169	8	4.73	104	61.54	57	33.73
regionalni odnosi/saradnja u regionu	77	3	3.90	28	36.36	46	59.74
mediji/sloboda medija	34	0	0.00	15	44.12	19	55.88
privreda	32	0	0.00	15	46.88	17	53.13
ubistvo pevačice Jelene Marijanović	26	0	0.00	17	65.38	9	34.62

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 21. – Povod osmišljen u redakciji - vrednosni kontekst tekstova u svim medijima

Povod osmišljen u redakciji	broj tekstova	pozitivan	neutralan	negativan
broj	617	30	355	232
%	100.00	4.86	57.54	37.60

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

⁷ U tabelama je predstavljeno pet najzastupljenijih povoda.

U dnevnom listu *Večernje novosti* najviše povoda za pisanje tekstova dali su događajiinicirani od strane inostranog faktora (59 tekstova – 18.73%), slede izjave drugih relevantnih aktera (48 ili 15.24%). Tek na trećem mestu, prema učešću, su teme osmišljene u redakciji (47 – 14.92%), što predstavlja razliku u odnosu na prva dva kvartala, kada je ovaj povod bio najdominantniji u *Večernjim novostima*. Sledi događaji u vezi sa drugim relevantnim akterima (35 ili 11.11%) i događajiinicirani od strane Vlade Republike Srbije (17 ili 5.4%) (**tabela 22**). Redosled povoda u trećem tromesečju je veoma sličan redosledu koji je zabeležen u prvom kvartalu 2016.

Tabela 22. – Distribucija povoda u listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	broj pojavljivanja	% učešća
događajiniciran od strane inostranog faktora	59	18.73
izjava drugog relevantnog aktera	48	15.24
tema osmišljena u redakciji	47	14.92
događajiniciran od strane drugog relevantnog aktera	35	11.11
događajiniciran od strane Vlade RS	17	5.40

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

List *Blic* u trećem periodu 2016. ponovo objavljuje najviše tekstova osmišljenih u redakciji 46.01% (127 napisa), što predstavlja uvećanje prisustva ovog povoda za oko 12% u odnosu na prethodni kvartal. Naredni povod su izjave drugog relevantnog aktera (36 ili 13.04% tekstova), a redosled ostalih povoda je drugačiji u odnosu na prethodno tromeseče. Događajiinicirani od strane inostranog faktora su treći zastupljen povod (33 – 11.96%), a slede događajiinicirani od strane tužilaštva/suda (12 – 4.35%) i događajiinicirani od strane drugog relevantnog aktera (11 – 3.99%).

Tabela 23. – Distribucija povoda u listu *Blic*

<i>Blic</i>	broj pojavljivanja	% učešća
tema osmišljena u redakciji	127	46.01
izjava drugog relevantnog aktera	36	13.04
događajiniciran od strane inostranog faktora	33	11.96
događajiniciran od strane tužilaštva/suda	12	4.35
događajiniciran od strane drugog relevantnog aktera	11	3.99

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

U *Kuriru* je prvi put u 2016. godini najzastupljeniji povod izjava drugog relevantnog aktera, prisutna u 54 ili 31.58% tekstova. Sledi teme osmišljene u redakciji, čije je učešće smanjeno za oko 10% u odnosu na prethodni kvartal i iznosi 21.64% (37 napisa). Događajiinicirani od strane inostranog faktora i drugog relevantnog aktera su povod u još 8.77% (15) i 7.6% (13) tekstova. Izjava premijera Srbije je peti povod prema zastupljenosti sa učešćem od 5.85% (10 tekstova) (**tabela 24**).

Tabela 24. – Distribucija povoda u listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	broj pojavljivanja	% učešća
izjava drugog relevantnog aktera	54	31.58
tema osmišljena u redakciji	37	21.64
događajiniciran od strane inostranog faktora	15	8.77
događajiniciran od strane drugog relevantnog aktera	13	7.60
izjava premijera RS	10	5.85

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

U dnevnom listu *Alo!* tekstovi osmišljeni u redakciji i ovoga puta imaju najveće učešće (53.8% ili 92 napisa), što je gotovo jednak nalaz kao i u prethodnom kvartalu. Izjava drugog relevantnog aktera predstavlja povod u 11.7% (20) napisa, dok su događajiinicirani od strane inostranog faktora podstakli nastanak 10.53% ili 18 tekstova. Naredni povodi se u potpunosti razlikuju u odnosu na protekli kvartal, tako da su izjave predstavnika opozicije četvrti povod (9 – 5.26%), a u po pet tekstova (po 2.92%) povod su događajiinicirani od strane tužilaštva/suda i izjava predstavnika Vlade Srbije (**tabela 25**).

Tabela 25. – Distribucija povoda u listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	broj pojavljivanja	% učešća
tema osmišljena u redakciji	92	53.80
izjava drugog relevantnog aktera	20	11.70
događajiniciran od strane inostranog faktora	18	10.53
izjava predstavnika opozicije	9	5.26
događajiniciran od strane tužilaštva/suda	5	2.92
izjava predstavnika Vlade RS	5	2.92

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

U dnevnim novinama *Informer*, najviše tema se ponovo osmišljava u redakciji – 38.1% ili 80 teksta, za oko 10% manje u odnosu na prethodni kvartal. Događaj inicirani od strane inostranog faktora su znatno zastupljeniji povod su u odnosu na proteklo tromesečje, sa učešćem od 31.9% (67), što predstavlja uvećanje prisustva ovog povoda za oko 20%. Izjava drugog relevantnog aktera inicirala je 5.24% (11) tekstova, dok je događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera prisutan u 10 ili 4.76% tekstova. Izveštavanje drugog medija, izjava premijera Srbije i događaj iniciran od strane premijera Srbije su peti povodi prema zastupljenosti sa 6 ili 2.86% tekstova (**tabela 26**), što je predstavlja promenu u odnosu na drugi kvartal.

Tabela 26. – Distribucija povoda u listu *Informer*

<i>Informer</i>	broj pojavljivanja	% učešća
tema osmišljena u redakciji	80	38.10
događaj iniciran od strane inostranog faktora	67	31.90
izjava drugog relevantnog aktera	11	5.24
događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	10	4.76
izveštavanje drugog medija	6	2.86
izjava premijera RS	6	2.86
događaj iniciran od strane premijera RS	6	2.86

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Raspored povoda u *Politici* je ponovo veoma sličan kao i u prethodnom tromesečju, s tim što su ovo-ga puta najčešći povod izjave drugog relevantnog aktera (21.53% ili 104 teksta), a slede događaji inicirani od strane inostranog faktora (98 tekstova ili 20.29%). Teme osmišljene u redakciji i ovoga puta su prisutne kao treći povod u 77 ili 15.94% napisu, dok su događaji inicirani od strane drugog relevantnog aktera četvrti povod sa 44 ili 9.11% napisu. Izjava premijera inicirala je 43 ili 8.9% svih tekstova u *Politici*.

Tabela 27. – Distribucija povoda u listu *Politika*

<i>Politika</i>	broj pojavljivanja	% učešća
izjava drugog relevantnog aktera	104	21.53
događaj iniciran od strane inostranog faktora	98	20.29
tema osmišljena u redakciji	77	15.94
događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	44	9.11
izjava premijera RS	43	8.90

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tema osmišljena u redakciji, kao najprisutniji povod u dnevnim novinama *Danas*, zastupljena je u 40.67% ili 157 tekstova. Događaji u vezi sa inostranim faktorom su na drugom mestu prema učestalosti sa 60 ili 15.54% tekstova, dok su događaji i izjave inicirani od strane drugih relevantnih aktera povod u 26 (6.74%), odnosno 23 ili 5.96% tekstova. Za razliku od drugog tromesečja, umesto izjava predstavnika opozicije, peti povod u trećem kvartalu je događaj iniciran od strane Vlade Srbije (21 – 5.44%) (**tabela 28**). Distribucija ostalih povoda u dnevnom listu *Danas* je slična kao i u prethodnom kvartalu, uz nešto izmenjen redosled.

Tabela 28. – Distribucija povoda u listu *Danas*

<i>Danas</i>	broj pojavljivanja	% učešća
tema osmišljena u redakciji	157	40.67
događaj iniciran od strane inostranog faktora	60	15.54
događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	26	6.74
izjava drugog relevantnog aktera	23	5.96
događaj iniciran od strane Vlade RS	21	5.44

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Izjave i događaji u vezi sa premijerom i predstavnicima Vlade Republike Srbije, u trećem kvartalu 2016. povod su za ukupno 11.12% ili 224 teksta (videti više u **tabeli 29**), što je za 3.29% više nego u prethodnom tromesečju, ali je na nivou rezultatata iz prvog kvartala 2016.

Tabela 29. – Zastupljenost tekstova iniciranih izjavama i aktivnostima predsednika i predstavnika Vlade Republike Srbije u sedam medija iz uzorka

Povod	broj tekstova	% učešća
izjava premijera	86	4.27
događaj iniciran od strane Vlade	56	2.78
izjava predstavnika Vlade	54	2.68
događaj iniciran od strane premijera	28	1.39
Total	224	11.12

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Teme

Kako bi svaki tekst bio što jasnije definisan, odabrani napisи који чине узорак класификовани су у оквиру само једне теме, али су увек evidentirani и сви елемети prisutni у тексту. То нам је omogućilo jasniji uvid u načine izveštavanja i pristup medija određenim темама i u prethodnim izdanjima *Medijametra*. U svim dosadašnjim istraživanjima izdvajali smo posebne теме од интереса, а у трећем kvartalu 2016. posmatrali smo završetak izbornog процеса кроз поступак формирања Владе Републике Србије, односно догађаје које smo ovde klasifikovali као тему *izbori 2016*. Tekstovi из области crne hronike, који se odnose на ubistvo pevačice Jelene Marjanović ponovo su uvršteni у узорак, као svojevrsna paradigmа stanja у srpsком новинарству које odlikuju različiti видови nepoštovanja etičkih principa izveštavanja. Međutim, naslovne strane medija zauzimali су и други текстови који су се одnosili на област crne hronike, а који nisu analizirani. Ipak, važno je napomenuti da je čak 10 naslovnica⁸ bilo isključivo posvećeno ubistvu u Žitiju, где je stradalo pet osoba, i ubistvu devojčice u selu pored Zaječara.

Zastupljenost tema

U periodu april - jun 2016. политичке теме поново zauzimaju највише простора на naslovnim stranama dnevnih novina iz uzorka. Оsim političkog života u Srbiji, који је zastupljen у 356 или 17.69% svih tekstova, политичке теме чине i aktivnosti Vlade Srbije, aktivnosti predsednika Vlade Srbije i aktivnosti predsednika Srbije. Ove четири теме prisutne су у ukupno 21.17% текстова из uzorka. Kada tome dodamo i izbore 2016,⁹ zastupljenost političke тематике iznosi 25.25%, што је pad за око 9% у односу на други kvartal 2016. Smanjenje interesovanja medija за политичке теме је очекивано, с обзиром на završetak izbornog процеса, који је окончан формирањем Владе Srbije sredinom avgusta. Sa druge стране, brojna dešavanja i sukobi у regionu bili су veoma prisutni на naslovnicanu analiziranih medija. Ova тема била је zastupljena у чак 299 или 14.86% или skoro tri puta više текстова у односу на prethodni kvartal. Najviše pažnje medija zaokupili су одnosi sa Hrvatskom, где је било реци о блокади pregovora за ulazak Srbije у EU од стране ове susedne земље,¹⁰ ukidanju presude protiv kardinala Alojzija Stepinca, подизању споменика Miru Barešiću, осуђеном за ubistvo ambasadora SFRJ у Švedskoj Vladimira Rolovića, godišnjici operacije Oluja, izjavama bivšег premijera Hrvatske Zorana Milanovića i hapšenju „hrvatskog špijuna“ Čede Čolovića.¹¹ Tokom septembra meseca, fokus је donekle pomerен на Bosnu i Hercegovinu, односно на održavanje referenduma o Zakonu o Danu Republike Srpske. Regionalna saradnja/odnosi u regionu su tako у свим medijima прва ili друга тема prema zastupljenosti. Većina medija iskazuje interesovanje за теме из области привреде, што је трећа тема prema prisutnosti у текстовима из uzorka, sa učešćem od 5.82% (117 текстова), zastupljena на истом нивоу као и у proteklom tromesečju. Naredna тема од интереса sedam analiziranih dnevnih novina su међunarodni odnosi

⁸ Četiri naslovne strane Kurira, po dve listova Alo! i Informer i po jedna Blica i Večernjih novosti.

⁹ Većina tekstova у оквиру ове теме односи се на формирање Vlade Srbije.

¹⁰ O otvaranju pregovora o poglavljima mediji su izveštavali i iz ugla dostizanja standarda za EU integracije i iz perspektive regionalnih odnosa.

¹¹ Mediji су uhapšenог пензионисаног официра Vojske Srpske Krajine nazivali „hrvatskim agentom“ или „hrvatskim špijunom“. O hapšenju Čolovića, osim iz perspektive praćenja rada policije i pravosuđa, pisano je i iz ugla regionalnih odnosa.

si zastupljeni u 5.12% ili 103 текста, a slede *izbori 2016. i mediji/sloboda medija* prisutni u 82 (4.08%) i 67 (3.33%) napisu. Pravosudne teme i teme из области криминала zabeležene су у 63 (3.13%) i 54 (2.68%) napisu, dok se jedan текст manje (53 – 2.63%) odnosio на теме у вези са Косовом. На десетом mestu prema prisutnosti nalaze se чак три теме – ekonomija, EU/politika EU i Rusija/odnos prema Rusiji, о којима су mediji pisali у по 48 или 2.39% текстова (**tabela 30**).

Ako se posmatra vrednosni kontekst svih 2.012 izabranih tekstova u trećem kvartalu 2016, vrednosno je konotirano 38.87% napis – 34.1% negativno и 4.77% pozitivno (**tabela 31**). Od svih pomenutih тема, највише negativnih текстова ponovo је написано у вези са односима Beograda и Prištine (64.15%) и regionalnim odnosima 60.87%, dok је о медijimaписано у negativnoj konotaciji у 50.75% текстова. Nešto више од трећине napisa negativne intonacije objављено је о политичком животу у Србији и привреди, dok је од 20% до 25% negativno konotiranih tekstova написано о правосуђу, међunarodним односима, EU/politici EU и економији. Najviše pozitivnih текстова о pojedinačној теми написано је о Русији - 12 или 25% (**tabela 30**).

Tabela 30. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka¹²

Tema	učestalost	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
politički život u Srbiji	356	17.69	11	3.09	212	59.55	133	37.36
regionalna saradnja/odnosi u regionu	299	14.86	5	1.67	112	37.46	182	60.87
privreda	117	5.82	7	5.98	69	58.97	41	35.04
međunarodni odnosi	103	5.12	2	1.94	80	77.67	21	20.39
izbori 2016.	82	4.08	0	0.00	78	95.12	4	4.88
mediji/sloboda medija	67	3.33	0	0.00	33	49.25	34	50.75
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	63	3.13	1	1.59	48	76.19	14	22.22
kriminal	54	2.68	1	1.85	42	77.78	11	20.37
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	53	2.63	0	0.00	19	35.85	34	64.15
ekonomija	48	2.39	4	8.33	32	66.67	12	25.00
EU/politika Evropske Unije	48	2.39	6	12.50	32	66.67	10	20.83
Rusija/odnos prema Rusiji	48	2.39	12	25.00	29	60.42	7	14.58

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

¹² U svim tabelama predstavljeno je po deset najzastupljenijih tema.

Tabela 31. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme i svih sedam medija iz uzorka

Svi mediji - vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	96	4.77
neutralan	1230	61.13
negativan	686	34.10
Total	2012	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

Kao što je već navedeno, posebno smo analizirali temu *izbori 2016*, gde je sadržan element *formiranje Vlade Srbije*. Ovih tekstova bilo je srazmerno malo – 75.¹³ Međutim, čak 96% ili 72 napisa bila su u neutralnom kontekstu, dok su samo 3 teksta (2 u *Danasu* i jedan u *Blicu*) pisana u negativnoj konotaciji (**tabela 32**)

Tabela 32. - Zastupljenost i vrednosni kontekst za temu *izbori 2016*. i element *formiranje Vlade Srbije* u sedam medija iz uzorka

Tema/element: izbori 2016/formiranje Vlade Srbije	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
Medij	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Večernje novosti</i>	16	21.33	0	0.00	16	100.00	0	0.00
<i>Politika</i>	16	21.33	0	0.00	16	100.00	0	0.00
<i>Blic</i>	15	20.00	0	0.00	14	93.33	1	6.67
<i>Alo!</i>	8	10.67	0	0.00	8	100.00	0	0.00
<i>Danas</i>	8	10.67	0	0.00	6	75.00	2	25.00
<i>Kurir</i>	6	8.00	0	0.00	6	100.00	0	0.00
<i>Informer</i>	6	8.00	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Total	75	100.00	0	0.00	72	96.00	3	4.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

Ukoliko sagledamo stav medija prema spoljnoj politici Srbije, a posebno u odnosu na Rusiju i Evropsku uniju, ovoga puta su obe teme zastupljene podjednako, a beleži se nešto veći broj pozitivno konotiranih tekstova u odnosu na EU (ukupno 6, i to 4 u *Danasu* i 2 u *Politici*) i negativno intoniranih prema Rusiji, s tim što je većina tih tekstova objavljena u dnevnom listu *Blic* – 71.43% (5 od 7), dok su preostala 2 negativno intonirana teksta objavljena u listu *Alo!*, mediju koji pripada istom izdavaču kao i *Blic* (*Ringier Axel Springer*) (**tabela 33, grafikon 15**). Ostali mediji zadržavaju sličan pristup kao i u ostalim kvartalima.

13 Od 82 teksta objavljena u okviru teme *izbori 2016*.

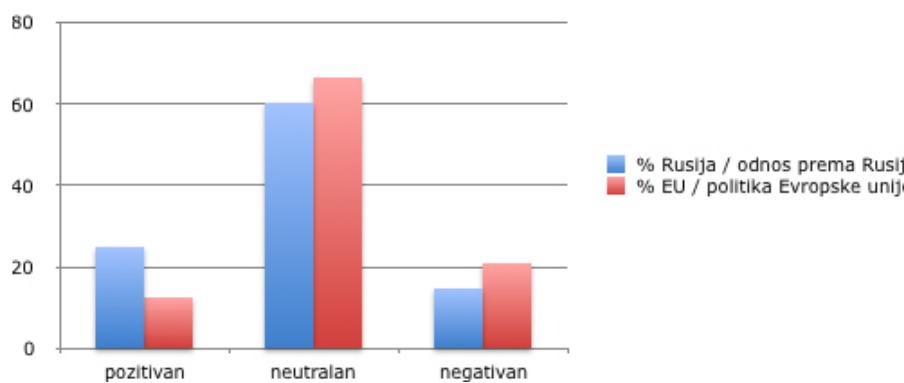
Tabela 33. - Vrednosni kontekst i broj tekstova o temama *Rusija/odnos prema Rusiji* i *EU/odnos prema Evropskoj uniji*, prema medijima

Medij/tema	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	ukupno	%	pozitivan		neutralan		negativan	
			broj	%	broj	%	broj	%
<i>Blic</i>								
Rusija/odnos prema Rusiji	8	2.90	0	0.00	3	37.50	5	62.50
EU/politika Evropske Unije	1	0.36	0	0.00	1	100.00	0	0.00
<i>Kurir</i>								
Rusija/odnos prema Rusiji	7	4.09	2	28.57	5	71.43	0	0.00
EU/politika Evropske Unije	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
<i>Večernje novosti</i>								
Rusija/odnos prema Rusiji	15	4.76	3	20.00	12	80.00	0	0.00
EU/politika Evropske Unije	8	2.54	0	0.00	5	62.50	3	37.50
<i>Alo!</i>								
Rusija/odnos prema Rusiji	3	1.75	0	0.00	1	33.33	2	66.67
EU/politika Evropske Unije	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
<i>Informer</i>								
Rusija/odnos prema Rusiji	11	5.24	7	63.64	4	36.36	0	0.00
EU/politika Evropske Unije	3	1.43	0	0.00	0	0.00	3	100.00
<i>Politika</i>								
EU/politika Evropske Unije	27	5.59	2	7.41	21	77.78	4	14.81
Rusija/odnos prema Rusiji	2	0.41	0	0.00	2	100.00	0	0.00
<i>Danas</i>								
EU/politika Evropske Unije	9	2.33	4	44.44	5	55.56	0	0.00
Rusija/odnos prema Rusiji	2	0.52	0	0.00	2	100.00	0	0.00

<i>Svi mediji</i>									
EU/politika Evropske Unije	48	2.39	6	12.50	32	66.67	10	20.83	
Rusija/odnos prema Rusiji	48	2.39	12	25.00	29	60.42	7	14.58	

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.prema

Grafikon 15. – Vrednosni kontekst u svim medijima iz uzorka prema temama *Rusija/odnos prema Rusiji* i *EU/politika Evropske unije*

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Distribucija tema prema medijima

Blic

Najzastupljenija tema u dnevnom slitu *Blic* je politički život u Srbiji sa učešćem od 21.38% ili 59 tekstova, od kojih je više od 70% neutralnih. Naredna tema su regionalni odnosi sa 39 ili 14.13% tekstova, što je izuzetno veliko povećanje prisustva ove teme u odnosu na prethodni kvartal, kada su o regionalu objavljena samo četiri teksta. Više od polovine napisa (53.85%) je u negativnom kontekstu, dok pozitivno konotiranih nema. *Blic* se bavio privredom i ekonomijom u 22 (7.97%), odnosno 17 (6.16%) napisa, koji su većinom u neutralnom kontekstu. Izbori 2016. i aktivnosti Vlade Srbije bili su tema u 15 (5.43% - 93.33% neutralnih) i 13 (4.71% - 23.08% negativno konotiranih) napisa. Kriminal i međunarodni odnosi su bili prisutni u po 12 (4.35%), većinom neutralno konotiranih napisa, dok su teme u vezi sa Rusijom i dostizanje standarda za EU integracije bili zastupljeni u još po 8 tekstova (2.9%). Kao što je već napomenuto, većina tekstova u vezi sa Rusijom negativno je konotirana, dok su o EU integracijama napisana 2 pozitivno intonirana teksta (više podataka u tabeli 34).

U drugom kvartalu 2016. dnevne novine *Blic* 30.43% svih tekstova iz uzorka predstavljaju u pozitivno ili negativnoj vrednosnoj konotaciji (tabela 35), što je za oko 5% manje tekstova sa vrednosnim stavom u odnosu na prethodni kvartal.

Tabela 34. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Blic*

<i>Blic</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	59	21.38	1	1.69	42	71.19	16	27.12
regionalna saradnja/odnosi u regionu	39	14.13	0	0.00	18	46.15	21	53.85
privreda	22	7.97	0	0.00	16	72.73	6	27.27
ekonomija	17	6.16	0	0.00	15	88.24	2	11.76
Izbori 2016	15	5.43	0	0.00	14	93.33	1	6.67
aktivnosti Vlade RS	13	4.71	0	0.00	10	76.92	3	23.08
kriminal	12	4.35	0	0.00	12	100.00	0	0.00
međunarodni odnosi	12	4.35	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Rusija/odnos prema Rusiji	8	2.90	0	0.00	3	37.50	5	62.50
dostizanje zahteva/standarda za EU integraciju	8	2.90	2	25.00	6	75.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 35. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Blic*

<i>Blic</i> - vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	4	1.45
neutralan	192	69.57
negativan	80	28.98
Total	276	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Kurir

Politički život u Srbiji je tema koja dominira naslovnicama *Kurira* u trećem kvartalu, a prisutna je u 41.52% ili 71 tekstu, od kojih je većina – 69.01% negativna. Regionalni odnosi zastupljeni su u 21 ili 12.28% tekstova. Čak 76.19% napisa je negativno, a zabeležen je i jedan pozitivno konotiran tekst. Ubistvo Jelene Marjanović je tema koja je i dalje prisutna u *Kuriru* i ovoga puta zauzima 8.19% naslovnih strana (14 tekstova), tačnije dvostruko više prostora od formiranja nove Vlade Srbije. U većini napisa (71.43%) njena porodica predstavljena je u negativnom tonu. U većini (6) od 9 negativnih tekstova pisano je o kriminalu, dok je u po 7 napisa bilo reči o temama u vezi sa Rusijom i izborima. O obe teme pisano je uglavnom u neutralnom kontekstu, ali su zabeležena i dva pozitivno konotirana teksta o Rusiji. Naredne zastupljene teme, pored zabave i estrade (6 – 3.51%), su međunarodni odnosi i Hag/ratni zločini, prisutni u 5 (2.92%), odnosno 4 teksta (2.34% - 75% negativnih), dok su deseta tema od interesa Kosovo/odnosi Beograda i Prištine (1.75% - 100% negativno konotiranih) i dostizanje standarda za EU integraciju (3 teksta – 1 pozitivan i 2 neutralna) (**tabela 36**).

U listu *Kurir* je vrednosno definisano 61.4% tekstova – 57.89% ima negativnu, a 3.51% pozitivnu konotaciju (**tabela 37**), što je u odnosu na drugi kvartal 2016. za oko 7.89% više napisa u kojima je uočljiv stav novinara, dok je razlika u odnosu na prvo tromesečje još veća i iznosi oko 30%.

Tabela 36. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	71	41.52	0	0.00	22	30.99	49	69.01
regionalna saradnja/odnosi u regionu	21	12.28	1	4.76	4	19.05	16	76.19
ubistvo pevačice Jelene Marjanović	14	8.19	0	0.00	4	28.57	10	71.43
kriminal	9	5.26	0	0.00	3	33.33	6	66.67
Rusija/odnos prema Rusiji	7	4.09	2	28.57	5	71.43	0	0.00
izbori 2016.	7	4.09	0	0.00	7	100.00	0	0.00
zabava/estrada	6	3.51	1	16.67	3	50.00	2	33.33
međunarodni odnosi	5	2.92	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Hag/ratni zločini	4	2.34	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	3	1.75	0	0.00	0	0.00	3	100.00
dostizanje zahteva/standarda za EU integraciju	3	1.75	1	33.33	2	66.67	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 37. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Kurir*

<i>Kurir</i> -vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	6	3.51
neutralan	66	38.60
negativan	99	57.89
Total	171	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Informer

Dnevne novine *Informer* najveći broj tekstova posvećuju regionalnim temama (39 ili 18.57%), a najveći broj tih tekstova je negativno konotiran (84.62%). Približno jednak su zastupljene političke teme (37 – 17.62%), koje imaju jasan vrednosni tretman i to 10 (27.03%) tekstova je pozitivno i 23 (62.16%) negativno intonirano. Tačno polovina od 14 napisa u kojima je reč o međunarodnim odnosima je negativno, dok su medijske teme prisutne u 12, većinom negativnih tekstova. Drugaćiji tretman imaju napisi u vezi sa Rusijom, od kojih 7 ili 63.64% (od ukupno 11) ima jasnu pozitivnu konotaciju. Kriminalu i ubistvu Jelene Marjanović posvećeno je 9 (4.29%), odnosno 8 (3.81%) tekstova, dok je o izborima 2016., odnosno o formiranju Vlade Srbije pisano isključivo u neutralnom tonu. Od ostalih tema, *Informer* je pisao u po 5 (2.38%) uglavnom negativno konotiranih tekstova o migrantskoj krizi, Haškom tribunalu i ratnim zločinima, dostizanju standarda za EU integracije, zabavi/estradi i Sjedinjenim Američkim državama (**tabela 38**).

U odnosu na ostale medije iz uzorka, *Informer* i dalje ima najizraženiji vrednosni sud - u čak 69.05% tekstova novinari su iskazali svoj stav. U negativnom vrednosnom kontekstu napisano je 58.1%, u pozitivnom 10.95% tekstova (videti **tabelu 39**).

Tabela 38. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Informer*

<i>Informer</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
regionalna saradnja/ odnosi u regionu	39	18.57	0	0.00	6	15.38	33	84.62
politički život u Srbiji	37	17.62	10	27.03	4	10.81	23	62.16
međunarodni odnosi	14	6.67	0	0.00	7	50.00	7	50.00
mediji/sloboda medija	12	5.71	0	0.00	1	8.33	11	91.67
Rusija/odnos prema Rusiji	11	5.24	7	63.64	4	36.36	0	0.00
kriminal	9	4.29	1	11.11	6	66.67	2	22.22
ubistvo pevačice Jelene Marijanović	8	3.81	0	0.00	6	75.00	2	25.00
izbori 2016.	7	3.33	0	0.00	7	100.00	0	0.00
migranti/izbeglice	5	2.38	0	0.00	2	40.00	3	60.00
Hag/ratni zločini	5	2.38	0	0.00	2	40.00	3	60.00
dostizanje zahteva/ standarda za EU integraciju	5	2.38	1	20.00	0	0.00	4	80.00
zabava/estrada	5	2.38	0	0.00	3	60.00	2	40.00
SAD/odnos prema SAD	5	2.38	0	0.00	0	0.00	5	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 39. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Informer*

<i>Informer</i> -vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	23	10.95
neutralan	65	30.95
negativan	122	58.10
Total	210	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Alo!

List *Alo!*, kao i ostale dnevne novine koje nemaju jasnu sektorskiju podelu (*Kurir*, *Informer*), odlikuje neravnomerna distribucija tema. Ovaj medij najveći broj tekstova posvećuje političkom životu u Srbiji (61 ili 35.67% napisu), od kojih je trećina negativna, a slede regionalni odnosi sa 15.2% ili 26 tekstova (53.85% negativnih). U listu *Alo!* takođe je pisano o ubistvu pevačice Jelene Marijanović (15 – 8.77%), a njena porodica je u negativnom svetu zastupljena u oko 47% tih tekstova. Po 8, uglavnom neutralnih napisu, odnosilo se na kriminal i izbore 2016, dok je čak 10 tema bilo prisutno u po tri do pet tekstova na naslovnim stranama (**tabela 40**).

Vrednosni kontekst u listu *Alo!* prisutan je u 35.09% tekstova u periodu jul – septembar 2016. (**tabela 41**), što je oko 4% manje tekstova sa jasnim stavom u odnosu na drugi kvartal.

Tabela 40. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u dnevnom listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	61	35.67	0	0.00	42	68.85	19	31.15
regionalna saradnja/ odnosi u regionu	26	15.20	0	0.00	12	46.15	14	53.85
ubistvo pevačice Jelene Marijanović	15	8.77	0	0.00	8	53.33	7	46.67
kriminal	8	4.68	0	0.00	7	87.50	1	12.50
izbori 2016.	8	4.68	0	0.00	8	100.00	0	0.00
aktivnosti Vlade RS	5	2.92	0	0.00	3	60.00	2	40.00
terorizam i Islamska država	5	2.92	0	0.00	2	40.00	3	60.00
aktivnosti premijera	4	2.34	1	25.00	3	75.00	0	0.00
međunarodni odnosi	4	2.34	0	0.00	4	100.00	0	0.00
vojska	3	1.75	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	3	1.75	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Hag/ratni zločini	3	1.75	0	0.00	3	100.00	0	0.00
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	3	1.75	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Rusija/odnos prema Rusiji	3	1.75	0	0.00	1	33.33	2	66.67
dostizanje zahteva/ standarda za EU integraciju	3	1.75	2	66.67	1	33.33	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 41. - Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Alo!*

<i>Alo!</i> -vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	4	2.34
neutralan	111	64.91
negativan	56	32.75
Total	171	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Politika

Dnevni list *Politika* se u drugom kvartalu 2016. najviše bavio regionalnim temama - u 60 tekstova (12.42%), od kojih je više od polovine (55%), negativno, dok je jedan tekst bio pozitivno konotiran. Druga tema prema zastupljenosti bili su međunarodni odnosi (46 ili 9.52% većinom neutralnih tekstova), dok je tačno polovina od 38 (7.87%) napisa o privredi imala negativan vrednosni kontekst (19), uz 2 pozitivno konotirana teksta, odnosno 5.26%. O aktivnostima pravosudnih organa pisano je u 28 (5.8%) većinom neutralnih tekstova, a sličan pristup zabeležen je i kada su u pitanju bile teme u vezi sa o politikom EU - 27 (5.59%) tekstova. Nasuprot tome, većina (61.54%) od 26 (5.38%) napisa o odnosima Beograda i Prištine bila je negativno intonirana. *Politika* je o političkom životu i formiranju Vlade Srbije pisala u 44 dominantno neutralna teksta, dok su ostale teme od interesa bile nauka, ekonomija i mediji (više u tabeli 42)

Politika, u odnosu na ostale medije, u svih sedam kvartala objavljuje najveći broj tekstova koji čine uzorak (u trećem tromesečju 2016. - 483), a u ovom listu beležimo i najveću raznovrsnost tema. U *Politici* je objavljeno 67.7% tekstova koji nemaju jasnu vrednosnu konotaciju, 4.55% pozitivnih i 27.74% negativnih napisa (videti tabelu 43), što su veoma slični rezultati u odnosu na prethodna tromesečja.

Tabela 42. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Politika*

<i>Politika</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
regionalna saradnja/ odnosi u regionu	60	12.42	1	1.67	26	43.33	33	55.00
međunarodni odnosi	46	9.52	2	4.35	34	73.91	10	21.74
privreda	38	7.87	2	5.26	17	44.74	19	50.00
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	28	5.80	1	3.57	25	89.29	2	7.14
EU/politika Evropske unije	27	5.59	2	7.41	21	77.78	4	14.81
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	26	5.38	0	0.00	10	38.46	16	61.54
politički život u Srbiji	23	4.76	0	0.00	20	86.96	3	13.04
izbori 2016.	21	4.35	0	0.00	20	95.24	1	4.76
nauka	16	3.31	3	18.75	7	43.75	6	37.50
ekonomija	15	3.11	0	0.00	10	66.67	5	33.33
mediji/sloboda medija	15	3.11	0	0.00	8	53.33	7	46.67

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 43. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Politika*

<i>Politika</i> -vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	22	4.55
neutralan	327	67.70
negativan	134	27.74
Total	483	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Večernje novosti

Fokus *Večernjih novosti* u trećem kvartalu je na regionalnim odnosima, tako da taj list 74 ili 23.49% svih napisanih tekstova posvećuje ovoj temi. Kao i u svim prethodnim kvartalima, najveći broj napisa povećenih regionu je negativno konotiran (79.73%), uz dva pozitivno intonirana teksta. Politički život u Srbiji i formiranje Vlade Srbije, bili su tema u 19 (6.03%), odnosno 16 (5.08%), uglavnom neutralnih tekstova. Naredne teme prema zastupljenosti su privreda i Rusija/odnos prema Rusiji, prisutne u po 15 tekstova. U odnosu na teme u vezi sa Rusijom, *Večernje novosti* zauzimaju neutralan (80%) ili pozitivan (20%) stav, dok je o privredi napisano 26.67% pozitivnih i 20% negativnih tekstova. Odnosi Beograda i Prištine su tema o kojoj ovaj medij uvek zauzima dominantno negativan stav, tako da je, ovoga puta, čak 90.91% od 11 (3.49%) napisanih tekstova o toj temi negativno. Isti broj napisa odnosi se i na kriminal (81.82% neutralnih), dok je po 10 (3.17%) tekstova posvećeno ekonomiji i migrantskoj krizi. Po 9 (2.86%) napisa odnosi se na teme u vezi sa vojskom, Haškim tribunalom i međunarodnim odnosima (više u **tabeli 44**)

Nešto više od polovine tekstova u *Večernjim novostima* napisano je u neutralnom vrednosnom kontekstu (55.56%). Pozitivno je konotirano 8.57%, dok negativan vrednosni kontekst ima 35.87% napisa. (**tabela 45**). U odnosu na prethodno izdanje *Medijametra*, uočava se dodatni porast učešća vrednosno konotiranih tekstova u ovom dnevnom listu od 14.38%.

Tabela 44. – Vrednosni kontekst prema temama u dnevnom listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
regionalna saradnja/odnosi u regionu	74	23.49	2	2.70	13	17.57	59	79.73
politički život u Srbiji	19	6.03	0	0.00	17	89.47	2	10.53
izbori 2016.	16	5.08	0	0.00	16	100.00	0	0.00
privreda	15	4.76	4	26.67	8	53.33	3	20.00
Rusija/odnos prema Rusiji	15	4.76	3	20.00	12	80.00	0	0.00
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	11	3.49	0	0.00	1	9.09	10	90.91
kriminal	11	3.49	0	0.00	9	81.82	2	18.18
ekonomija	10	3.17	3	30.00	4	40.00	3	30.00
migranti/izbeglice	10	3.17	0	0.00	7	70.00	3	30.00
vojska	9	2.86	4	44.44	4	44.44	1	11.11
Hag/ratni zločini	9	2.86	0	0.00	6	66.67	3	33.33
međunarodni odnosi	9	2.86	0	0.00	8	88.89	1	11.11

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 45. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i> -vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	27	8.57
neutralan	175	55.56
negativan	113	35.87
Total	315	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Danas

U dnevnom listu *Danas* dominiraju političke teme, prisutne u 86 ili 22.28% tekstova, od kojih je oko jedna četvrtina negativno konotirana. Regionalni odnosi inicirali su nastanak 40 (10.36%) tekstova, ali je, za razliku od svih ostalih medija vrednosni kontekst u većini tekstova neutralan (82.5%). Privredne teme zastupljene su u oko 10% (39) tekstova, od kojih je trećina negativna, dok je o medijima bilo reči u 28 (7.25%) napisa (35.71% negativnih). Aktivnosti Vlade Srbije predstavljene su u 17 (4.4%) napisa (29.41% negativnih). O temama iz oblasti pravosuđa napisano je 16, dok je 13 tekstova bilo posvećeno međunarodnim odnosima. Dostizanje standarda za EU integracije i obrazovanje bili su tema u 12, odnosno 11 napisa, dok je po 9 tekstova posvećeno EU/politici EU, kulturi i nauci. Od navednih tema, najviše pozitivno vrednosno konotiranih tekstova napisano je o Evropskoj uniji 44.44% (**tabela 46**).

U dnevnom listu *Danas* beležimo najveće učešće neutralno konotiranih tekstova – 76.17%, od čega 10 ili 2.59% pozitivnih i 21.24% negativnih (**tabela 47**).

Tabela 46. – Vrednosni kontekst prema temama u dnevnom listu *Danas*

<i>Danas</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	86	22.28	0	0.00	65	75.58	21	24.42
regionalna saradnja/odnosi u regionu	40	10.36	1	2.50	33	82.50	6	15.00
privreda	39	10.10	0	0.00	26	66.67	13	33.33
mediji/sloboda medija	28	7.25	0	0.00	18	64.29	10	35.71
aktivnosti Vlade RS	17	4.40	0	0.00	12	70.59	5	29.41
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	16	4.15	0	0.00	12	75.00	4	25.00
međunarodni odnosi	13	3.37	0	0.00	11	84.62	2	15.38
dostizanje zahteva/standarda za EU integraciju	12	3.11	0	0.00	12	100.00	0	0.00
obrazovanje	11	2.85	0	0.00	10	90.91	1	9.09
EU/politika Evropske unije	9	2.33	4	44.44	5	55.56	0	0.00
kultura	9	2.33	0	0.00	8	88.89	1	11.11
nauka	9	2.33	0	0.00	7	77.78	2	22.22

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.**Tabela 47.** - Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Danas*

<i>Danas</i> -vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	10	2.59
neutralan	294	76.17
negativan	82	21.24
Total	386	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.**Balans**

Kada uzmemu u obzir sve tekstove iz uzorka za period jul - septembar 2016, može se primetiti da većina zastupljenih tema nije tretirana na celovit način, o čemu govori podatak da je balans prisutan u samo 20.43% svih napisa. Najmanje balansiranih tekstova zabeleženo je u listu *Informer* 3.33% ili 7 od 210 napisa, a sličan rezultat uočljiv je i kada je u pitanju *Kurir*, gde je balansirano 5.85% ili 10 od 171 teksta. Sledi *Alo!* sa 85.38%, *Politika* sa 77.85% i *Blic* sa 77.54% nebalansiranih tekstova. U *Danisu* je celovito 27.98% tekstova, dok je u *Večernjim novostima* balansirano 29.21% napisa. U ova dva medija je uočena i najveća razlika u odnosu na drugi kvartal, gde je u *Danisu* bilo 7.59% više balansiranih, a u *Večernjim novostima* 5.8% više necelovitih tekstova (**tabela 48**).

Iako vrednosni kontekst nije izražen u 63.13% svih tekstova, u sagledavanju realne slike medija iz uzorka svakako treba uzeti u obzir i činjenicu da velika većina tekstova sa naslovnicu koje smo analizirali nije celovito i da takav, jednostran pristup oslikava opšte stanje u srpskim medijima.

Balansirni tekstovi, najzad, nužno pokazuju određeni stepen uzdržanosti što, očigledno, ne predstavlja naročito raširenu pojavu u srpskom novinarstvu. Opredeljivanje, koje je ponekad veoma strasno, privlači publiku ali smanjuje ozbiljnost. Reč je o brzini reakcije, a ne o detaljnom i racionalnom informisanju koje zahteva istraživanje, veći broj sagovornika i pouzdanih i proverljivih podataka, uz doslutne izvore informacija. Na taj način se u kratkom vremenu stiče tiraž i popularnost, ali ne i ugled.

Tabela 48. - Balans u odnosu na sve teme i svih sedam medija iz uzorka

Balans	da		ne	
	Medij	broj	%	broj
<i>Informer</i>	7	3.33	203	96.67
<i>Kurir</i>	10	5.85	161	94.15
<i>Alo!</i>	25	14.62	146	85.38
<i>Politika</i>	107	22.15	376	77.85
<i>Blic</i>	62	22.46	214	77.54
<i>Danas</i>	108	27.98	278	72.02
<i>Večernje novosti</i>	92	29.21	223	70.79
Total	411	20.43	1601	79.57

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Akteri

Mediji u Srbiji se, bar sudeći prema analizi empirijskog materijala prikupljenog sa naslovnicama, pretežno bave političkim događajima unutar Srbije. Čak 47.60% od ukupnog broja aktera o kojima govore selektovani tekstovi sa naslovnicama čine (individualni i kolektivni) politički akteri koji zauzimaju različite pozicije unutar političkog života Srbije (videti **tabelu 49** i **tabele 50, 55, 60, 61 i 62**, koje govore o distribuciji učestalosti pojavljivanja pojedinih individualnih i **tabele 63, 64, 65 i 66**, koje govore o distribuciji učestalosti pojavljivanja kolektivnih domaćih političkih aktera). Ukoliko ovom broju pridružimo i tekstove koji govore o inostranim političkim akterima, procenat učešća političkih aktera u ukupnom broju aktera na naslovnicama raste do 74.56%. Druga grupa po učestalosti pojavljivanja su različiti društveni akteri koji čine 16.40% našeg uzorka. Privredni i ekonomski akteri su protagonisti tekstova sa naslovnicama tek u 4.61% slučajeva (videti **tabelu 49**).

Tabela 49. – Ukupna distribucija aktera koji se pojavljuju u tekstovima koji su ušli u uzorak istraživanja (izražena u apsolutnim brojevima)

Akteri					
Politički akteri	8264	Unutrašnji	5276	Individualni	4111
				Kolektivni	1165
		Inostrani	2988	Individualni	2465
Privredni/ekonomski akteri	512			Kolektivni	523
	Unutrašnji	467	Individualni	223	
			Kolektivni	244	
	Inostrani	45	Individualni	15	
			Kolektivni	30	
Drugi društveni akteri	1818	Unutrašnji	1762	Individualni	1555
				Kolektivni	207
		Inostrani	56	Individualni	52
				Kolektivni	4
		Neimenovani izvor		489	
Total				11083	

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

U tabelama 50, 55, 60-64 data je distribucija učestalosti pojavljivanja pojedinih individualnih političkih aktera koji delaju unutar političke scene društva Srbije. Individualni politički akteri – članovi i članice Vlade Srbije¹⁴ (48.82%), akteri političkih stranaka pozicije (11.01%) i akteri iz redova stranaka opozicije

14 Polovinom trećeg kvartala, Vladu Republike Srbije u tehničkom mandatu zamenila je novoizabrana Vlada. U tabeli se nalaze imena i starih i novih ministara i upravo je iz tog razloga prisutno više pojavljivanja predstavnika ove grupacije aktera, nego što je to bio slučaj u prethodnim izdanjima *Medijametra*.

(19.26%) značajno su prisutniji na naslovnicama (79.09%) u odnosu na 6.71% predstavnika državnih agencija i institucija, 2.11% predstavnika vojske i policije, 9.87% onih koji ne pripadaju ni aktuelnoj vlasti Srbije, niti strankama pozicije i/ili opozicije i 0.97% predstavnika lokalnih vlasti.

Tabela 50. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera iz Vlade Republike Srbije (stari i novi saziv) i predsednika Republike Srbije

Vlada Srbije - stari i novi saziv	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Aleksandar Vučić	630	31.39	19	3.02	583	92.54	28	4.44
Ivica Dačić	240	11.96	0	0.00	219	91.25	21	8.75
Tomislav Nikolić	198	9.87	0	0.00	181	91.41	17	8.59
Nebojša Stefanović	103	5.13	0	0.00	100	97.09	3	2.91
Aleksandar Vulin	102	5.08	0	0.00	96	94.12	6	5.88
Zorana Mihajlović	88	4.38	0	0.00	73	82.95	15	17.05
Rasim Ljajić	67	3.34	0	0.00	66	98.51	1	1.49
Nikola Selaković	49	2.44	0	0.00	49	100.00	0	0.00
Ana Brnabić	48	2.39	0	0.00	48	100.00	0	0.00
Mladen Šarčević	46	2.29	2	4.35	44	95.65	0	0.00
Goran Knežević	39	1.94	0	0.00	37	94.87	2	5.13
Aleksandar Antić	38	1.89	0	0.00	36	94.74	2	5.26
Slavica Đukić Dejanović	38	1.89	0	0.00	37	97.37	1	2.63
Jadranka Joksimović	37	1.84	0	0.00	37	100.00	0	0.00
Branislav Nedimović	32	1.59	0	0.00	32	100.00	0	0.00
Vanja Udovičić	29	1.44	0	0.00	29	100.00	0	0.00
Zoran Đorđević	29	1.44	0	0.00	28	96.55	1	3.45
Ivan Tasovac	28	1.40	0	0.00	19	67.86	9	32.14
Dušan Vujović	24	1.20	0	0.00	23	95.83	1	4.17
Vladan Vukosavljević	24	1.20	0	0.00	22	91.67	2	8.33
Kori Udovički	20	1.00	0	0.00	19	95.00	1	5.00
Srdjan Verbić	19	0.95	0	0.00	17	89.47	2	10.53
Zlatibor Lončar	19	0.95	0	0.00	18	94.74	1	5.26
Milan Krkobabić	19	0.95	0	0.00	18	94.74	1	5.26

Željko Sertić	16	0.80	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Velimir Ilić	16	0.80	0	0.00	15	93.75	1	6.25
Snežana Bogosavljević Bošković	9	0.45	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Total	2007	100.00	21	1.05	1871	93.22	115	5.73

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Kao i u prethodnom tromesečju, najzastupljeniji akter na naslovnim stranicama dnevnih novina u Srbiji bio je premijer Aleksandar Vučić, o kojem mediji iz našeg uzorka izveštavaju pretežno neutralno (u 92.54% slučajeva). O njemu je napisano još i 3.02% (19) pozitivnih i 4.44% (28) tekstova sa negativnom konotacijom. Premijer se kao protagonist tekstova na naslovcima pojavljuje 630 puta, što je značajno više od prvog sledećeg rangiranog aktera, ministra inostranih poslova Ivice Dačića, koji je prisutan u 240 tekstova. Najveću frekvenciju pojavljivanja Aleksandra Vučića, izraženu u apsolutnim brojevima, beležimo u dnevnim listovima *Danas* (141), *Politika* (121) i potom u *Večernjim novostima* (110). Izraženo u relativnim brojevima procentualnog učešća tekstova u kojima se on pojavljuje kao akter, a u odnosu na ukupan broj selektovanih tekstova iz istih pojedinačnih novina, vidimo da je on kao akter najzastupljeniji u *Danisu* (36.53%), a potom u *Blicu* (35.51%), *Večernjim novostima* (34.92%) i *Kuriru* (30.99%). Najmanje učešće tekstova u kojima je akter predsednik Vlade Srbije, beležimo listovima *Politika* (25.05%), *Informer* (27.62%) i *Alo!* (28.65%) (videti **tabelu 52**).

Kada je reč o vrednosnom kontekstu, najveće učešće, kao i broj negativnih tekstova ponovo je prisutan u *Blicu* (14.29% ili 14 tekstova) i *Danisu* (9.93% ili 14 napisu). Najviše pozitivno konotiranih tekstova zabeleženo je u listu *Alo!* – 12.24% ili 6 tekstova, a slede *Blic* (5), *Večernje novosti* (3), *Informer* (2) i *Kurir* (2) (više informacija u **tabeli 51**).

Tabela 51. – Aleksandar Vučić: Vrednosti kontekst u odnosu na medij

Aleksandar Vučić	pozitivan		neutralan		negativan		total	
Medij	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Blic</i>	5	5.10	79	80.61	14	14.29	98	15.56
<i>Kurir</i>	2	3.77	51	96.23	0	0.00	53	8.41
<i>Večernje novosti</i>	3	2.73	107	97.27	0	0.00	110	17.46
<i>Alo!</i>	6	12.24	43	87.76	0	0.00	49	7.78
<i>Informer</i>	2	3.45	56	96.55	0	0.00	58	9.21
<i>Politika</i>	1	0.83	120	99.17	0	0.00	121	19.21
<i>Danas</i>	0	0.00	127	90.07	14	9.93	141	22.38
Total	19	3.02	583	92.54	28	4.44	630	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 52. – Broj pojavljivanja Aleksandra Vučića u odnosu na ukupan broj tekstova u pojedinim dnevnim novinama

Aleksandar Vučić prema medijima	broj pojavljivanja	ukupan broj tekstova	% učešća u odnosu na ukupan broj tekstova
<i>Danas</i>	141	386	36.53
<i>Blic</i>	98	276	35.51
<i>Večernje novosti</i>	110	315	34.92
<i>Kurir</i>	53	171	30.99
<i>Alo!</i>	49	171	28.65
<i>Informer</i>	58	210	27.62
<i>Politika</i>	121	483	25.05
Total	630	2012	31.31

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Predsednik Republike Srbije Tomislav Nikolić, koji je protagonist u 198 (9.87%) analiziranih tekstova treći je prema učestalosti pojavljivanja među individualnim političkim akterima sa političke scene Srbije (videti **tabelu 50**).

Najveći broj tekstova u kojima je akter predsednik Srbije, objavio je dnevni list *Večernje novosti* (46), ali najveće učešće u odnosu na ukupan broj tekstova u mediju ima *Kurir* – 19.88% (**tabela 53**). Najveće negativno konotiranih tekstova o Tomislavu Nikoliću beležimo u dnevnim listovima *Blic* (8) i *Kurir* (4), što je učešće od 34.78% (*Blic*), odnosno 11.76% (*Kurir*). U ovom kvartalu nije napisan niti jedan pozitivan tekst o aktuelnom predsedniku Srbije (videti **tabelu 54**).

Ostali akteri iz ove grupacije su u više od 90% tekstova predstavljeni u neutralnom vrednosnom kontekstu. Pored predsednika i premijera, nešto veći broj negativno konotiranih tekstova zabeležen je i kod ministra spoljnih poslova Ivice Dačića – 21¹⁵ i ministarke za građevinu, saobraćaj i infrastrukturu Zorane Mihajlović (15 negativno konotiranih tekstova). Najveće procentualno učešće negativno konotiranih tekstova beležimo kod ministra kulture u tehničkoj vlasti Ivana Tasovca – 32.14% (**tabela 50**).

¹⁵ U odnosu na 35 negativno konotiranih tekstova u prethodnom kvartalu.

Tabela 53. – Broj pojavljivanja Tomislava Nikolića u odnosu na ukupan broj tekstova u pojedinim dnevnim novinama

Tomislav Nikolić prema medijima	broj pojavljivanja	ukupan broj tekstova	% učešća u odnosu na ukupan broj tekstova
Kurir	34	171	19.88
Večernje novosti	46	315	14.60
Danas	34	386	8.81
Blic	23	276	8.33
Politika	36	483	7.45
Informer	15	210	7.14
Alo!	10	171	5.85
Total	198	2012	9.84

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

Tabela 54. – Tomislav Nikolić: Vrednosti kontekst u odnosu na medij

Tomislav Nikolić	pozitivan		neutralan		negativan		total		
	Medij	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Blic	0	0.00	15	65.22	8	34.78	23	11.62	
Kurir	0	0.00	30	88.24	4	11.76	34	17.17	
Večernje novosti	0	0.00	46	100.00	0	0.00	46	23.23	
Alo!	0	0.00	8	80.00	2	20.00	10	5.05	
Informer	0	0.00	15	100.00	0	0.00	15	7.58	
Politika	0	0.00	36	100.00	0	0.00	36	18.18	
Danas	0	0.00	31	91.18	3	8.82	34	17.17	
Total		0	0.00	181	91.41	17	8.59	198	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

Nakon burne predizborne kampanje i izbora, u trećem kvartalu 2016. godine broj pojavljivanja aktera iz opozicije ponovo se vraća na frekvencije koje smo beležili tokom 2015. godine. U odnosu na poslednji kvartal protekle godine, broj pojavljivanja aktera iz opozicije u prvom i drugom tromesečju 2016. je bio dvostruko veći (1428 u prvom i 1552 u drugom tromesečju 2016., u odnosu na 762 u poslednjem tromesečju 2015.). U trećem kvartalu 2016. godine beležimo 792 pojavljivanja, što je uobičajena zastupljenost ove vrste aktera na naslovnicama. I u ovom kvartalu najzastupljeniji opozicioni lideri su Bo-

jan Pajtić, Vojislav Šešelj i Boris Tadić, sa 11.62%, 11.36% i 9.34% učešća. Najviše negativnih tekstova napisano je o Vojislavu Šešelu (16), Bojanu Pajtiću (15) i Čedomiru Jovanoviću (13). O predstavnicima opozicije je napisano 6 (0.76%) pozitivno konotiranih tekstova tokom trećeg tromesečja 2016. godine, između ostalog, dva o Dragunu Šutanovcu, i po jedan tekst o Zoranu Živkoviću, Balši Božoviću i Branislavu Lečiću (videti tabelu 55).

Tabela 55. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera iz opozicije

Opozicija - individualno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Bojan Pajtić	92	11.62	0	0.00	77	83.70	15	16.30
Vojislav Šešelj	90	11.36	0	0.00	74	82.22	16	17.78
Boris Tadić	74	9.34	0	0.00	70	94.59	4	5.41
Čedomir Jovanović	65	8.21	0	0.00	52	80.00	13	20.00
Dragan Šutanovac	43	5.43	2	4.65	37	86.05	4	9.30
Saša Radulović	34	4.29	0	0.00	27	79.41	7	20.59
Sanda Rašković Ivić	32	4.04	0	0.00	28	87.50	4	12.50
Boško Obradović	32	4.04	0	0.00	27	84.38	5	15.63
Nenad Čanak	24	3.03	0	0.00	20	83.33	4	16.67
Zoran Živković	21	2.65	1	4.76	15	71.43	5	23.81
Balša Božović	16	2.02	1	6.25	13	81.25	2	12.50
Zoran Lutovac	16	2.02	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Đorđe Vukadinović	13	1.64	0	0.00	11	84.62	2	15.38
Radoslav Milojčić Kena	12	1.52	0	0.00	8	66.67	4	33.33
Srboljub Antić	12	1.52	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Sulejman Ugljanin	12	1.52	0	0.00	8	66.67	4	33.33
Goran Ješić	11	1.39	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Vjerica Radeta	11	1.39	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Amir Bislimi	9	1.14	0	0.00	7	77.78	2	22.22
Aleksandra Jerkov	8	1.01	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Jelena Balašević	8	1.01	0	0.00	6	75.00	2	25.00
Dragan Maršićanin	7	0.88	0	0.00	5	71.43	2	28.57
Marko Đurišić	7	0.88	0	0.00	7	100.00	0	0.00

Branislav Lečić	6	0.76	1	16.67	5	83.33	0	0.00
Dragoljub Mićunović	6	0.76	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Nataša Jovanović	6	0.76	0	0.00	3	50.00	3	50.00
Borisav Stefanović	5	0.63	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Jovo Ostojić	5	0.63	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Milorad Mirčić	5	0.63	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Petar Jović	5	0.63	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Saša Mirković	5	0.63	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Aleksandar Stevanović	4	0.51	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Dušan Elezović	4	0.51	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Dušan Petrović	4	0.51	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Miroslav Parović	4	0.51	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Nada Kolundžija	4	0.51	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vladimir Pavićević	4	0.51	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Bojan Kostreš	3	0.38	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Gordana Čomić	3	0.38	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Igor Salak	3	0.38	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Jovan Marković	3	0.38	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milan Lapčević	3	0.38	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nataša Vučković	3	0.38	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Tamara Tripić	3	0.38	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vladan Glišić	3	0.38	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vukosav Tomašević	3	0.38	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Zoran Krasić	3	0.38	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	46	5.81	1	2.17	42	91.30	3	6.52
Total	792	100.00	6	0.76	682	86.11	104	13.13

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

U trećem kvartalu 2016. merili smo i način na koji su predstavnici oba saziva Vlade Srbije, predsednik Srbije i predstavnici opozicije zastupljeni u tekstovima, odnosno, da li su citirani i/ili parafrazirani ili samo spomenuti. Kada je reč o Vladi Srbije, izjava premijera, kao najzastupljenijeg aktera zabeležena je u 48.57% tekstova. Izjave drugog političkog aktera prema zastupljenosti, potpredsednika Vlade Ivice Dačića prisutne su u 54.58% tekstova sa naslovnicama, dok je stav predsednika Srbije Tomislava Nikolića vidljiv nešto manjem obimu – 36.36% napisu. Od svih članova Vlade najmanje je citiran i/ili parafraziran stav ministra Zlatibora Lončara, čije su izjave bile prisutne u samo 5.26% tekstova u kojima je akter. Sa druge strane, najveće učešće prenetih izjava beleži se kada je u pitanju Aleksandar Vulin (64.71%) (više informacija u tabeli 56).

Takođe, u tabeli 58 prikazano je i u kojem vrednosnom kontekstu su tretirani akteri, ukoliko su samo spomenuti u tekstu. Tako možemo videti da je kod tri najzastupljenija aktera iz ove grupacije vrednosni kontekst prisutan u tekstovima u kojima su samo spomenuti. Tako je Aleksandar Vučić samo spomenut u 17 od ukupno 28 negativno i 9 od ukupno 19 pozitivno intonirana teksta, Tomislav Nikolić je samo spomenut u 14 od ukupno 17 negativnih napisu, a Ivica Dačić u 11 od ukupno 21 negativnog napisu (videti tabele 50 i 58).

Kod tri najprisutnija opoziciona lidera ponovo beležimo veoma različitu vrstu zastupljenosti – izjave Bojana Pajtića i Vojislava Šešelja zabeležene su u 63.04% (Pajtić) i 77.78% (Šešelj), Boris Tadić je citiran ili parafraziran u samo 27.03% tekstova. Vrednosna struktura tekstova u kojima su oni samo spomenuti je kod Borisa Tadića 1 od 4 negativna napisu, Bojana Pajtića 6 od 15, dok je Vojislav Šešelj samo spomenut u jednom od ukupno 16 negativno konotiranih tekstova o njemu (tabeli 50, 57 i 59).

Tabela 56. – Vrsta zastupljenosti aktera iz Vlade Srbije i predsednika Republike Srbije u tekstovima iz uzorka

Vlada i predsednik Republike Srbije	total		citat		parafraza		citat i parafraza		samo spominjanje	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Aleksandar Vučić	630	31.39	28	4.44	67	10.63	211	33.49	324	51.43
Ivica Dačić	240	11.96	18	7.50	22	9.17	91	37.92	109	45.42
Tomislav Nikolić	198	9.87	7	3.54	16	8.08	49	24.75	126	63.64
Nebojša Stefanović	103	5.13	3	2.91	11	10.68	40	38.83	49	47.57
Aleksandar Vulin	102	5.08	11	10.78	12	11.76	43	42.16	36	35.29
Zorana Mihajlović	88	4.38	10	11.36	11	12.50	24	27.27	43	48.86
Rasim Ljajić	67	3.34	5	7.46	1	1.49	23	34.33	38	56.72
Nikola Selaković	49	2.44	2	4.08	2	4.08	11	22.45	34	69.39
Ana Brnabić	48	2.39	7	14.58	0	0.00	6	12.50	35	72.92
Mladen Šarčević	46	2.29	7	15.22	5	10.87	9	19.57	25	54.35
Goran Knežević	39	1.94	8	20.51	1	2.56	3	7.69	27	69.23
Aleksandar Antić	38	1.89	2	5.26	1	2.63	1	2.63	34	89.47
Slavica Đukić Dejanović	38	1.89	11	28.95	2	5.26	8	21.05	17	44.74
Jadranka Joksimović	37	1.84	0	0.00	3	8.11	12	32.43	22	59.46
Branislav Nedić	32	1.59	7	21.88	1	3.13	3	9.38	21	65.63
Vanja Udovičić	29	1.44	2	6.90	1	3.45	5	17.24	21	72.41

Zoran Đorđević	29	1.44	1	3.45	0	0.00	2	6.90	26	89.66
Ivan Tasovac	28	1.40	3	10.71	2	7.14	1	3.57	22	78.57
Dušan Vujović	24	1.20	0	0.00	1	4.17	2	8.33	21	87.50
Vladan Vukosavljević	24	1.20	3	12.50	0	0.00	4	16.67	17	70.83
Kori Udovički	20	1.00	0	0.00	0	0.00	2	10.00	18	90.00
Srđan Verbić	19	0.95	1	5.26	0	0.00	1	5.26	17	89.47
Zlatibor Lončar	19	0.95	1	5.26	0	0.00	0	0.00	18	94.74
Milan Krkobabić	19	0.95	3	15.79	0	0.00	0	0.00	16	84.21
Željko Sertić	16	0.80	0	0.00	0	0.00	1	6.25	15	93.75
Velimir Ilić	16	0.80	2	12.50	1	6.25	2	12.50	11	68.75
Snežana Bogosavljević Bošković	9	0.45	0	0.00	0	0.00	1	11.11	8	88.89
Total	2007	100.00	142	7.08	160	7.97	555	27.65	1150	57.30

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 57. - Vrsta zastupljenosti aktera opozicije u tekstovima iz uzorka

Opozicija	total		citat		parafraza		citat i parafraza		samo spominjanje	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Bojan Pajtić	92	11.62	14	15.22	10	10.87	34	36.96	34	36.96
Vojislav Šešelj	90	11.36	18	20.00	8	8.89	44	48.89	20	22.22
Boris Tadić	74	9.34	8	10.81	2	2.70	10	13.51	54	72.97
Čedomir Jovanović	65	8.21	10	15.38	2	3.08	12	18.46	41	63.08
Dragan Šutanovac	43	5.43	6	13.95	3	6.98	20	46.51	14	32.56
Saša Radulović	34	4.29	6	17.65	5	14.71	7	20.59	16	47.06
Sanda Rašković Ivić	32	4.04	8	25.00	1	3.13	11	34.38	12	37.50
Boško Obradović	32	4.04	9	28.13	3	9.38	15	46.88	5	15.63
Nenad Čanak	24	3.03	2	8.33	1	4.17	6	25.00	15	62.50
Zoran Živković	21	2.65	4	19.05	2	9.52	4	19.05	11	52.38
Balša Božović	16	2.02	3	18.75	1	6.25	6	37.50	6	37.50
Zoran Lutovac	16	2.02	4	25.00	2	12.50	2	12.50	8	50.00
Đorđe Vukadinović	13	1.64	3	23.08	0	0.00	10	76.92	0	0.00

Radoslav Milojčić Kena	12	1.52	3	25.00	0	0.00	3	25.00	6	50.00
Srboljub Antić	12	1.52	2	16.67	1	8.33	2	16.67	7	58.33
Sulejman Ugljanin	12	1.52	1	8.33	2	16.67	1	8.33	8	66.67
Goran Ješić	11	1.39	0	0.00	1	9.09	3	27.27	7	63.64
Vjerica Radeta	11	1.39	2	18.18	0	0.00	6	54.55	3	27.27
Amir Bislimi	9	1.14	1	11.11	0	0.00	4	44.44	4	44.44
Aleksandra Jerkov	8	1.01	1	12.50	1	12.50	0	0.00	6	75.00
Jelena Balašević	8	1.01	3	37.50	1	12.50	2	25.00	2	25.00
Dragan Maršićanin	7	0.88	5	71.43	1	14.29	0	0.00	1	14.29
Marko Đurišić	7	0.88	0	0.00	1	14.29	3	42.86	3	42.86
Branislav Lečić	6	0.76	2	33.33	0	0.00	1	16.67	3	50.00
Dragoljub Mićunović	6	0.76	0	0.00	0	0.00	1	16.67	5	83.33
Nataša Jovanović	6	0.76	3	50.00	0	0.00	3	50.00	0	0.00
Borislav Stefanović	5	0.63	1	20.00	0	0.00	3	60.00	1	20.00
Jovo Ostojić	5	0.63	0	0.00	0	0.00	0	0.00	5	100.00
Milorad Mirčić	5	0.63	3	60.00	0	0.00	1	20.00	1	20.00
Petar Jojić	5	0.63	1	20.00	0	0.00	0	0.00	4	80.00
Saša Mirković	5	0.63	0	0.00	0	0.00	1	20.00	4	80.00
Aleksandar Stevanović	4	0.51	0	0.00	0	0.00	2	50.00	2	50.00
Dušan Elezović	4	0.51	1	25.00	0	0.00	0	0.00	3	75.00
Dušan Petrović	4	0.51	0	0.00	1	25.00	1	25.00	2	50.00
Miroslav Parović	4	0.51	0	0.00	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Nada Kolundžija	4	0.51	0	0.00	1	25.00	1	25.00	2	50.00
Vladimir Pavićević	4	0.51	1	25.00	0	0.00	1	25.00	2	50.00
Bojan Kostreš	3	0.38	0	0.00	1	33.33	1	33.33	1	33.33
Gordana Čomić	3	0.38	2	66.67	0	0.00	0	0.00	1	33.33
Igor Salak	3	0.38	0	0.00	0	0.00	0	0.00	3	100.00
Jovan Marković	3	0.38	0	0.00	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Milan Lapčević	3	0.38	1	33.33	0	0.00	2	66.67	0	0.00
Nataša Vučković	3	0.38	0	0.00	2	66.67	0	0.00	1	33.33
Tamara Tripić	3	0.38	0	0.00	0	0.00	0	0.00	3	100.00
Vladan Glišić	3	0.38	0	0.00	0	0.00	3	100.00	0	0.00

Vukosav Tomašević	3	0.38	0	0.00	1	33.33	2	66.67	0	0.00
Zoran Krasić	3	0.38	0	0.00	1	33.33	2	66.67	0	0.00
ostali	46	5.81	8	17.39	6	13.04	21	45.66	11	23.91
Total	792	100.00	136	17.17	61	7.70	255	32.20	340	42.93

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 58. – Vrednosni kontekst tekstova u kojima su akteri iz Vlade Srbije i predsednik Srbije samo spomenuti

Vlada i predsednik Republike Srbije	total broj	pozitivan		neutralan		negativan	
		broj	%	broj	%	broj	%
Aleksandar Vučić	324	9	2.78	298	91.98	17	5.25
Tomislav Nikolić	126	0	0.00	112	88.89	14	11.11
Ivica Dačić	109	0	0.00	98	89.91	11	10.09
Nebojša Stefanović	49	0	0.00	47	95.92	2	4.08
Zorana Mihajlović	43	0	0.00	33	76.74	10	23.26
Rasim Ljajić	38	0	0.00	38	100.00	0	0.00
Aleksandar Vulin	36	0	0.00	33	91.67	3	8.33
Ana Brnabić	35	0	0.00	35	100.00	0	0.00
Nikola Selaković	34	0	0.00	34	100.00	0	0.00
Aleksandar Antić	34	0	0.00	32	94.12	2	5.88
Goran Knežević	27	0	0.00	25	92.59	2	7.41
Zoran Đordjević	26	0	0.00	25	96.15	1	3.85
Mladen Šarčević	25	1	4.00	24	96.00	0	0.00
Ivan Tasovac	22	0	0.00	16	72.73	6	27.27
Jadranka Joksimović	22	0	0.00	22	100.00	0	0.00
Dušan Vujović	21	0	0.00	20	95.24	1	4.76
Vanja Udovičić	21	0	0.00	21	100.00	0	0.00
Branislav Nedimović	21	0	0.00	21	100.00	0	0.00
Kori Udovički	18	0	0.00	17	94.44	1	5.56
Zlatibor Lončar	18	0	0.00	17	94.44	1	5.56
Srdjan Verbić	17	0	0.00	15	88.24	2	11.76
Slavica Đukić Dejanović	17	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Vladan Vukosavljević	17	0	0.00	16	94.12	1	5.88
Milan Krkobabić	16	0	0.00	15	93.75	1	6.25

Željko Sertić	15	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Velimir Ilić	11	0	0.00	10	90.91	1	9.09
Snežana Bogosavljević Bošković	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Total	1150	10	0.87	1064	92.52	76	6.61

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 59. – Vrednosni kontekst tekstova u kojima su akteri iz oponicije samo spomenuti

Oponicija	total broj	pozitivan		neutralan		negativan	
		broj	%	broj	%	broj	%
Boris Tadić	54	0	0.00	53	98.15	1	1.85
Čedomir Jovanović	41	0	0.00	29	70.73	12	29.27
Bojan Pajtić	34	0	0.00	28	82.35	6	17.65
Vojislav Šešelj	20	0	0.00	19	95.00	1	5.00
Saša Radulović	16	0	0.00	14	87.50	2	12.50
Nenad Canak	15	0	0.00	12	80.00	3	20.00
Dragan Šutanovac	14	0	0.00	13	92.86	1	7.14
Sanda Rašković Ivić	12	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Zoran Živković	11	1	9.09	7	63.64	3	27.27
Sulejman Ugljanin	8	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Zoran Lutovac	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Goran Ješić	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Srboljub Antić	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Aleksandra Jerkov	6	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Balša Božović	6	0	0.00	4	66.67	2	33.33
Radoslav Miloјić Kena	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Boško Obradović	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dragoljub Mićunović	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Jovo Ostojić	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Amir Bislimi	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Petar Jojić	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Saša Mirković	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Branislav Lečić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dušan Elezović	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Igor Salak	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00

Marko Đurišić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Tamara Tripić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vjerica Radeta	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	30	0	0.00	28	93.33	2	6.67
Total	340	1	0.29	303	89.12	36	10.59

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

U tabelama 60, 61 i 62 prikazan je vrednosni kontekst unutar kojeg se pojedini individualni politički akteri – predstavnici političkih stranaka pozicije, državnih organa, agencija, institucija i lokalne samouprave pojavljuju u selektovanim tekstovima sa naslovnicama, dok tabelle 63 i 64 prikazuju učestalost i vrednosni kontekst pojavljivanja predstavnika vojnih i policijskih organa i drugih društveno – političkih aktera.

Tabela 60. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera iz pozicije

Pozicija - individualno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Bratislav Gašić	35	7.73	1	2.86	25	71.43	9	25.71
Muamer Zukorlić	30	6.62	0	0.00	28	93.33	2	6.67
Vladimir Đukanović	25	5.52	0	0.00	24	96.00	1	4.00
Nenad Popović	23	5.08	0	0.00	23	100.00	0	0.00
Milutin Mrkonjić	20	4.42	0	0.00	18	90.00	2	10.00
Miroslav Lazanski	18	3.97	0	0.00	17	94.44	1	5.56
Dijana Vukomanović	17	3.75	0	0.00	15	88.24	2	11.76
Velimir Ilić	16	3.53	0	0.00	15	93.75	1	6.25
Dragan Marković Palma	16	3.53	0	0.00	15	93.75	1	6.25
Zoran Babić	15	3.31	0	0.00	11	73.33	4	26.67
Aleksandar Martinović	15	3.31	0	0.00	13	86.67	2	13.33
Miodrag Linta	15	3.31	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Novica Tončev	15	3.31	0	0.00	13	86.67	2	13.33
Branko Ružić	11	2.43	0	0.00	10	90.91	1	9.09

Milovan Drecun	11	2.43	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Milenko Jovanov	9	1.99	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Aleksandar Senić	8	1.77	0	0.00	5	62.50	3	37.50
Marijan Ristićević	8	1.77	0	0.00	6	75.00	2	25.00
Vuk Drašković	8	1.77	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Bratislav Jugović	5	1.10	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ištván Pastor	5	1.10	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Nenad Borovčanin	5	1.10	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Veroljub Arsić	5	1.10	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Vladanka Malović	5	1.10	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Aleksandra Tomić	4	0.88	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Ivana Petrović	4	0.88	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Ljubiša Stojimirović	4	0.88	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Radoslav Pavlović	4	0.88	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Žarko Obradović	4	0.88	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Aleksandar Jovićević	3	0.66	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Balint Pastor	3	0.66	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Boris Milićević	3	0.66	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Branislav Blažić	3	0.66	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Đorđe Milićević	3	0.66	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dubravka Filipovski	3	0.66	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Laslo Puškaš	3	0.66	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Marija Obradović	3	0.66	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Meho Omerović	3	0.66	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Petar Petrović	3	0.66	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	63	13.91	0	0.00	49	77.78	14	22.22
Total	453	100.00	1	0.22	392	86.53	60	13.25

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 61. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera predstavnika državnih organa, agencija i institucija

Državni organi, agencije i institucije - individualno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Siniša Mali	55	19.93	0	0.00	48	87.27	7	12.73
Maja Gojković	39	14.13	0	0.00	35	89.74	4	10.26
Marko Đurić	22	7.97	0	0.00	22	100.00	0	0.00
Tanja Miščević	20	7.25	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Jorgovanka Tabaković	16	5.80	0	0.00	15	93.75	1	6.25
Igor Mirović	9	3.26	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Nikola Nikodijević	8	2.90	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Radoš Đurović	8	2.90	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Miloš Vučević	6	2.17	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Danilo Vučetić	5	1.81	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Goran Vesić	5	1.81	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Stanislava Pak	5	1.81	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Suzana Vasiljević	5	1.81	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Veljko Odalović	5	1.81	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Radomir Nikolić	3	1.09	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Ivan Mišković	3	1.09	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Marija Blečić	3	1.09	0	0.00	0	0.00	3	100.00
Novak Nedić	3	1.09	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Radomir Ilić	3	1.09	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Zoran Marković	3	1.09	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	50	18.12	0	0.00	50	100.00	0	0.00
Total	276	100.00	0	0.00	256	92.75	20	7.25

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 62. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera predstavnika lokalnih vlasti

Lokalna samouprava	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Aleksandar Šapić	6	15.00	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Darko Bulatović	4	10.00	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Nihat Biševac	4	10.00	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Meho Mahmutović	3	7.50	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	23	57.50	0	0.00	19	82.60	4	17.40
Total	40	100.00	0	0.00	35	87.50	5	12.50

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 63. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera predstavnika vojske i policije

Vojska i policija - individualno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Ljubiša Diković	12	13.79	0	0.00	9	75.00	3	25.00
Vladimir Rebić	9	10.34	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Nikola Ristić	7	8.05	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Milorad Veljović	4	4.60	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Jovan Krivokapić	4	4.60	1	25.00	3	75.00	0	0.00
Aleksandar Đorđević	3	3.45	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Predrag Bandić	3	3.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ranko Živak	3	3.45	0	0.00	2	66.67	1	33.33
ostali	38	43.68	3	7.89	32	84.22	3	7.89
Total	83	100.00	4	4.60	69	82.76	10	12.64

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 64. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja drugih individualnih i kolektivnih političkih i društvenih aktera

Ostali	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Slobodan Milošević	81	19.95	1	1.23	77	95.06	3	3.70
Zoran Đindjić	41	10.10	0	0.00	39	95.12	2	4.88
Mlađan Dinkić	24	5.91	0	0.00	19	79.17	5	20.83
Ćedo Čolović	24	5.91	0	0.00	11	45.83	13	54.17
Vuk Jeremić	22	5.42	1	4.55	21	95.45	0	0.00
Dragan Đilas	18	4.43	0	0.00	15	83.33	3	16.67
Vojislav Koštunica	13	3.20	0	0.00	11	84.62	2	15.38
Vesna Pešić	13	3.20	0	0.00	12	92.31	1	7.69
Milorad Vučelić	13	3.20	0	0.00	12	92.31	1	7.69
Mirjana Marković	10	2.46	0	0.00	9	90.00	1	10.00
Jelena Milić	10	2.46	0	0.00	5	50.00	5	50.00
Sonja Biserko	10	2.46	0	0.00	9	90.00	1	10.00
Bogoljub Karić	9	2.22	0	0.00	6	66.67	3	33.33
Davor Štefanek	9	2.22	2	22.22	7	77.78	0	0.00
Emir Kusturica	8	1.97	3	37.50	5	62.50	0	0.00
Slavko Ćuruvija	8	1.97	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Nataša Kandić	7	1.72	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Filip David	7	1.72	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Andrija Prlainović	6	1.48	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Kokan Mladenović	6	1.48	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Mirko Cvetković	6	1.48	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Dragica Nikolić	6	1.48	0	0.00	2	33.33	4	66.67
Ivana Španović	6	1.48	1	16.67	5	83.33	0	0.00
Jelena Karleuša	6	1.48	0	0.00	4	66.67	2	33.33
Marko Milošević	6	1.48	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Srbijanka Turajlić	6	1.48	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Branka Prpa	5	1.23	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Đorđe Balašević	5	1.23	1	20.00	1	20.00	3	60.00
Danilo Vučić	4	0.99	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Matija Bećković	4	0.99	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Veran Matić	4	0.99	0	0.00	3	75.00	1	25.00

Andrej Vučić	3	0.74	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Bojana Maljević	3	0.74	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Branislav Nedić	3	0.74	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Total	406	100.00	9	2.22	341	83.99	56	13.79

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

O okviru kategorije *ostali* predstavljeni akteri koji imaju određen društveni uticaj ili su iz drugih razloga zastupljeni u javnom prostoru, ali njihova društvena uloga nije institucionalizovana. Takođe, u ovu kategoriju su svrstane i ličnosti koje su tokom života imale veliki uticaj ili značajne političke uloge, poput Zorana Đindjića, Slavka Ćuruvije ili Slobodana Miloševića.

Primetno je manje onih tekstova koji se bave značajnim kolektivnim političkim akterima, koji su među unutarnjopolitičkim akterima zastupljeni sa 22.08%. U tabelama 65–68 izlistani su svi akteri iz našeg uzorka klasifikovani u ovu kategoriju, zajedno sa frekvencijama i vrednosnim konotacijama njihovog pojavljivanja.

Tabela 65. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: državni organi i institucije

Državni organi, agencije i institucije - kolektivno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Vlada Srbije	171	31.61	0	0.00	157	91.81	14	8.19
Narodna skupština republike Srbije	37	6.84	0	0.00	32	86.49	5	13.51
Ministarstvo unutrašnjih poslova	34	6.28	1	2.94	29	85.29	4	11.76
Ministarstvo finansija	27	4.99	0	0.00	27	100.00	0	0.00
Narodna banka Srbije	26	4.81	0	0.00	26	100.00	0	0.00
Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja	25	4.62	0	0.00	24	96.00	1	4.00
Ministarstvo pravde	25	4.62	0	0.00	22	88.00	3	12.00
Ministarstvo odbrane	24	4.44	0	0.00	23	95.83	1	4.17
Ministarstvo spoljnih poslova	19	3.51	0	0.00	14	73.68	5	26.32
Agencija za borbu protiv korupcije	17	3.14	0	0.00	17	100.00	0	0.00

Ministarstvo privrede	17	3.14	0	0.00	14	82.35	3	17.65
Poreska uprava	14	2.59	0	0.00	13	92.86	1	7.14
Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja	13	2.40	0	0.00	11	84.62	2	15.38
Ministarstvo građevinarstva saobraćaja i infrastrukture	12	2.22	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine	11	2.03	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Ministarstvo kulture i informisanja	8	1.48	0	0.00	8	100.00	0	0.00
"Srpske vlasti"	7	1.29	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija	5	0.92	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Agencija za privredne registre	4	0.74	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Gradski zavod za veštakjenje	4	0.74	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Ministarstvo zdravlja	4	0.74	0	0.00	4	100.00	0	0.00
PIO fond	4	0.74	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Agencija za privatizaciju	3	0.55	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Kancelarija za Kosovo i Metohiju	3	0.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave	3	0.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	24	4.44	0	0.00	20	83.33	4	16.67
Total	541	100.00	1	0.18	492	90.94	48	8.87

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 66. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **vojska i policija**

Vojska i policija - kolektivno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
BIA	25	36.76	1	4.00	23	92.00	1	4.00
Vojska Srbije	23	33.82	1	4.00	22	96.00	0	0.00
"Beogradska policija"	4	5.88	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Komunalna policija u Beogradu	3	4.41	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vojna akademija	3	4.41	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	10	14.71	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Total	68	100.00	2	2.94	65	95.59	1	1.47

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 67. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **pozicija**

Pozicija - kolektivno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
SNS	152	54.68	1	0.66	140	92.11	11	7.24
SPS	79	28.42	0	0.00	71	89.87	8	10.13
SNP	8	2.88	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Pokret socijalista	7	2.52	0	0.00	7	100.00	0	0.00
PUPS	7	2.52	0	0.00	6	85.71	1	14.29
SVM	7	2.52	0	0.00	7	100.00	0	0.00
SDPS	6	2.16	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Nova Srbija	6	2.16	0	0.00	6	100.00	0	0.00
ostali	6	2.16	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Total	278	100.00	1	0.36	257	92.45	20	7.19

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 68. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **opozicija**

Opozicija - kolektivno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
DS	82	29.50	0	0.00	72	87.80	10	12.20
DJB	37	13.31	0	0.00	36	97.30	1	2.70
SRS	35	12.59	0	0.00	35	100.00	0	0.00
DSS	32	11.51	0	0.00	31	96.88	1	3.13
LDP	29	10.43	0	0.00	27	93.10	2	6.90
SDP	22	7.91	0	0.00	22	100.00	0	0.00
Dveri	20	7.19	0	0.00	19	95.00	1	5.00
LSV	15	5.40	0	0.00	14	93.33	1	6.67
ostali	6	2.16	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Total	278	100.00	0	0.00	262	94.24	16	5.76

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Ukoliko uporedimo rezultate prikazane u tabelama 67 i 68 sa nalazima, kako iz prethodna dva kvartala 2016, tako i iz poslednjeg kvartala 2015, uočavamo istu pravilnost koja važi i za promenu ukupnog broja političkih aktera. U odnosu na poslednji kvartal 2015. godine u prva dva tromesečja 2016. progresivno je rastao broj kolektivnih aktera/stranaka koje participiraju u vlasti (od 167 u četvrtom tromesečju 2015. do 431 u periodu januar – mart 2016, odnosno 670 u period april – jun 2016), kao i oponzionih partija (181 u poslednjem kvartalu 2015, naspram 576 u prvom i 991 u drugom kvartalu 2016), što je svakako posledica izbornog procesa. U trećem kvartalu 2016. prisustvo ovih aktera značajno se smanjuje, na po 278 aktera u obe kategorije.

Značajno manji procenat tekstova sa naslovica govori o inostranim (individualnim i kolektivnim) političkim akterima i političkim akterima sa Kosova (svega 26.96% od ukupnog broja aktera, ali ih je ipak oko 10% više nego u prethodnom kvartalu). Protagonisti ovih tekstova češće su pojedinci (u 82.49% slučajeva) nego oni kolektivni (17.50%) (videti tabelu 49 i tabelle 69-84).

Prema onome što je već navedeno u prethodnom poglavlju, kao posledica različitih dešavanja u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, broj aktera iz ovih zemalja je višestruko uvećan. U odnosu na proteklo tromeseče, kada je na naslovnicama zabeleženo 236 aktera iz Hrvatske, u trećem kvartalu njihov broj je povećan 2.25 puta (531 pojavljivanje). Vrednosni kontekst u odnosu na skoro trećinu ovih aktera je negativan (30.89%), što se posebno odnosi na "hrvatske vlasti", o kojima je objavljeno čak 44 ili 74.58% negativnih napisa. Sličan nalaz uočljiv je kada je u pitanju Bosna i Hercegovina, čiji akteri su tri puta zastupljeniji u odnosu na prošli kvartal (175 u drugom, naspram 518 pojavljivanja u trećem tromesečju), međutim, vrednosni kontekst, kada su akteri iz ove susedne zemlje u pitanju, je većinom neutralan (87.84%) (tabelle 70 i 72).

Tabela 69. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih aktera: **Kosovo**

Kosovo	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Hašim Tači	36	29.51	0	0.00	28	77.78	8	22.22
Isa Mustafa	15	12.30	0	0.00	14	93.33	1	6.67
Branimir Stojanović	13	10.66	0	0.00	12	92.31	1	7.69
Dalibor Jevtić	6	4.92	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Kosovska policija	5	4.10	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Kosovske vlasti	4	3.28	0	0.00	1	25.00	3	75.00
OVK	4	3.28	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Edita Tahiri	3	2.46	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vlada Kosova	3	2.46	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	33	27.05	0	0.00	33	100.00	0	0.00
Total	122	100.00	0	0.00	105	86.07	17	13.93

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 70. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Hrvatska**

Hrvatska	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
"Hrvatske vlasti"	59	11.11	0	0.00	15	25.42	44	74.58
Zoran Milanović	59	11.11	0	0.00	34	57.63	25	42.37
Kolinda Grabar Kitarović	57	10.73	0	0.00	44	77.19	13	22.81
Miro Kovač	42	7.91	0	0.00	33	78.57	9	21.43
Andrej Plenković	25	4.71	0	0.00	25	100.00	0	0.00
Milorad Pupovac	23	4.33	0	0.00	22	95.65	1	4.35
Branimir Glavaš	22	4.14	0	0.00	13	59.09	9	40.91
Zlatko Hasanbegović	17	3.20	0	0.00	9	52.94	8	47.06
Marko Perković Tompson	16	3.01	0	0.00	3	18.75	13	81.25
Ante Pavelić	14	2.64	0	0.00	4	28.57	10	71.43
Franjo Tuđman	12	2.26	0	0.00	8	66.67	4	33.33
HDZ	12	2.26	0	0.00	11	91.67	1	8.33

Miro Barešić	12	2.26	0	0.00	6	50.00	6	50.00
Tihomir Orešković	11	2.07	0	0.00	9	81.82	2	18.18
Sigurnosno obaveštajna agencija	10	1.88	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Ante Gotovina	9	1.69	0	0.00	6	66.67	3	33.33
SDP	8	1.51	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Ministarstvo spoljnih i evropskih poslova Hrvatske	7	1.32	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Stjepan Mesić	7	1.32	1	14.29	6	85.71	0	0.00
Tomislav Medved	7	1.32	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Vedrana Rudan	7	1.32	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Milan Bandić	6	1.13	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Tomislav Karamarko	6	1.13	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Božo Petrov	5	0.94	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Gordan Markotić	5	0.94	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ivo Josipović	4	0.75	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ivo Sanader	4	0.75	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vlada Hrvatske	4	0.75	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Županijski sud u Zagrebu	4	0.75	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Hrvatska policija	3	0.56	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Josip Klem	3	0.56	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vlaho Orepic	3	0.56	0	0.00	1	33.33	2	66.67
ostali	48	9.04	1	2.08	40	83.33	7	14.58
Total	531	100.00	2	0.38	365	68.74	164	30.89

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 71. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Crna Gora**

Crna Gora	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Milo Đukanović	11	27.50	0	0.00	9	81.82	2	18.18
DPS	3	7.50	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ema Đuhić	3	7.50	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Igor Lukšić	3	7.50	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	20	50.00	0	0.00	19	95.00	1	5.00
Total	40	100.00	0	0.00	35	87.50	5	12.50

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 72. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Federacija BiH**

Bosna i Hercegovina	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Milorad Dodik	144	27.80	1	0.69	133	92.36	10	6.94
Bakir Izetbegović	76	14.67	0	0.00	59	77.63	17	22.37
Mladen Ivanić	27	5.21	0	0.00	27	100.00	0	0.00
Ustavni sud BiH	21	4.05	0	0.00	21	100.00	0	0.00
Mladen Bosić	17	3.28	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Sefer Halilović	17	3.28	0	0.00	9	52.94	8	47.06
Dragan Čović	16	3.09	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Tužilaštvo BiH	15	2.90	0	0.00	12	80.00	3	20.00
Željka Cvijanović	13	2.51	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Alija Izetbegović	12	2.32	0	0.00	8	66.67	4	33.33
Ćamil Duraković	12	2.32	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Narodna skupština Republike Srpske	12	2.32	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Savet za implementaciju mira u BiH	9	1.74	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Sadik Ahmetović	8	1.54	0	0.00	6	75.00	2	25.00
Naser Orić	7	1.35	0	0.00	5	71.43	2	28.57
“Vlasti BiH”	7	1.35	0	0.00	4	57.14	3	42.86

Denis Zvizdić	6	1.16	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Dragan Mektić	5	0.97	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Igor Crnadak	5	0.97	0	0.00	5	100.00	0	0.00
SDA	5	0.97	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Vlada Republike Srpske	5	0.97	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Goran Salihović	4	0.77	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Nedeljko Čubrilović	4	0.77	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Siniša Karan	4	0.77	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Sud BiH	4	0.77	0	0.00	2	50.00	2	50.00
Aleksandar Vranješ	3	0.58	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Almir Merdić	3	0.58	0	0.00	0	0.00	3	100.00
Biljana Plavšić	3	0.58	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Branislav Borenović	3	0.58	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dragan Čavić	3	0.58	0	0.00	3	100.00	0	0.00
MUP Republike Srpske	3	0.58	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	45	8.69	1	2.22	40	88.89	4	8.89
Total	518	100.00	2	0.39	455	87.84	61	11.78

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 73. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja ostalih regionalnih individualnih i kolektivnih inostranih aktera

Ostali regionalni politički akteri	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Edi Rama	14	29.79	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Bojko Borisov	7	14.89	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Đorđe Ivanov	4	8.51	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Škeljen Malići	4	8.51	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Koce Trajanovski	3	6.38	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Miro Cerar	3	6.38	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	12	25.53	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Total	47	100.00	0	0.00	47	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 74. – Distribucija učestalosti vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih inostranih političkih aktera izvan regiona: **inostrani političari**

Inostrani politički akteri	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Fransoa Oland	28	10.81	0	0.00	27	96.43	1	3.57
Boris Džonson	17	6.56	0	0.00	16	94.12	1	5.88
Bašar al Asad	16	6.18	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Tereza Mej	14	5.41	0	0.00	12	85.71	2	14.29
Miroslav Lajčák	12	4.63	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Dejvid Kameron	11	4.25	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Manuel Vals	11	4.25	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Mateo Renci	10	3.86	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Viktor Orban	9	3.47	0	0.00	8	88.89	1	11.11
Antonio Gutereš	8	3.09	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Petro Porošenko	7	2.70	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Stefan Leven	7	2.70	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Toni Bler	7	2.70	0	0.00	0	0.00	7	100.00
Najdžel Faraž	6	2.32	0	0.00	4	66.67	2	33.33
Sebastijan Kurc	6	2.32	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Aleksis Cipras	5	1.93	0	0.00	5	100.00	0	0.00
“Britanske vlasti”	5	1.93	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Irina Bokova	5	1.93	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Si Đinping	5	1.93	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Bernar Kaznev	4	1.54	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Denis Kif	4	1.54	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Alen Žipe	3	1.16	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dagmar Repčekova	3	1.16	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Džeremi Korbin	3	1.16	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Filip Halmond	3	1.16	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Franko Fratini	3	1.16	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Henrik van den Dol	3	1.16	0	0.00	3	100.00	0	0.00

Majkl Gouv	3	1.16	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Metju Rajkroft	3	1.16	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nikola Sarkozi	3	1.16	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Nursultan Nazarbaev	3	1.16	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Žan Mark Ero	3	1.16	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	29	11.20	0	0.00	29	100.00	0	0.00
Total	259	100.00	0	0.00	243	93.82	16	6.18

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 75. – Distribucija učestalosti vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: **Nemačka**

Nemačka	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Angela Merkel	47	47.96	1	2.13	46	97.87	0	0.00
Aksel Ditman	10	10.20	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Frank Valter Štajnmajer	5	5.10	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Josip Juratović	3	3.06	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Mihail Rot	3	3.06	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	30	30.61	0	0.00	30	100.00	0	0.00
Total	98	100.00	1	1.02	97	98.98	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 76. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: **Rusija**

Rusija	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Vladimir Putin	130	46.93	9	6.92	111	85.38	10	7.69
Dmitrij Medvedev	20	7.22	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Aleksandar Čepurin	16	5.78	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Dmitrij Peskov	11	3.97	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Sergej Šojgu	8	2.89	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Marija Zaharova	7	2.53	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Sergej Lavrov	7	2.53	0	0.00	7	100.00	0	0.00

Jedinstvena Rusija	6	2.17	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Petar Ivancov	6	2.17	0	0.00	6	100.00	0	0.00
“Ruske vlasti”	6	2.17	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Rusko-srpski humanitarni centar u Nišu	5	1.81	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ministarstvo odbrane Rusije	4	1.44	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Genadij Zjuganov	3	1.08	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Komunistička partija	3	1.08	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Liberalno-demokratska partija Rusije	3	1.08	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ministarstvo spoljnih poslova Rusije	3	1.08	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Pravedna Rusija	3	1.08	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Sergej Železnjak	3	1.08	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vitalij Čurkin	3	1.08	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vladimir Žirinovski	3	1.08	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	27	9.75	0	0.00	27	100.00	0	0.00
Total	277	100.00	9	3.25	256	92.42	12	4.33

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 77. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: **SAD¹⁶**

SAD	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Barak Obama	54	13.64	0	0.00	54	100.00	0	0.00
Hilari Klinton	48	12.12	1	2.08	42	87.50	5	10.42
Donald Tramp	40	10.10	2	5.00	31	77.50	7	17.50
Džozef Bajden	40	10.10	0	0.00	40	100.00	0	0.00

¹⁶ Broj aktera iz SAD je znatno uvećan (396) u odnosu prethodno tromesečje (222), što je svakako posledica izbora koji su 8. novembra 2016. održani u ovoj zemlji.

Džon Keri	28	7.07	0	0.00	28	100.00	0	0.00
Kajl Skot	27	6.82	0	0.00	22	81.48	5	18.52
"Američke vlasti"	22	5.56	0	0.00	17	77.27	5	22.73
Viktorija Nuland	17	4.29	0	0.00	16	94.12	1	5.88
CIA	14	3.54	0	0.00	12	85.71	2	14.29
Bil Klinon	12	3.03	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Džordž Soroš	10	2.53	0	0.00	6	60.00	4	40.00
Džordž Buš	7	1.77	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Ambasada SAD u Srbiji	6	1.52	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Berni Sanders	6	1.52	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Denis Ibišbegović	4	1.01	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Ešton Karter	4	1.01	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Solomon Blek	4	1.01	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Rudolf Đulijani	3	0.76	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Stejt department	3	0.76	0	0.00	2	66.67	1	33.33
ostali	47	11.87	0	0.00	47	100.00	0	0.00
Total	396	100.00	3	0.76	353	89.14	40	10.10

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 78. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: Pokušaj puča u Turskoj¹⁷

Pokušaj puča u Turskoj	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Redžep Tajip Erdogan	66	35.11	2	3.03	55	83.33	9	13.64
Fetulah Gulen	23	12.23	0	0.00	23	100.00	0	0.00
Binali Jildirim	19	10.11	0	0.00	19	100.00	0	0.00
Mevlut Čavušoglu	13	6.91	0	0.00	13	100.00	0	0.00

17 15. jula 2016. u Turskoj se desio pokušaj državnog udara. U tabeli su prikazani akteri u vezi sa tim događajem.

Turska vojska	8	4.26	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Turske vlasti	5	2.66	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Bekir Bozdag	4	2.13	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Mehmet Kemal Bozaj	4	2.13	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Adem Huduti	3	1.60	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Akin Ozturk	3	1.60	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Bekir Erdžan Van	3	1.60	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	37	19.68	1	2.70	36	97.30	0	0.00
Total	188	100.00	3	1.60	176	93.62	9	4.79

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 79. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: Terorizam i Islamska država

Terorizam i Islamska država	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Islamska država	24	50.00	0	0.00	20	83.33	4	16.67
Al Kaida	6	12.50	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Mansur Ahmed Saad el Dafi	4	8.33	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Abdul Baset el Sarout	3	6.25	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Omar Hamzajavić Abdulajev	3	6.25	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	8	16.67	0	0.00	7	87.5	1	12.50
Total	48	100.00	0	0.00	43	89.58	5	10.42

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 80. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih političkih aktera: **predstavnici EU institucija i EU institucije**

EU	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Evropska komisija	41	15.77	0	0.00	39	95.12	2	4.88
Federika Mogerini	29	11.15	0	0.00	29	100.00	0	0.00
Johanes Han	29	11.15	0	0.00	29	100.00	0	0.00
EU	27	10.38	1	3.70	11	40.74	15	55.56
Žan Klod Junker	25	9.62	0	0.00	23	92.00	2	8.00
Majkl Devenport	21	8.08	0	0.00	18	85.71	3	14.29
Maja Kocijančić	18	6.92	0	0.00	16	88.89	2	11.11
Dejvid Mekalister	7	2.69	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Donald Tusk	6	2.31	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Tanja Fajon	6	2.31	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Lars Gunar Vigemark	5	1.92	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Martin Šulc	5	1.92	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dimitris Avramopoulos	3	1.15	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Franc Bogovic	3	1.15	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Suma Čakrabarti	3	1.15	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	32	12.31	0	0.00	32	100.00	0	0.00
Total	260	100.00	1	0.38	234	90.00	25	9.62

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 81. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih političkih aktera: **predstavnici OEBS i Saveta Evrope**

OEBS/Savet Evrope	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
OEBS	4	21.05	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Evropski sud za ljudska prava u Strazburu	3	15.79	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Mauricio Salustra	3	15.79	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	9	47.37	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Total	19	100.00	0	0.00	19	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 82. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih političkih aktera: **predstavnici UN institucija i UN institucije**

UN	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Savet bezbednosti UN	11	26.19	0	0.00	11	100.00	0	0.00
UN	11	26.19	0	0.00	10	90.91	1	9.09
Ban Ki Mun	9	21.43	0	0.00	9	100.00	0	0.00
UNESCO	3	7.14	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	8	19.05	0	0.00	7	87.5	1	12.5
Total	42	100.00	0	0.00	40	95.24	2	4.76

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 83. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera: **NATO**

NATO	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
NATO	61	76.25	0	0.00	45	73.77	16	26.23
Jens Stoltenberg	10	12.50	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Petar Pavel	7	8.75	0	0.00	3	42.86	4	57.14
Filip Bridlav	2	2.50	0	0.00	2	100.00	0	0.00
Total	80	100.00	0	0.00	60	75.00	20	25.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 84. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih aktera: **akteri u vezi sa Haškim tribunalom**

Haški tribunal	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Haški tribunal	37	32.74	0	0.00	31	83.78	6	16.22
Radovan Karadžić	26	23.01	0	0.00	24	92.31	2	7.69
Ratko Mladić	10	8.85	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Boris Grubešić	4	3.54	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Dragan Vasiljković	4	3.54	1	25.00	3	75.00	0	0.00
Goran Hadžić	3	2.65	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Jovica Stanišić	3	2.65	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Serž Bramerc	3	2.65	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	23	20.35	0	0.00	22	95.65	1	4.35
Total	113	100.00	1	0.88	103	91.15	9	7.96

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Već i iz ovog letimičnog pregleda frekvencija pojavljivanja pojedinih aktera na naslovnim stranama odabranih štampanih dnevnih novina iz našeg uzorka jasno se uočava da mediji sa nejednakim interesovanjem tretiraju pitanja iz domena unutrašnje i spoljne politike. Činjenica da su inostrani akteri na naslovnicama dnevnih novina u Srbiji prisutni u značajno manjem procentu (36.15% u odnosu na 63.84% učestalosti pojavljivanja domaćih političkih aktera), govori o fokusiranosti domaćih medija na polje unutrašnje politike, koje u interpretaciji pojedinih dnevnih listova često poprima oblike fikcije, o čemu je bilo više reči u delu analize koji se bavi interpretativnim strategijama u medijskoj obradi određenih tema. Razlozi za primetno odsustvo interesovanja za privredne aktere i njihovo razumevanje društvene, ekonomске i političke situacije u Srbiji i svetu ostaje zagonetno (svega 4.61% od ukupnog uzorka aktera čine privredni akteri), tim pre što se u narativima mnogih političara ekomska pitanja i privredna konsolidacija zemlje apostrofiraju kao ključni elementi budućih razvojnih strategija društva Srbije (videti tabelu 49 i tabelle 85-87).

Tabela 85. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja **individualnih privrednih/ekonomskih aktera**

Privredni akteri - individualno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Milan Beko	31	13.90	0	0.00	30	96.77	1	3.23
Miroslav Mišković	19	8.52	0	0.00	18	94.74	1	5.26
Dušan Bajatović	14	6.28	0	0.00	8	57.14	6	42.86
Nebojša Atanacković	8	3.59	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Petar Matijević	8	3.59	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Peter Kamaraš	8	3.59	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Miroslav Bogićević	7	3.14	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Miodrag Kostić	6	2.69	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Miodrag Salai	5	2.24	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Nikola Petrović	5	2.24	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Zoran Drobnjak	5	2.24	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Branko Kovačević	4	1.79	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Milan Knežević	4	1.79	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Milorad Grčić	4	1.79	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Stanko Subotić	4	1.79	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vojislav Vuletić	4	1.79	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Bojan Bojković	3	1.35	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Lidija Udovički	3	1.35	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Marko Čadež	3	1.35	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Živojin Jovanović	3	1.35	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	75	33.63	0	0.00	67	89.33	8	10.67
Total	223	100.00	0	0.00	205	91.93	18	8.07

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 86. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja **kolektivnih domaćih privrednih/ekonomskih aktera**

Privredni akteri - kolektivno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Elektroprivreda Srbije	23	9.43	0	0.00	20	86.96	3	13.04
Telekom Srbija	13	5.33	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Železara Smederevo	9	3.69	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Hestil	8	3.28	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Srbijagas	8	3.28	0	0.00	8	100.00	0	0.00
NALED	7	2.87	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Železnice Srbije	7	2.87	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Dunav osiguranje	5	2.05	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Fijat	5	2.05	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Galenika	5	2.05	0	0.00	5	100.00	0	0.00
JP Koridori Srbije	5	2.05	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Jura	5	2.05	0	0.00	2	40.00	3	60.00
Aerodrom Nikola Tesla	4	1.64	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Farmakom	4	1.64	0	0.00	4	100.00	0	0.00
NIS	4	1.64	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Resavica	4	1.64	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Agrohub	3	1.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Delez	3	1.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Elektromreža Srbije	3	1.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Frontijer farm - Petrovaks	3	1.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Geoks	3	1.23	0	0.00	2	66.67	1	33.33
HPK Inženjering	3	1.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00
JP Emisiona tehnika i veze	3	1.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Kadila farmasjutikals	3	1.23	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Komercijalna banka	3	1.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00

Mediolanum invest	3	1.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Multikom grupa	3	1.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00
N sport	3	1.23	0	0.00	0	0.00	3	100.00
Petrohemija	3	1.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00
PKB	3	1.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Planum GP	3	1.23	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Pošta Srbije	3	1.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Privredna banka Beograd	3	1.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ratomir Todorović	3	1.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	74	30.33	0	0.00	67	90.54	7	9.45
Total	244	100.00	0	0.00	224	91.80	20	8.20

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 87. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih **inostranih privrednih/ekonomskih aktera**

MMF/Svetska banka	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
MMF	18	40.00	0	0.00	18	100.00	0	0.00
Svetska banka	12	26.67	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Toni Verheijen	5	11.11	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Džejms Ruf	3	6.67	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Siril Miler	3	6.67	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	4	8.89	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Total	45	100.00	0	0.00	44	97.78	1	2.22

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Pored već pominjanih političkih i privrednih aktera protagonisti naslovica su i razni drugi društveni akteri, koji na različite načine utiču na društvene i političke prilike unutar države Srbije. Na osnovu prikupljene empirijske građe mi smo ih podelili na:

(a) predstavnike samostalnih i nezavisnih vladinih tela i institucija (videti **tabelu 88**), (b) analitičare¹⁸ političkih, društvenih, ekonomskih, bezbednosnih i drugih prilika (**tabele 89 i 90**), (c) predstavnike

¹⁸ Za više podataka o zastupljenosti pojedinih analitičara na naslovnicama različitih medija iz našeg uzorka videti **tabele 112 - 118** u Apendiksu.

Srpske pravoslavne crkve i drugih verskih organizacija¹⁹ (**tabela 91 i 92**), (d) aktere iz institucija od javnog značaja (**tabela 93**), (e) aktere iz medija (**tabela 94**), (f) predstavnike pravosudnih organa (**tabele 95 i 96**), (g) advokate i protagonisti različitih sudske postupaka (**tabele 97 i 98**), (h) protagonisti medijskih afera (**tabela 99 i 100**) i (i) aktere iz davne prošlosti koji su deo kolektivnih sećanja i kao takvi dobijaju specifičan simbolički značaj unutar medijskog diskursa (**tabela 101**).

Tabela 88. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: **predstavnici nezavisnih tela**

Nezavisna tela	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Saša Janković	47	39.83	0	0.00	42	89.36	5	10.64
Rodoljub Šabić	25	21.19	0	0.00	25	100.00	0	0.00
Fiskalni savet	16	13.56	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Brankica Janković	5	4.24	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Aleksandar Lipkovski	4	3.39	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Komisija za zaštitu konkurenkcije	3	2.54	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nacionalni prosvetni savet	3	2.54	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nikola Altiparmakov	3	2.54	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Savet za borbu protiv korupcije	3	2.54	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Tatjana Babić	3	2.54	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	6	5.08	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Total	118	100.00	0	0.00	113	95.76	5	4.24

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Posebnu ulogu u tekstovima na naslovnim stranama medija iz uzorka imaju analitičari (stručnjaci) (videti **tabele 89 i 90**). Mediji ih tretiraju u neutralnom kontekstu u čak 99.72% tekstova, dok je u negativnom kontekstu tretiran samo Slobodan Samardžić, u jednom tekstu. U odnosu na prethodni kvartal, učešće analitičara u odnosu na ukupan broj tekstova u svim medijima je uvećano, sa 28.25% u drugom, na 35.19% u trećem tromesečju.

¹⁹ Za više podataka o zastupljenosti pojedinih predstavnika Srpske pravoslavne crkve i drugih verskih organizacija na naslovnicama različitih medija iz našeg uzorka videti **tabele 119 - 125** u Apendiksu.

Tabela 89. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **analitičari**

Analitičari	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Dragomir Andđelković	51	7.20	0	0.00	51	100.00	0	0.00
Branko Radun	24	3.39	0	0.00	24	100.00	0	0.00
Dušan Janjić	22	3.11	0	0.00	22	100.00	0	0.00
Nebojša Krstić	19	2.68	0	0.00	19	100.00	0	0.00
Aleksandar Popov	17	2.40	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Dževad Galijašević	16	2.26	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Savo Štrbac	14	1.98	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Dragan Đukanović	13	1.84	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Orhan Dragaš	13	1.84	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Vladislav Jovanović	13	1.84	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Bojan Klačar	12	1.69	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Milan Nikolić	12	1.69	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Momir Stojanović	12	1.69	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Željko Cvijanović	12	1.69	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Aleksandra Joksimović	11	1.55	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Darko Trifunović	11	1.55	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Marko Nicović	11	1.55	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Milojko Arsić	11	1.55	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Dejan Vuk Stanković	10	1.41	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Božidar Spasić	9	1.27	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Vladimir Pejić	9	1.27	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Vladimir Vuletić	9	1.27	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Aleksandar Radić	8	1.13	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Zoran Dragičić	8	1.13	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Boško Jakšić	8	1.13	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Dobrivoje Radovanović	8	1.13	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Zoran Milivojević	8	1.13	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Zoran Stojiljković	8	1.13	0	0.00	8	100.00	0	0.00

Dragoljub Rajić	7	0.99	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Mahmud Bušatlija	7	0.99	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Milan Kovačević	7	0.99	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Bojan Dimitrijević	6	0.85	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Branislav Tapušković	6	0.85	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Cvijetin Milivojević	6	0.85	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Đorđe Vuković	6	0.85	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Dušan Proroković	6	0.85	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Ivan Nikolić	6	0.85	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Ljubodrag Savić	6	0.85	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Milan Prostan	6	0.85	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Neven Cvetičanin	6	0.85	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Zlatko Nikolić	6	0.85	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Borivoje Borović	5	0.71	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Božidar Prelević	5	0.71	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dragan Dobrašinović	5	0.71	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ljubomir Madžar	5	0.71	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Mario Spasić	5	0.71	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Mladen Kovačević	5	0.71	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Nemanja Nenadić	5	0.71	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Vladimir Goati	5	0.71	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Živadin Jovanović	5	0.71	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Borislav Radovanović	4	0.56	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Boža Spasić	4	0.56	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Branko Pavlović	4	0.56	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Čedomir Keco	4	0.56	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ivo Visković	4	0.56	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Milan Škuljić	4	0.56	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ninoslav Stojadinović	4	0.56	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Svetozar Vujačić	4	0.56	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vladimir Krulj	4	0.56	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vojislav Stanković	4	0.56	0	0.00	4	100.00	0	0.00

Žarko Puhovski	4	0.56	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Aleksandar Raković	3	0.42	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Andreja Savić	3	0.42	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dragan Koković	3	0.42	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dubravka Stojanović	3	0.42	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Džeјms Ker Lindzi	3	0.42	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Goran Nikolić	3	0.42	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Igor Avžner	3	0.42	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ivan Vujačić	3	0.42	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Jovo Bakić	3	0.42	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Miladin Kovačević	3	0.42	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Miladin Ševarlić	3	0.42	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milan Antonijević	3	0.42	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milan Koljanin	3	0.42	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ratko Božović	3	0.42	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Slobodan Samardžić	3	0.42	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Vlade Radulović	3	0.42	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	111	15.68	0	0.00	110	99.10	1	0.90
Total	708	100.00	0	0.00	706	99.72	2	0.28

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 90. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama u različitim medijima iz uzorka istraživanja

Medij	broj analitičara	%
<i>Informer</i>	253	35.73
<i>Politika</i>	127	17.94
<i>Blic</i>	102	14.41
<i>Kurir</i>	78	11.02
<i>Danas</i>	66	9.32
<i>Alo!</i>	51	7.20
<i>Večernje novosti</i>	31	4.38
Total	708	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 91. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: **predstavnici SPC i drugih verskih organizacija²⁰**

Religija	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Alojzije Stepinac	36	18.46	0	0.00	17	47.22	19	52.78
Patrijarh Irinej	28	14.36	0	0.00	28	100.00	0	0.00
SPC	21	10.77	0	0.00	21	100.00	0	0.00
Papa Franja	12	6.15	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Amfilohije, mitropolit crnogorsko-primorski	8	4.10	1	12.50	7	87.50	0	0.00
Patrijarh Pavle	7	3.59	4	57.14	3	42.86	0	0.00
Porfirije, mitropolit zagrebačko-ljubljanski	4	2.05	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Teodosije, episkop raško-prizrenski	4	2.05	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Patrijarh Vasiljenksi Vartolomej	4	2.05	0	0.00	4	100.00	0	0.00
"Vatikan"	4	2.05	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Irinej, vladika bački	3	1.54	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Katolička crkva	3	1.54	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Sead Nasufović, reis ul - ulema	3	1.54	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	58	29.74	3	5.17	53	91.38	2	3.45
Total	195	100.00	8	4.10	166	85.13	21	10.77

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 92. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama u različitim medijima iz uzorka istraživanja

Medij	broj	%
<i>Večernje novosti</i>	83	42.56
<i>Politika</i>	58	29.74
<i>Danas</i>	14	7.18
<i>Kurir</i>	13	6.67
<i>Blic</i>	12	6.15
<i>Informer</i>	12	6.15
<i>Alo!</i>	3	1.54
Total	195	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 93. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera iz SANU

SANU	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Dušan Teodorović	7	35.00	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Vladimir Kostić	5	25.00	0	0.00	5	100.00	0	0.00
SANU	4	20.00	0	0.00	4	100.00	0	0.00
ostali	4	20.00	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Total	20	100.00	0	0.00	20	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

20 Na naslovnicama medija iz uzorka zabeleženo je pojavljivanje 133 aktera iz pravoslavnih crkava (srpske, ruske i ostalih) i 62 aktera iz drugih verskih zajednica.

Tabela 94. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera iz **medija**

Mediji	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Ljiljana Smajlović	19	16.10	11	57.89	5	26.32	3	15.79
list Politika	16	13.56	10	62.50	6	37.50	0	0.00
Milomir Marić	8	6.78	0	0.00	8	100.00	0	0.00
NUNS	8	6.78	0	0.00	6	75.00	2	25.00
Dragan Bujović	7	5.93	0	0.00	2	28.57	5	71.43
list Informer	6	5.08	0	0.00	1	16.67	5	83.33
Marko Somborac	6	5.08	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Vukašin Obradović	6	5.08	0	0.00	4	66.67	2	33.33
Zoran Kesić	6	5.08	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Željko Mitrović	5	4.24	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Dragan J. Vučićević	4	3.39	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Dragoljub Draža Petrović	4	3.39	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Aleksandar Rodić	3	2.54	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Dinko Gruhonjić	3	2.54	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dušan Petričić	3	2.54	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Predrag Korakšić Koraks	3	2.54	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	11	9.32	0	0.00	11	100	0	0.00
Total	118	100.00	21	17.80	75	63.56	22	18.64

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tokom prikupljanja empirijske građe, na naslovnicama je primećeno još veće prisustvo aktera u vezi sa pravosuđem (434 pojavljivanja u ovom, naspram 316 pojavljivanja u drugom, i 278 pojavljivanja u prvom kvartalu 2016. godine), odnosno intenzivno izveštavanje o prvenstveno aktuelnim sudskim i istražnim postupcima. Akteri iz ove grupacije su prikazani u tabelama 95–98 kao individualni (56 pojavljivanja) ili kolektivni (111) predstavnici pravosudnih organa, advokati (66) i drugi protagonisti aktuelnih ili završenih sudskih/istražnih postupaka (201).

Tabela 95. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **predstavnici pravosudnih organa**

Pravosuđe - individualno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Tatjana Sekulić	5	8.93	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Zagorka Dolovac	5	8.93	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Mirjana Labović	4	7.14	0	0.00	0	0.00	4	100.00
Aleksandar Stepanović	3	5.36	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Tanja Koljenšić	3	5.36	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	36	64.29	0	0.00	36	100.00	0	0.00
Total	56	100.00	0	0.00	51	91.07	5	8.93

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 96. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja kolektivnih domaćih društvenih aktera: **predstavnici pravosudnih organa**

Pravosuđe - kolektivno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Više javno tužilaštvo u Beogradu	33	29.73	0	0.00	26	78.79	7	21.21
Viši sud u Beograd	20	18.02	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Apelacioni sud u Beogradu	10	9.01	0	0.00	9	90.00	1	10.00
Republičko javno tužilaštvo	8	7.21	0	0.00	6	75.00	2	25.00
Prvi osnovni sud u Beogradu	4	3.60	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Tužilaštvo za organizovani kriminal	4	3.60	1	25.00	3	75.00	0	0.00
Tužilaštvo za ratne zločine	4	3.60	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Ustavni sud Srbije	4	3.60	0	0.00	4	100.00	0	0.00

Okružno javno tužilaštvo u Beogradu	3	2.70	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	21	18.92	0	0.00	19	90.48	2	9.52
Total	111	100.00	1	0.90	97	87.39	13	11.71

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 97. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **advokati**²¹

Advokati	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Toma Fila	6	9.09	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Goran Petronijević	5	7.58	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Milica Colić Kravarski	5	7.58	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Zdenko Tomanović	5	7.58	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Aleksandar Kovačević	3	4.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dalibor Katancević	3	4.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Slobodan Šoškić	3	4.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Zora Dobričanin Nikodinović	3	4.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	33	50.00	0	0.00	33	100.00	0	0.00
Total	66	100.00	0	0.00	65	98.48	1	1.52

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

21 Pojedini advokati su u tekstovima media iz uzorka imali ulogu analitičara, te su stoga prikazani u toj grupi aktera.

Tabela 98. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **akteri sudskih postupaka i istraga**

Protagonisti sudskih i istražnih postupaka	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Milorad Ulemek Legija	18	8.96	0	0.00	14	77.78	4	22.22
Aleksandar Zdravković	17	8.46	0	0.00	4	23.53	13	76.47
Maja Adrovac	17	8.46	0	0.00	16	94.12	1	5.88
Ivan Adrovac	15	7.46	0	0.00	9	60.00	6	40.00
Radomir Marković	10	4.98	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Darko Šarić	8	3.98	0	0.00	4	50.00	4	50.00
Ljubiša Buha Čume	7	3.48	0	0.00	5	71.43	2	28.57
Slađan Konstantinović	6	2.99	0	0.00	3	50.00	3	50.00
Dušan Spasojević Šiptar	5	2.49	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Jevta Jevtić	5	2.49	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Ninoslav Konstantinović	5	2.49	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Ratko Romić	4	1.99	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Zoran Jakšić	4	1.99	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Boško Sredojević	3	1.49	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Dragan Karleuša	3	1.49	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Luka Pejović	3	1.49	0	0.00	0	0.00	3	100.00
Milan Radonjić	3	1.49	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Mileta Miljanić Majk	3	1.49	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Miloš Simović	3	1.49	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Miroslav Kurak	3	1.49	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nebojša Ognjanović	3	1.49	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Nikola Zečević	3	1.49	0	0.00	2	66.67	1	33.33

Rodoljub Radulović - Miša Banana	3	1.49	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Sretko Kalinić	3	1.49	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Zlatomir Živković	3	1.49	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Jelena Ognjanović	3	1.49	0	0.00	1	33.33	2	66.67
ostali	41	20.40	0	0.00	15	36.59	26	63.41
Total	201	100.00	0	0.00	115	57.21	86	42.79

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

U tabeli 99 prikazani su svi akteri koje su mediji iz uzorka povezivali sa ubistvom pevačice Jelene Marjanović. U pitanju su članovi njene porodice, poznanici, prijatelji, ali i ličnosti koje su istražni organi označavali kao potencijalno osumnjičene. Ovi akteri su na naslovnim stranama bili su prisutni u drugom kvartalu u 968 pojavljivanja, skoro dvostruko više od inostranih političara ili državnih organa i institucija, na primer. Iako ova medijski konstruisana afera i dalje opstaje na naslovnicama analiziranih dnevnih novina u trećem kvartalu, interesovanje za nju značajno opada, tako da su i akteri iz ove grupe pet puta manje prisutni.

Tabela 99. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: "Ubistvo Jelene Marjanović"

Ubistvo Jelene Marjanović	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Jelena Marjanović	40	24.10	0	0.00	40	100.00	0	0.00
Zoran Marjanović	36	21.69	0	0.00	27	75.00	9	25.00
Zorica Krsmanović	20	12.05	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Vladimir Marjanović	17	10.24	0	0.00	10	58.82	7	41.18
Jana Marjanović	14	8.43	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Zorica Marjanović	10	6.02	0	0.00	3	30.00	7	70.00
Miloš Marjanović	9	5.42	0	0.00	3	33.33	6	66.67
Porodica Marjanović	9	5.42	0	0.00	2	22.22	7	77.78
Rada Matić	7	4.22	0	0.00	5	71.43	2	28.57
ostali	4	2.41	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Total	166	100.00	0	0.00	128	77.11	38	22.89

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

U tabeli 100 prikazani su akteri u vezi sa rušenjem objekata u Savamali. O ovaj temi zabeleženo je 59 pojavljivanja aktera, što je gotovo dvostruko više u odnosu na prethodni kvartal (39).

Tabela 100. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: "Savamala"

Savamala	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Inicijativa Ne da(vi)mo Beograd	20	33.89	1	5.00	13	65.00	6	30.00
Dobrica Veselinović	15	25.42	0	0.00	10	66.67	5	33.33
Radomir Lazović	13	22.03	0	0.00	10	76.92	3	23.08
Ksenija Radovanović	4	6.78	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Simon Simonović	4	6.78	0	0.00	2	50.00	2	50.00
ostali	3	5.08	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Total	59	100.00	1	1.69	40	67.80	18	30.51

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 101. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: akteri iz dalje prošlosti

Prošlost	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Josip Broz Tito	13	44.83	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Dragoljub Draža Mihailović	9	31.03	0	0.00	8	88.89	1	11.11
Milan Nedić	4	13.79	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Edvard Kardelj	3	10.34	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Total	29	100.00	0	0.00	28	96.55	1	3.45

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

NEIMENOVANI IZVORI

U izabranim tekstovima sa naslovnih strana medija iz uzorka neimenovani izvori su i u trećem tromesečju drugi akter prema učešću. Ovoga puta prisutno je 489 navođenja anonymnih izvora, što čini 24.3% napisa, a učešće neimenovanih izvora u tekstovima smanjeno je za 2.67% u odnosu na prethodni kvartal. Široka upotreba neimenovanih izvora precizno je ustanovljena zahvaljujući načinu kvantifikacije anonymnih izvora, koji primenjujemo od drugog izdanja *Medijametra*, tako što na taj način nisu klasifikovani samo izvori koje je sam medij definisao kao neimenovane, već i svi oni koji

obezbeđuju informacije koje nije moguće proveriti, bez obzira na način na koji su uvedeni u tekst. Naravno, ova zastupljenost informacija dobijenih od anonimnih izvora pre govori o maniru prilikom izveštavanja sedam medija iz uzorka, nego o stvarnoj potrebi zaštite identiteta osoba koje obezbeđuju određena saznanja.

Kako Mat Karlson u svojoj knjizi "Pod uslovima anonimnosti" kaže: "Novinarstvo je utkano u okruženje i na njega se oslanja, što znači da nikada ne može biti nezavisni posmatrač, kako se tvrdi... Na ovu vrstu nedoumica može se bolje odgovoriti ukoliko se kulturi neimenovanih izvora pristupi kao *kulturi*. Ovakav stav pomera istraživanje o nezavisnim izvorima dalje od frekventnosti i načina primene ka pitanjima značenja koja delimo i obrazaca kolektivne interpretacije između novinara, izvora i publike. Obezbeđivanje anonimnosti nije samo pitanje tehnika. Zapravo, to je zahtev za određenim načinom zamišljanja odnosa između ove tri strane."²²

Novinska forma koja sadrži najveći broj informacija dobijenih od neimenovanih izvora je izveštaj. Od 1392 teksta napisana u ovoj formi, 384 ili 27.59% sadrže anonimne izvore. Međutim, najveće učešće anonimnih izvora beleži se kada je u pitanju članak, 33.6% (**tabela 102**).

Tabela 102. – Učešće "neimenovanih izvora" u svim novinskim formama, u sedam medija iz uzorka

Žanr	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
izveštaj	1392	384	27.59
članak	247	83	33.60
vest	65	11	16.92
komentar	127	8	6.30
reportaža	31	3	9.68
intervju	150	0	0.00
Total	2012	489	24.30

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Najveće učešće tekstova koji sadrže informacije dobijene od anonimnih izvora u odnosu na ukupan broj objavljenih tekstova u pojedinačnom mediju, već drugi kvartal zaredom, beleži se u *Kuriru* (44.44%), što je u odnosu na prethodno tromesečje ipak za oko 2.5% manje ovako pribavljenih informacija. Međutim, najveći broj pojavljivanja neimenovanih izvora beleži se u *Informeru* (89), ali je njihovo učešće nešto manje – 42.38%. Dnevni list *Alo!* umanjuje učešće neimenovanih izvora u svojim tekstovima na 33.92%, što je za oko 12.5% manje u odnosu na prethodni period. *Blic* i *Večernje novosti* informacije dobijene od anonimnih izvora koriste u 25.36%, odnosno 23.81% tekstova, *Politika* u 14.49%, dok je najmanji broj i procenat učešća neimenovanih izvora zabeležen u *Danasu* - 51, odnosno 13.21% tekstova (**tabela 103**).

22 M. Carlson, *On the condition of anonymity*, Urbana, Chicago, Springfield, University of Illinois Press, 2011, 7

Tabela 103. – Učešće "neimenovanih izvora" prema analiziranim medijima

Medij	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
<i>Kurir</i>	171	76	44.44
<i>Informer</i>	210	89	42.38
<i>Alo!</i>	171	58	33.92
<i>Blic</i>	276	70	25.36
<i>Večernje novosti</i>	315	75	23.81
<i>Politika</i>	483	70	14.49
<i>Danas</i>	386	51	13.21
Total	2012	489	24.30

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Najveći broj napisa koji sadrže informacije anonimnih izvora zabeležen je u tekstovima u kojima je tema *politički život u Srbiji* (95 ili 26.69%), a slede napsi u kojima je fokus na regionalnim odnosima (62 ili 20.74%) i formirajući Vlade Srbije (32 ili 39.02%). Najveće učešće neimenovanih izvora u odnosu na broj tekstova beleži se kada je u pitanju *ubistvo pevačice Jelene Marjanović* (28 ili 70%), a sličan nalaz uočljiv je i kada je tema teksta *kriminal* (30 ili 55.56%) (više informacija u **tabeli 104**).

Broj tekstoа koji sadrže informacije dobijene od "neimenovanih izvora", prema pet najzastupljenijih tema, u svakom od sedam analiziranih medija mogu se videti u Apendiksu u **tabelama 126 - 132**.

Tabela 104. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od "neimenovanih izvora" prema temama, u sedam medija iz uzorka²³

Tema	ukupan broj tek-stova	neimenovani izvor	%
politički život u Srbiji	356	95	26.69
regionalni saradnja/odnosi u regionu	299	62	20.74
izbori 2016.	82	32	39.02
međunarodni odnosi	103	30	29.13
kriminal	54	30	55.56
ubistvo pevačice Jelene Marjanović	40	28	70.00
privreda	117	22	18.80
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	63	21	33.33

23 Prikazano je deset tema sa najvećim brojem neimenovanih izvora.

Rusija/odnos prema Rusiji	48	20	41.67
dostizanje zahteva/standarda za EU integraciju	43	14	32.56

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Zaključak

Sedmi broj Medijametra u najvećoj meri pokazuje dominaciju političkih i regionalnih tema i aktera, čemu je posvećena trećina svih analiziranih tekstova. Period od jula do septembra 2016. godine obeležen je snažnim političkim porukama, pa je u službi toga i regionalna tematika. To je vreme formiranja nove Vlade, posle aprilske republičke i lokalne izbora.

Svakodnevni život nije zanimljiv za većinu naših dnevnih novina. Istovremeno, zanimanje za "mračnu" stranu života itekako je prisutno. Neke novine sprovode sopstvene istrage povodom ubistva pevačice Jelene Marjanović. Uočljiva je kriza u odnosima sa susedima. Povećani broj negativno intoniranih tekstova o Hrvatskoj nesumnjivo je posledica događaja koji su se odigrali u ovoj državi. Ta vrsta motivisanosti za događaje koji nose određenu negativnu intonaciju u suštini je slična kao i u slučaju ubistva Jelene Marjanović.

Akteri iz naše i svetske politike predstavljaju oko tri četvrtine svih aktera koji se pojavljuju na naslovnicama. Sa takvom koncentracijom politike i političkih tema teško je očekivati da će se otvoriti prostor za neke druge potrebe i interese čitalaca.

Apendiks

Tabela 105. – Uzorak: *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	315
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	251
Ostalo	10813
Total	11379

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 106. – Uzorak: *Informer*

<i>Informer</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	210
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	171
Ostalo	5964
Total	6345

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 107. – Uzorak: *Alo!*

<i>Alo!</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	171
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	162
Ostalo	6431
Total	6764

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 108. – Uzorak: *Blic*

<i>Blic</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	276
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	242
Ostalo	9538
Total	10056

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 109. – Uzorak: *Politika*

<i>Politika</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	483
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	224
Ostalo	8678
Total	9385

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.**Tabela 110.** – Uzorak: *Danas*

<i>Danas</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	386
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	121
Ostalo	5977
Total	6484

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.**Tabela 111.** – Uzorak: *Kurir*

<i>Kurir</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	171
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	128
Ostalo	7457
Total	7756

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.**Tabela 112.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama u dnevnom listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	broj analitičara	%
Savo Štrbac	5	16.13
Aleksandra Joksimović	2	6.45
Bojan Milisavljević	2	6.45
Čedomir Antić	2	6.45
Milojko Arsić	2	6.45
Bojan Dimitrijević	1	3.23

Borislav Jović	1	3.23
Božidar Spasić	1	3.23
Dejan Vuk Stanković	1	3.23
Đorđe Đukić	1	3.23
Dragoljub Rajić	1	3.23
Dušan Proroković	1	3.23
Dževad Galijašević	1	3.23
Gostimir Popović	1	3.23
Ivan Nikolić	1	3.23
Miladin Ševarlić	1	3.23
Milan Koljanin	1	3.23
Milan Prostan	1	3.23
Milan Škulić	1	3.23
Mladjen Kovačević	1	3.23
Momir Stojanović	1	3.23
Vladislav Jovanović	1	3.23
Dejan Jović	1	3.23
Total	31	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.**Tabela 113.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama u dnevnom listu *Informer*

<i>Informer</i>	broj analitičara	%
Dragomir Anđelković	16	6.32
Branko Radun	12	4.74
Orhan Dragaš	11	4.35
Željko Cvijanović	11	4.35
Marko Nicović	9	3.56
Dragan Đukanović	8	3.16
Boško Jakšić	7	2.77
Darko Trifunović	7	2.77
Nebojša Krstić	7	2.77
Savo Štrbac	7	2.77
Dušan Janjić	6	2.37

Dževad Galijašević	6	2.37
Vladislav Jovanović	6	2.37
Zoran Milivojević	6	2.37
Zoran Dragičić	5	1.98
Dušan Proroković	5	1.98
Mario Spasić	5	1.98
Zlatko Nikolić	5	1.98
Živadin Jovanović	5	1.98
Borislav Radovanović	4	1.58
Božidar Spasić	4	1.58
Dejan Vuk Stanković	4	1.58
Dobrivoje Radovanović	4	1.58
Milan Nikolić	4	1.58
Momir Stojanović	4	1.58
Svetozar Vujačić	4	1.58
Vladimir Pejić	4	1.58
Vladimir Vuletić	4	1.58
Bojan Dimitrijević	3	1.19
Borivoje Borović	3	1.19
Branislav Tapušković	3	1.19
Cvijetin Milivojević	3	1.19
Dragan Dobrašinović	3	1.19
Igor Avžner	3	1.19
Ninoslav Stojadinović	3	1.19
Vlade Radulović	3	1.19
Aleksandar Radić	2	0.79
Aleksandra Joksimović	2	0.79
Bojan Klačar	2	0.79
Božidar Spasić	2	0.79
Božidar Delić	2	0.79
Draško Đenović	2	0.79
Ivo Visković	2	0.79
Miroslav Šutić	2	0.79
Slobodan Samardžić	2	0.79
Vladimir Dimitrijević	2	0.79

Zoran Stojiljković	2	0.79
Aleksandar Baucal	1	0.40
Aleksandar Raković	1	0.40
Aleksandar Vlajković	1	0.40
Boro Banjac	1	0.40
Božidar Prelević	1	0.40
Branko Dragaš	1	0.40
Dragan Simeunović	1	0.40
Dragan Zečević	1	0.40
Dragoljub Rajić	1	0.40
Dragovan Miličević	1	0.40
Ištvan Kaić,	1	0.40
Ljubiša Živadinović	1	0.40
Miladin Kovačević	1	0.40
Milan Kovačević	1	0.40
Milan Škulić	1	0.40
Neven Cvetićanin	1	0.40
Nikola Nikolić	1	0.40
Petar Vojinović	1	0.40
Rada Trajković	1	0.40
Rade Veljanovski	1	0.40
Siniša Simić	1	0.40
Sreta Malinović	1	0.40
Stefan Karganović	1	0.40
Stevica Deđanski	1	0.40
Vladimir Goati	1	0.40
Zoran Čvorović	1	0.40
Žarko Puhovski	1	0.40
Total	253	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 114. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama u dnevnom listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	broj analitičara	%
Dragomir Anđelković	9	17.65
Nebojša Krstić	6	11.76
Dževad Galijašević	4	7.84
Aleksandar Milošević	2	3.92
Božidar Prelević	2	3.92
Momir Stojanović	2	3.92
Vladimir Pejić	2	3.92
Vladislav Jovanović	2	3.92
Aleksandar Radić	1	1.96
Branko Radun	1	1.96
Zoran Dragišić	1	1.96
Aleksandar Popov	1	1.96
Bojan Klačar	1	1.96
Boža Spasić	1	1.96
Božidar Spasić	1	1.96
Cvijetin Milivojević	1	1.96
Daniel Server	1	1.96
Darko Trifunović	1	1.96
Dejan Vuk Stanković	1	1.96
Duško Tomic	1	1.96
Ljubodrag Stojadinović	1	1.96
Marko Nicović	1	1.96
Milan Igrutinović	1	1.96
Milan Prostan	1	1.96
Mladjen Kovačević	1	1.96
Nebojša Cvetičanin	1	1.96
Orhan Dragaš	1	1.96
Saša Borojević, stručnjak, policija	1	1.96
Savo Štrbac	1	1.96
Vladimir Goati	1	1.96
Total	51	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.**Tabela 115.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama u dnevnom listu *Blic*

<i>Blic</i>	broj analitičara	%
Dušan Janjić	8	7.84
Aleksandar Popov	8	7.84
Bojan Klačar	5	4.90
Dževad Galijašević	4	3.92
Neven Cvetičanin	4	3.92
Dragan Koković	3	2.94
Ljubomir Madžar	3	2.94
Mahmud Bušatlija	3	2.94
Mladjen Kovačević	3	2.94
Zoran Stojiljković	3	2.94
Dragomir Anđelković	3	2.94
Aleksandar Radić	2	1.96
Bojan Dimitrijević	2	1.96
Branislav Gulan	2	1.96
Dobrivoje Radovanović	2	1.96
Dragan Đukanović	2	1.96
Milan Kovačević	2	1.96
Nebojša Krstić	2	1.96
Nemanja Nenadić	2	1.96
Žarko Puhovski	2	1.96
Branko Radun	1	0.98
Zoran Dragišić	1	0.98
Aleksandar Gajić	1	0.98
Aleksandra Janković	1	0.98
Berislav Jurić	1	0.98
Božidar Spasić	1	0.98
Branko Pavlović	1	0.98
Daniel Server	1	0.98
Danilo Šuković	1	0.98
Dejan Vuk Stanković	1	0.98
Đorđe Vuković	1	0.98
Dragan Dobrašinović	1	0.98

Dubravka Stojanović	1	0.98
Džejms Ker Lindzi	1	0.98
Goran Nikolić	1	0.98
Gordana Delić	1	0.98
Ivan Nikolić	1	0.98
Ivana Marić	1	0.98
Jovo Bakić	1	0.98
Milan Baboć	1	0.98
Miroslav Stojadinović	1	0.98
Nemanja Đukić	1	0.98
Ninoslav Stojadinović	1	0.98
Ratko Božović	1	0.98
Slaviša Orlović	1	0.98
Slobodan Glavđić	1	0.98
Slobodan Samardžić	1	0.98
Slobodan Vuković	1	0.98
Srećko Mihailović	1	0.98
Sreta Malinović	1	0.98
Šaćir Filandra	1	0.98
Vladimir Goati	1	0.98
Vladimir Krulj	1	0.98
Zoran Grubišić	1	0.98
Zoran Milivojević	1	0.98
Zoran Pavlović	1	0.98
Dejan Jović	1	0.98
Total	102	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

Tabela 116. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama u dnevnom listu *Politika*

Politika	broj analitičara	%
Dragomir Anđelković	9	7.09
Milojko Arsić	8	6.30

Aleksandra Joksimović	4	3.15
Bojan Klačar	4	3.15
Đorđe Vuković	4	3.15
Ivan Nikolić	4	3.15
Milan Nikolić	4	3.15
Dušan Janjić	3	2.36
Aleksandar Popov	3	2.36
Andreja Savić	3	2.36
Momir Stojanović	3	2.36
Vladimir Krulj	3	2.36
Vladimir Pejić	3	2.36
Vladimir Vuletić	3	2.36
Vojislav Stanković	3	2.36
Aleksandar Raković	2	1.57
Čedomir Keco	2	1.57
Denis Kuljiš	2	1.57
Dragan Đukanović	2	1.57
Dušan Uzelac	2	1.57
Ljubodrag Savić	2	1.57
Miladin Kovačević	2	1.57
Milan Koljanin	2	1.57
Milan Kovačević	2	1.57
Milan Mijalkovski	2	1.57
Milan Škulić	2	1.57
Nemanja Nenadić	2	1.57
Nenad Gujančić	2	1.57
Vladislav Jovanović	2	1.57
Branko Radun	1	0.79
Aleksandar Mitić	1	0.79
Boško Živković	1	0.79
Branislav Tapušković	1	0.79
Cvjetin Milivojević	1	0.79
Dejan Vuk Stanković	1	0.79
Đorđe Đukić	1	0.79

Dragan Lončar	1	0.79
Dragan Simeunović	1	0.79
Dragoljub Rajić	1	0.79
Goran Madnić	1	0.79
Goran Nikolić	1	0.79
Igor Novaković	1	0.79
Igor Ristić	1	0.79
Ivan Vujačić	1	0.79
Ivo Visković	1	0.79
Jovo Bakić	1	0.79
Ljubomir Madžar	1	0.79
Mahmud Bušatlija	1	0.79
Miladin Ševarlić	1	0.79
Milan Antonijević	1	0.79
Milan Prostan	1	0.79
Milica Bisić	1	0.79
Nebojša Krstić	1	0.79
Neven Cvetičanin	1	0.79
Obrad Kesić	1	0.79
Petar Vojinović	1	0.79
Saša Đogović	1	0.79
Slobodan Janković	1	0.79
Slobodan Orlović	1	0.79
Slobodan Unković	1	0.79
Slobodan Zečević	1	0.79
Vladimir Gligorov	1	0.79
Vladimir Goati	1	0.79
Vladimir Trapara	1	0.79
Zoran Nikolić	1	0.79
Zoran Stojiljković	1	0.79
Željko Cvijanović	1	0.79
Total	127	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, jul - septembar 2016.

Tabela 117. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama u dnevnom listu *Danas*

Danas	broj analitičara	%
Aleksandar Popov	4	6.06
Ljubodrag Savić	4	6.06
Branko Pavlović	3	4.55
Dragoljub Rajić	3	4.55
Milan Prostan	3	4.55
Čedomir Keco	2	3.03
Dubravka Stojanović	2	3.03
Jelica Minić	2	3.03
Milan Antonijević	2	3.03
Vladimir Vuletić	2	3.03
Aleksandar Radić	1	1.52
Dušan Janjić	1	1.52
Branko Radun	1	1.52
Aleksandra Joksimović	1	1.52
Borivoje Borović	1	1.52
Božidar Prelević	1	1.52
Branislav Prohaska	1	1.52
Branislav Tapušković	1	1.52
Darko Trifunović	1	1.52
Dejan Vuk Stanković	1	1.52
Đorđe Vuković	1	1.52
Dobrivoje Radovanović	1	1.52
Dragoljub Čosović	1	1.52
Džejms Ker Lindzi	1	1.52
Goran Nikolić	1	1.52
Ivan Vujačić	1	1.52
Jovo Bakić	1	1.52
Ljubomir Madžar	1	1.52
Mahmud Bušatlija	1	1.52
Maja Bobić	1	1.52
Miladin Ševarlić	1	1.52

Mile Novaković	1	1.52
Milojko Arsić	1	1.52
Miloš Jovanović	1	1.52
Momir Stojanović	1	1.52
Nebojša Krstić	1	1.52
Rade Veljanovski	1	1.52
Ratko Božović	1	1.52
Saša Đorđević	1	1.52
Savo Štrbac	1	1.52
Senad Pećanin	1	1.52
Vehid Šehić	1	1.52
Vladislav Jovanović	1	1.52
Vojislav Stanković	1	1.52
Zijad Bećirović	1	1.52
Zlatko Nikolić	1	1.52
Zoran Stojiljković	1	1.52
Žarko Puhovski	1	1.52
Dragomir Anđelković	1	1.52
Total	66	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 118. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovcima u dnevnom listu *Kurir*

Kurir	broj analitičara	%
Dragomir Anđelković	13	16.67
Branko Radun	8	10.26
Dušan Janjić	4	5.13
Milan Nikolić	4	5.13
Aleksandar Radić	2	2.56
Aleksandra Joksimović	2	2.56
Božidar Spasić	2	2.56
Darko Trifunović	2	2.56
Dušan Spasojević	2	2.56
Mahmud Bušatlija	2	2.56

Milan Kovačević	2	2.56
Nebojša Krstić	2	2.56
Srđa Trifković	2	2.56
Zoran Dragišić	1	1.28
Aleksandar Gajić	1	1.28
Aleksandar Popov	1	1.28
Borislav Jović	1	1.28
Borivoje Borović	1	1.28
Boško Jakšić	1	1.28
Božica Spasić	1	1.28
Božidar Prelević	1	1.28
Branislav Tapušković	1	1.28
Cvijetin Milivojević	1	1.28
Dejan Vuk Stanković	1	1.28
Dobrivoje Radovanović	1	1.28
Dragan Đukanović	1	1.28
Dragan Dobrašinović	1	1.28
Dragoljub Rajić	1	1.28
Džejms Ker Lindzi	1	1.28
Dževad Galijašević	1	1.28
Ivan Vujačić	1	1.28
Ivo Visković	1	1.28
Maja Bobić	1	1.28
Marko Nicović	1	1.28
Mile Novaković	1	1.28
Momir Stojanović	1	1.28
Nemanja Nenadić	1	1.28
Orhan Dragaš	1	1.28
Predrag Ćeranić	1	1.28
Ratko Božović	1	1.28
Vladimir Goati	1	1.28
Vladislav Jovanović	1	1.28
Zoran Milivojević	1	1.28
Zoran Stojiljković	1	1.28
Total	78	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 119. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama u dnevnom listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	broj	%
Alojzije Stepinac	15	18.07
SPC	11	13.25
Patrijarh Irinej	10	12.05
Patrijarh Pavle	4	4.82
Vatikan, Rimokatolička crkva	4	4.82
Katolička crkva	3	3.61
Papa Franja	3	3.61
Patrijarh Vaseljenski Vartolomej	3	3.61
Porfirije, mitropolit zagrebačko - ljubljanski	2	2.41
Teodosije, episkop raško-prizrenski	2	2.41
Amfilohije, mitropolit crnogorsko - primorski	1	1.20
Arsenije vladika	1	1.20
Carigradska patrijaršija	1	1.20
Čedomir Đelmo, paroh dolački	1	1.20
Eparhija kruševačka	1	1.20
Eparhija mileševska	1	1.20
Eparhija raško-prizrenska	1	1.20
Fevronija, igumanija pećka	1	1.20
Fotije, vladika dalmatinski	1	1.20
Gavrilo, iguman Krupe	1	1.20
Ilarion, iguman manastira Draganac	1	1.20
Ilarion, mitropolit, Moskovska patrijaršija	1	1.20
Jerusalimska patrijaršija	1	1.20
Majka Tereza	1	1.20
Marko Oršolić, katolički sveštenik	1	1.20
Milorad Niškić, protovjerej-stavrofor	1	1.20
Moskovska patrijaršija	1	1.20
Nektarije Vitalis, monah	1	1.20
Pavle Kozlica, pokojni arhimandrit Krupe	1	1.20

Pravoslavna crkva	1	1.20
Ruska pravoslavna crkva	1	1.20
Sava Janjić, iguman	1	1.20
Savez jevrejskih opština	1	1.20
Slobodan Drakulić, paroh iz Gline	1	1.20
Stefan Svetogorac	1	1.20
Otac Tadej	1	1.20
Total	83	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 120. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama u dnevnom listu *Informer*

<i>Informer</i>	broj	%
Alojzije Stepinac	5	41.67
Papa Franja	3	25.00
SPC	1	8.33
Patrijarh Irinej	1	8.33
Husein Kavazović, Islamska zajednica u BiH	1	8.33
Patrijarh Vaseljenski Vartolomej	1	8.33
Total	12	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 121. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama u dnevnom listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	broj	%
Patrijarh Irinej	2	66.67
Rafailo, otac Mitropolije crnogorsko - primorske	1	33.33
Total	3	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 122. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama u dnevnom listu *Blic*

<i>Blic</i>	broj	%
Alojzije Stepinac	3	25.00
Patrijarh Pavle	3	25.00
Patrijarh Irinej	2	16.67
Ćedomir Đelmo, paroh dolački	1	8.33
Dimitrije Kalezić	1	8.33
Jadran Danilović, paroh	1	8.33
Radič Radicević, protojerej	1	8.33
Total	12	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 123. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama u dnevnom listu *Politika*

<i>Politika</i>	broj	%
Alojzije Stepinac	8	13.79
Patrijarh Irinej	7	12.07
SPC	6	10.34
Amfilohije, mitropolit crnogorsko - primorski	6	10.34
Papa Franja	4	6.90
Bernar Ardir	2	3.45
Irinej, vladika bački	2	3.45
Porfirije, mitropolit zagrebačko - ljubljanski	2	3.45
Radomir Nikčević, protojerej	2	3.45
Sead Nasufović, reisul - ulema	2	3.45
Teodosije, episkop raško-prizrenski	2	3.45
Antun Škvorčević, požeški biskup	1	1.72
Branislav Pavkov, sveštenik	1	1.72
Čaba Paško, sveštenik	1	1.72
Islamska zajednica BiH	1	1.72
Islamska zajednica Srbije	1	1.72
Josip Bozanić, zagrebački nadbiskup	1	1.72
Jovan, vladika slavonski	1	1.72

Kirilo, episkop dioklijski	1	1.72
Lučano Surijani, nadbiskup	1	1.72
Prokopije, arhimandrit	1	1.72
Ratko Perić	1	1.72
Samir Škrijelj, Mešihat Islamske zajednice	1	1.72
Sava Janjić, iguman	1	1.72
Srdan Stanković, sveštenik	1	1.72
Zvonko Kostić, sveštenik	1	1.72
Total	58	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 124. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama u dnevnom listu *Danas*

<i>Danas</i>	broj	%
SPC	2	14.29
Patrijarh Irinej	3	21.43
Alojzije Stepinac	3	21.43
Papa Franja	2	14.29
Ladislav Nemet, biskup	1	7.14
Lučano Surijani, nadbiskup	1	7.14
Marko Oršolić, katolički sveštenik	1	7.14
Sead Nasufović, reisul - ulema	1	7.14
Total	14	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 125. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama u dnevnom listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	broj	%
Patrijarh Irinej	3	23.08
Alojzije Stepinac	2	15.38
Đokan Majstorović, starešina crkve u Njujorku	2	15.38
SPC	1	7.69
Amfilohije, mitropolit crnogorsko - primorski	1	7.69
Arsenije vladika	1	7.69

Grigorije, biskup vranjski	1	7.69
Irinej, vladika bački	1	7.69
Jovan, vladika šumadijski	1	7.69
Total	13	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 126. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Blic*

<i>Blic</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
politički život u Srbiji	59	17	28.81
privreda	22	11	50.00
aktivnosti Vlade RS	13	6	46.15
kriminal	12	6	50.00
izbori 2016.	15	6	40.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 127. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Kurir*

<i>Kurir</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
politički život u Srbiji	71	30	42.25
ubistvo pevačice Jelene Marjanović	14	13	92.86
regionalni saradnja/odnosi u regionu	21	7	33.33
kriminal	9	7	77.78
izbori 2016.	7	3	42.86
zabava/estrada	6	3	50.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 128. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
regionalna saradnja/odnosi u regionu	74	18	24.32
Izbori 2016	16	10	62.50
kriminal	11	5	45.45
politički život u Srbiji	19	4	21.05
Hag/ratni zločini	9	4	44.44
EU/politika Evropske unije	8	4	50.00
Rusija/odnos prema Rusiji	15	4	26.67

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 129. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Alo!*

<i>Alo!</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
politički život u Srbiji	61	19	31.15
ubistvo pevačice Jelene Marjanović	15	9	60.00
regionalna saradnja/odnosi u regionu	26	7	26.92
kriminal	8	4	50.00
terorizam i Islamska država	5	4	80.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 130. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Politika*

<i>Politika</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	28	13	46.43
međunarodni odnosi	46	13	28.26
izbori 2016.	21	7	33.33

privreda	38	5	13.16
politički život u Srbiji	23	4	17.39
regionalni saradnja/odnosi u regionu	60	4	6.67

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 131. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Danas*

<i>Danas</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
regionalna saradnja/odnosi u regionu	40	10	25.00
politički život u Srbiji	86	9	10.47
dostizanje zahteva/standarda za EU integraciju	12	4	33.33
aktivnosti Vlade RS	17	3	17.65
privreda	39	3	7.69
mediji/sloboda medija	28	3	10.71
terorizam i Islamska država	4	3	75.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

Tabela 132. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Informer*

<i>Informer</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
politički život u Srbiji	37	12	32.43
regionalna saradnja/odnosi u regionu	39	12	30.77
Rusija/odnos prema Rusiji	11	9	81.82
kriminal	9	8	88.89
međunarodni odnosi	14	8	57.14

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul - septembar 2016.

4

Diskurzivna
analiza

DEJAN VUK STANKOVIĆ

UVOD

Zastupljenost različitih pristupa u obradi tema i faktičko postojanje uzajamno suprotstavljenih vrednosno političkih stavova odlika je pisanja u uredničkim kolumnama u dnevnim novinama i nedeljnicima. Najuticajniji novinari dnevnih novina i nedeljnika potvrdili su nesumnjivu nesputanost u zastupanju vlastitih gledišta bez obzira na njihov politički i širi sociokulturni status. Novinarstvo u nedeljnicima i urednički komentari slobodni su na bazičnom nivou, bez obzira na teme i dileme prisutne u aktuelnom političko-istorijskom i širem društvenom trenutku. Nema isključenih tema, ni zabranjenih stanovišta. Iako postoji bazična sloboda misli i izražavanja, javni diskurs je prožet kako sadržinskom, tako i retoričkom isključivošću. Polemika, bilo u formi autorskog teksta ili intervjeta, figurira kao glavni žanr u formulisanju stavova.

U uslovima stalne antagonizacije, postoji mali, gotovo nikakav prostor za javnu debatu koja bi bila racionalna i tolerantna. Oštra polarizacija političkih i vrednosnih stavova, odnosno pisanje o unutrašnjopolitičkim akterima predstavljeno je u duhu kontinuirane predizborne kampanje sa izraženo negativnim predznakom. Duh tenzije, „večitih rivaliteta“ i nepomirljivih stavova ključno utiče na formiranje slike političkih aktera.

Slike političkih aktera ogledaju se kroz različite poretke diskursa koji nisu isključivo racionalni, već su u njima prisutni snažni retorički naboji. Ovako koncipirane diskurse ima za cilj da stvara ili održava visok nivo negativne identifikacije sa suparničkim političkim akterom. Diskurs u štampanim medijima tek letimično izlazi iz uskih okvira propagande i prelazi u razložan, kritički intoniran i na argumentima zasnovan govor.

Slike političkih aktera, formiranje i izglasavanje u Skupštini nove Vlade Srbije, kao i regionalni odnosi ključne su teme diskurzivne analize. U načinu obrade tema, kao i političko-vrednosnim zaključcima postoji jasna podela među nedeljnicima i urednicima dnevnih novina. Nalik svakoj demokratskoj državi, i u Srbiji je jasna podela na unutrašnjopolitičkom planu. Dnevne novine i nedeljnici dele se na bliske vlasti i kritične prema vlasti, s tim što treba naglasiti da među kritičarima treba razlikovati radikalne i umerene kritičare. Nedeljnici su svi, gotovo bez izuzetka, kritični prema aktuelnoj vladi. Izuzimajući nedeljnik *Pečat* koji u određenim aspektima preferira politiku premijera Vučića nad politikom njegovih rivala, ostali mediji nose snažan kritički naboj prema vlasti, osporavajući je kako načelno, sa stanovišta njenog demokratski spornog legitimeta, tako i sa stanovišta vrlo intenzivnog i nedvosmislenog osporavanja njenih konkretnih poteza, ali i sa stanovišta ukupne medijske i društvene atmosfere koja vlada u Srbiji.

Pored za demokratski poredak standardne podele na provladine i kritičke štampane medije, nedeljnici se mogu podeliti i na proevropske i antievropske. Kriterijum podele su spoljnopolitičke preference koje nedeljnici direktno ili indirektno afirmišu ili poriču. Ova podela nije uvek neposredno vidljiva, već se može rekonstruisati prema načinu obrade teme, argumentaciji, retoričkim figurama prisutnim u tekstu,

kao i zaključcima koji se ili direktno nude ili indirektno sugerisu. Nedeljnici poput *NIN-a*, *Vremena*, *Novog magazina* i *Nedeljnika* potpuno su kritični prema vlasti. Postoji razlika u intonaciji kritike. I dok u *Vremenu* i donekle *NIN-u* (posebno u domenu unutrašnje politike i ekonomije) postoji potpuna, konkretizovana i žestoka kritika vlasti, dotle nedeljnici, poput *Novog magazina* i *Nedeljnika* ističu umereniji ton u izražavanju kritičkih stavova. Oni daleko manje optužuju i vrše etiketiranje nego što je slučaj sa najuticajnijim srpskim nedeljnicima *Vreme* i *NIN*. Delimično kritičan prema vlasti je nedeljnik *Pečat*. Ovaj nedeljni list krajnje otvoreno kritikuje evropsku spoljnopolitičku orientaciju Vlade. Ipak, ovaj nedeljnik pokazuje snažnu kritičku instancu prema moralnom kredibilitetu, aksiološkom opredeljenju i političkim stavovima postpetootobarskih pobednika.

Na sličan način, nedeljnike možemo razvrstati i prema spoljnopolitičkoj orientaciji. *Vreme*, *NIN*, *Novi magazin* i *Nedeljnik* su uglavnom proevropski orientisani. Nasuprot njima, nedeljnik *Pečat* više nego jasno ističe antizapadni i posledično proruski stav koji treba da podupre nacionalistički diskurs koji je relevantno sličan dominantnom diskursu iz ratnih devedesetih.

U konstruiranju slika političkih aktera, štampani mediji, posebno u segmentu nedeljničkog novinarstva i uredničkih komentara, ostali su dosledni sebi. Slike političkih aktera su u najvećem broju slučajeva negativno određene. U skladu sa dominantno opozicionom orientacijom nedeljnika, čin formiranja Vlade Srbije posmatran je radikalno kritički, uključujući i snažnu dozu kritičnosti prema atmosferi i načinu rada Skupštine Srbije. Regionalna politika, tačnije proslava godišnjice „Oluje“ i prateće srpsko-hrvatske tenzije, pokazale su duh snažne polarizacije između štampanih nedeljnika, prikazujući i različite načine obrade tema i očekivano različite poruke.

U formiranju imidža političkih aktera, kao i interpretaciji političkih događaja i procesa, značajnu ulogu pored reči imaju i slike. Imidž nastaju i održavaju se zahvaljujući dinamičnom jedinstvu slike i reči, pri čemu simbolična politička poruka posebno dolazi do izražaja u karikaturama. Slika u mnogima od njih govori kao „stotine reči“. Isto tako, primetna je i česta upotreba intervjeta kao novinarskog žanra. Fokus je na stavu sagovornika, na poruci koja se ekstrahuje iz njegovog intervjeta. Ona je često prikazana kao borbeni moralno-politički slogan, a nosilac poruke je učinjen svojevrsnim medijskim herojem sa naslovne strane. Direktnost obraćanja zajedno sa upečatljivom političkom porukom neretko svedoči da su štampani mediji, posebno nedeljnici, aktivni činilac i političke i stranačke borbe.

Kao i u prethodnim izdanjima Medijametra, diskurzivna analiza detektovala je dve konstante u medijsko-političkom polju. Reč je o tendenciji javnih intelektualaca da uzmu aktivnu ulogu u stranačkom životu. Mnogi od njih neretko predstavljaju intelektualno-političku inspiraciju i svojevrsno „pogonsko gorivo“ za kampanju opozicionih političara, bilo u institucijama sistema, bilo u uvek dinamičnoj i politički i medijski antagonistizovanoj javnosti. Drugo, uočena je relevantna semantička i retorička sličnost diskursa u štampanim medijima i diskursa stranačkih lidera. Ovo preklapanje nije ni slučajno, ni nasumično, već je deo šire slike medijsko-političkog prostora u Srbiji, u kome kontinuirano iščezava prostor za racionalno posmatranje političkih procesa i događaja, kao i koherentna vrednosno-politička orientacija.

Slika aktera: vlast – autokratska, populistička, spornog demokratskog legitimiteata i kapaciteta, samovoljna, bez stručne kompetencije, izvor trajne nestabilnosti, isključivo zaokupljena propagandnom, bez jasnih političkih i vrednosnih orientira

Slika vlasti koja se može plauzibilno rekonstruisati iz niza napisu u srpskim nedeljnicima u periodu jul–septembar 2016. godine, značajno ne odudara od prethodnog perioda. Štaviš, i letimičan osvrt na pisanje glavnih srpskih nedeljnika i vodećih kolumnista u štampanim medijima, pokazuje da se utvrđena slika vlasti u kontinuitetu obnavlja i učvršćuje u svesti čitalaca. Kritičko stanovište prema vlasti u najvećem broju slučajeva koristi premise liberalno-demokratskog diskursa i (polu)reflektovane zdravorazumske političke intuicije, čiji je cilj da što je moguće plastičnije negativno prikažu vlast. Kontinuitet ovakvog pisanja, tačnije permanentno ponavljanje određenih političkih i vrednosnih poruka, ima za cilj da ustanovi i učvrsti kao predrasudu ili svojevrsni medijski stereotip o Vučićevoj i SNS-ovo vlasti kao nedemokratskoj, populističkoj, autoritarnoj, manipulativnom i prostačkom, ne bi li joj se odrekao svaki demokratski legitimitet i kapacitet, kako na polju politike, tako i na širem sociokulturnom području.

Polazna pretpostavka u kritici vlasti je retko kritika struktura i delovanja političkih ili pravosudnih institucija. Kritika je snažno personifikovana, tačnije ciljno i oštro usmerena ka ključnoj ličnosti sadašnje vlasti u Srbiji – Aleksandru Vučiću. Izbor ovakvog pristupa nije proizvoljan. Naime, ako posmatramo sadržinski, ključna zamerka Vučićeve vlasti je njena visoka autoritarnost i nedemokratičnost; stoga treba poći od glavnog nosioca vlasti, nepriskosnovenog lidera političkog života Srbije i kroz njegovu bespoštetnu kritiku dovesti u pitanje sve ono što spada u korpus pravila i praksi savremene demokratije, a uz to, po mogućству politički desubjektivirati, prikazati ga kao osionu, psihološki nestabilnu ličnost, ne bi li se tako smisao osporavanja učinio prijemčivim čitaocima, a ujedno i prvi čovek srpske politike što je više moguće degradirao.

Narativ o endemskoj nedemokratičnosti vlasti predvođene SNS-om jasno iskazuje jedan od činilaca same vlasti, Zaštitnik građana Saša Janković, koji u razgovoru za nedeljnički Novi magazin, posve u duhu opozicionog političara nedvosmisleno tvrdi: "Ovo je zemlja autokratskog populizma. Poguban je način vršenja političke vlasti u kojoj se institucije u očima građana uz pomoć tabloida urušavaju i prikazuju kao nužni, reda radi dekor od predsednika, parlamenta, vlade, tužilaštva, pa do Zaštitnika građana. Konflikti prožimaju naše društvo i poslednji je momenat da se moć počne koristiti za pravljenje mostova, a ne frontova."

Nadam se da najava 'borbene vlade' ne znači ono što izgleda da su mnogi shvatili da znači – borbu sa pravim diplomama, slobodnim novinarima, samostalnim službenicima, nezavisnim sudijama, kontrolnim organima, civilnim društvom, ali i pijачnim prodavcima, lubeničarima, noćnim čuvarima... U ovom momentu ne živimo u državi vladavine i poštovanja prava. Mislim da je ovo jedna prelazna faza ili ka takvoj državi, kako i piše u našem Ustavu i zakonima, ili ćemo, kako je to Ante Marković davno rekao, zablude plaćati siromaštvom, trovanjem duha i položajem daleke periferije u Evropi."¹

¹ Saša Janković, „Zaštitnik građana je savest društva,” razgovor sa Nadeždom Gače i Jelkom Jovanović, Novi magazin, br. 272, str. 18-19

Novi magazin, 14. 7. 2016

U istom duhu, sa potpuno identičnom porukom, dijagnozu sadašnje vlasti daje akademik Dušan Teodorović, koji slično Saši Jankoviću eksplisitno i kategorično tvrdi: „Mislim da se Vučić ponaša diktatorski, da nam je ukradena pravna država i da smo se pretvorili u zemlju jednog čoveka.“²

Da u kontinuitetu treba ponavljati jednu te istu poruku i tako fiksirati Vučićev imidž kao imidž diktatorski nastrojenog političara, pokazuje advokat Slobodan Beljanski. On u intervjuu za *Novi magazin*, aktuelnu Vučićevu „diktatorsku praksu“ u vršenju vlasti povezuje sa širom istorijsko-političkom i sociokulturnom dimenzijom srpske zbilje. Vučić je u tom i takvom obrascu tumačenja istorije i politike samo nastavljač duboko ukorenjene autoritarne i bazično nedemokratske tendencije u srpskoj politici.

Srpska politika, pak, nije i ne može biti ništa drugo do antiliberalna i antidemokratska. U tom smislu Vučić je egzemplar koji potvrđuje gotovo neumitni zakon političke istorije srpskog naroda: „Ako ličnu vlast posmatramo kao potrebu za harizmatičnim vođom, a potom i kao domašaj njegove nekontrolisane moći, tada je Srbija, u manjoj ili većoj meri, za takvu vlast uvek bila zahvalan poligon.“³

Čitava saga o diktaturi ima i svoju istorijsku razradu. U nameri da što više i uverljivije degradira sadašnje stanje u društvu i za isto nedvosmisleno optuži vlast, poseže se za istorijskim analogijama, tačnije za poređenjem koje izjednačava Srbiju 2016. sa prvim godinama Titovog socijalističkog perioda. Doprinos upotrebi analoške metode (u logici uvek sporne i retko korišćene – prim. autora) u ocenjivanju političkih prilika u zemlji dala je istoričarka Radina Vučetić: „Pitanje kritike društva je pitanje karaktera tog društva, odnosno toga koliko je ono demokratsko. Niko ne voli kritiku, a nedemokratske vlasti najmanje. Ono što je zabrinjavajuće jeste to što današnja vlast pokazuje da ne trpi kritiku ni na jednom nivou. Premijer se ljudi na nepostojeću opoziciju, na novinare, na umetnike, na građane koji koriste svoje pravo na proteste, ljudi se čak i na društvene mreže. Ljutnja, međutim, neće pomoći da se zaborave bespravno rušenje Savamale, nasilje komunalne policije, netransparentni tenderi i privatizacije, potemkinovska rekonstrukcija grada, gušenje slobode medija, neopredeljenost između Zapada i Rusije“.⁴

Duh i slovo Jankovićeve i Teodorovićeve kritike, kao i opservacije advokata Slobodana Beljanskog, dosledno prati i poslanica desničarske DSS Sanda Rašković Ivić, koja pored „nedemokratskog ponašanja“ Vučiću otvoreno zamera i nacionalnu izdaju, posebno u odnosu na Kosovo i s obzirom na stav vlasti po pitanju NATO-a: „Vučić, po mišljenju DSS-a, izdaje Kosovo, uvodi Srbiju u NATO, krade izbore, uvodi strahovladu i cenzuru, iako se upinje iz petnih žila da pokaže da je nema, uzeo je ingerencije svih institucija, od predsednika države do lekara, od advokata, sudije do opštinskog činovnika – a to ne može da se prenebregne. On se petlja u sve i onda to više nije isto – onda lokal nije odvojen, zato što je atmosfera u društvu takva da je republička vlast izjednačena u liku premijera, takva da se Vučić izjednačava sa institucijama Srbije, i da se Vučić izjednačava i sa Srbijom. I onda vi sa SNS-om, odnosno sa Vučićem, pravite koalicije.“⁵

2 Dušan Teodorović, „Vučić se ponaša kao diktator“, razgovor sa Oljom Bećković, *N/N*, br. 3424, str. 8

3 Slobodan Beljanski, „Ovdje sloboda nije na ceni“, razgovor sa Mijatom Lakićevićem, *Novi magazin*, br. 283, str. 18

4 Radina Vučetić, „Srbija danas podseća na Jugoslaviju iz pedesetih“, razgovor sa Jelenom Jorgačević i Filipom Švarmom, *Vreme*, br. 1332

5 Sandra Rašković Ivić, „Fascinacija žrtve dželatoma“, razgovor sa Radmilom Markovićem, *Vreme*, br. 1335, str. 15-16

Iako je Sandra Rašković Ivić intervju dala po pitanju pravljenja lokalnih koalicija sa Vučićevim SNS-om, iz njenih stavova vrlo se jasno vidi koncipirana matrica u kojoj je Aleksandar Vučić, nedemokratski, nepatriotski i krajnje populistički premijer. Kvalifikacije „cenzor i autokrata“ pokazuju njegovu nedemokratičnost i neloyalnost ideji političke slobode, „saradnja sa NATO i izdaja Kosova“ potvrđiće nepatriotski, ili još vulgarnije rečeno „izdajnički karakter Vučićeve politike“, dok će identifikacija Vučića sa narodom, potvrditi iskonski populistički karakter njegovog političkog delovanja.

Radikalizacija kritičkog diskursa koja ide u pravcu fiksiranja Vučićevog imidža kao diktatora koji je fatalno nesposoban da prihvati demokratska pravila igre posebno je prisutna u tekstu urednika NSPM, i u tom trenutku poslanika desničarski orijentisanog DSS-a Đorđa Vukadinovića. Njegova teza je, kao i mnoge pobrojane u faktičko-normativnom pogledu, sporna, ali je retorički sugestivna. Naime, Vukadinović je optužio Vučića da je usled navodnog oklevanja da formira novu vladu, istinski politički „faktor nestabilnosti“ i političar koji Srbiju nastoji da navikne na institucionalno neregularno stanje u kome se promoviše duh političkog voluntarizma i samovlašća.

Ova optužba nema racionalnu zasnovanost, imajući u vidu ustavni rok od devedeset dana od konstituisanja Skupštine, koje se odigralo prvog jula, ali je odlučno izrečena sa ciljem da se Vučić politički stigmatizuje i da mu se ustaljenim medijskim postupkom po ko zna koji put zalepi etiketa nedemokratskog lidera. Vukadinović u svom prepoznatljivom ostrašćenom duhu piše: „Aleksandar Vučić svojim karakterom i načinom vladavine jeste glavni generator permanentne političke krize i nestabilnosti u zemlji. I to sada postaje gotovo očigledno. Nije sporno da je on glavni politički ‘čimbenik’, da ima najveću podršku (na stranu sad kako je do nje došao i čime je održava) i najveću moć u zemlji. Nema sumnje da se, čak ni kada je u punom formatu, tu vrla i ministri malo ili nimalo pitaju i odlučuju o bilo čemu bitnom. (Zato, pored ostalog, Vučić sada ne uspeva da za vladu nađe iole respektabilne kadrove, jer svi znaju da će biti samo fikusi i kao đavo od krsta beže od ponuđene ‘počasti’). Dakle, nema velike, ili bolje reći, nema praktično nikakve razlike između ‘redovnog’ i ovog sadašnjeg ‘izvanrednog’ i ‘tehničkog’ stanja. Ali se tu ponovo vraćamo na pitanje forme i njenog značaja. On se navikava da ne samo faktički nego i bukvalno vlada bez vlade i bez parlamenta. Građani se navikavaju na takvo stanje kao redovno. Ljudi u svim (preostalim) institucijama to počinju shvatati kao normalno. I to nipošto nije dobro, čak i kada bi se na taj autokratski i vaninstitucionalni način i moglo dugoročno upravljati zemljom.“⁶

U nizu opisnih kvalifikacija i vrednosnih ocena koje su bavile aktivnostima predsednika Vlade Srbije nisu izostale ni one koje se su opsesivno bavile prirodnom njegovog obraćanja javnosti. Obraćanje javnosti zajedno sa politikom koja se konkretno vodi ocenjeno je kao demagoško i neuspešno u isti mah. Ocena sadašnjih učinaka vlasti Aleksandra Vučića nije ostala ni bez podsećanja na njegovu radikalnu prošlost koja se kao svojevrsni moralni „Damoklov mač“ nadvija nad njegovim političkim liderstvom. Spoj negativne ocene sadašnjeg stanja ide uporedno sa kampanjom podsećanja na političke „grehe“ mladosti, sa ciljem da se odrekne bilo kakva mogućnost evolucije ovog političkog aktera i ospori njegova sadašnja politička aktivnost. Primer ovakvog pristupa političkim akterima, događajima i procesima, uočljiv je u stavu akademika Ljubomira Simovića. On u razgovoru za nedeljnik *N/N* ukazuje na sledeće: „U želji da u svakoj prilici pokaže da sve vidi, sve zna i sve može, u želji da se predstavi nadležnim za sve, Aleksandar Vučić čak i konferencije za štampu pretvara u monologe. U tim njegovim monodramama ima svega, a

6 Đorđe Vukadinović, „Faktor nestabilnosti“, *Vreme*, br. 1334, str. 17

najviše šmire i demagogije, ali i senzacija. Kao da smo priključeni na 'Amnezijator', zaboravili smo rane radove i biografije mnogih naših političara.⁷

Autoritarna, izrazito nedemokratska, patriotski sumnjiva politika, demagoški intonirana, logično nema ni svoju utemeljenu i konzistentnu vrednosnu osnovu. Zjapeću „vrednosnu prazninu“ Vučićevog načina vladanja, opisuje kolumnista *Vremena*, publicista Teofil Pančić: „Vučićeva je politika od 2012. do danas politika jakih simboličkih gesta koje ga malo koštaju, a odvlače pažnju od bitnijeg i sadržinskog posla koji se odvija negde u (polu)senci. Kada je trebalo demontirati 'žutu' strukturu duboke države i zameniti je svojom, što je uključivalo i odradivanje izvesnih 'međunarodnih obaveza' (Briselski sporazum i sl.), Vučić je pumpao patriotsko-konzervativnu kulturno-identitetsku politiku (vreme čuvenog poslastičara Brace Petkovića), kao dudu-varalicu za svoje biračko telo. Kada, pak, treba nekako zabašuriti dubinsko okretanje u suprotnom pravcu, nije loše popratiti ga ultraliberalnom šminkom, a tu dobro dođe i gej ministar(ka). Ali, zašto ja tvrdim da je dubinska, dakle 'prava' politika suprotna od tog paradnog sloja? Pa, pogledajte veštačko zakuvavanje odnosa u regionu, pogledajte na kakav antievropsko-putinovski krš liče svi mediji pod kontrolom režima, pogledajte koliko su u vladajućoj partiji i vlasti uopšte bili i ostali jaki oni koji Srbiju ni vrednosno ni 'geopolitički' ne vide na Zapadu, pogledajte koliko su institucije demokratskog društva, ionako krhke i slabasne, dodatno podrivene i urušene... Ne, sve to ne može da zašarmira i prekrije jedna LGBT ministarska persona. Problem s Vučićem, dakle, ostaje postojano isti: kad vodi 'pogrešnu' politiku, ona nekako deluje stvarno; kad vodi 'ispravnu' politiku, prava supstanca nekako izostaje. Ne možeš verovati čoveku koji ni sam sebi ne veruje dok govorci i čini sve suprotno od onoga na čemu je formiran, utoliko pre što mu ne veruju ni njegovi saradnici ni birači.“⁸

Ma koliko bio svemoćan autoritarni vladar koji ne poštuje vladavinu prava i koji, kako to navodi Zaštitnik građana Saša Janković i njegovi pobrojani istomišljenici, „državu vodi u propast i siromaštvo“, njegova matična politička stranka nije slika i prilika onoga što se događa u državi. Logika u zaključivanju je jednostavna: „Kakva vladajuća stranka, takva država“. Eho socijalizma u kojoj su država i partija bile sjednjene, i karikaturalni parlamentarizam koji se praktikuju u Srbiji dvadeset šest godina od njegovog uvođenja, stapaju se u polaznu pretpostavku još jedne u nizu analiza koje treba da politički ospore politiku premijera Srbije Aleksandra Vučića. O autoritarnom i nesumnjivo politički i moralno dekadentnom karakteru Srpske napredne stranke jasno piše Dragoljub Žarković, glavni i odgovorni urednik *Vremena*: „Populističke stranke, a SNS to jeste, s jakim vođom, a Vučić to jeste, zaziru od institucionalne organizovanosti i odlikuju su bahatošću koja vremenom nagriza bilo koje političke ideale, ako su ih ikad imali, i zamenjuje ih voljom za moć i gramzivošću. Meni se čini da su Vučić i njegovi došli do te faze, Vučić zanima moć, a ostale ovo drugo, mada se ciljevi ne isključuju uzajamno, i čini mi se da će na tom tragu da počne prirodna regresija onog što se s punim pravom može nazvati 'Vučićevim režimom'.⁹

7 Ljubomir Simović, „Vučićeve demagoške monodrame“, razgovor sa Oljom Bećković, *NIN*, br. 3420, str.8

8 Teofil Pančić, „Ana s petljom i politika bez supstance“, *Vreme*, br. 1336

9 Dragoljub Žarković, „Izabrani iluzionista – Vučić svaki čas vadi golubove iz rukava i zečeve iz šešira i tako zemaljski dani teku od konferencije za novinare do naredne konferencije na kojoj se prikazuju drugi trikovi, a Srbija tapka u mestu“, *Vreme*, br. 1331

NIN, 14. 7. 2016

Uporedno sa Žarkovićevom moralističkom opservacijom o autoritarno vođenoj stranci u kojoj caruje pomama za privilegijama i različitim drugim oblicima materijalne i svake druge koristi, kritički diskurs usmeren ka premijeru Vučiću poprima ton diskvalifikacije koja ima uvredljiv i optužujući karakter. Reč je o diskursu koji počiva i koji se kontinuirano razvija pomoću uvreda i kleveta, teških reči i vulgarnih izraza. Karakterističan primer ove pojave je intervju Slobodana Gavrilovića, člana Glavnog odbora Demokratske stranke. Nekadašnji direktor državnog preduzeća „Službeni glasnik“, pisac i publicista, sklon prejakoj reči, svoja promišljanja o sadašnjoj vlasti i državi iznosi u opsežnom intervju koji je glavni tekst radijalno opozicionog i antivladinog nedeljnika *Vreme*.

Gavrilović počinje sa teškom političkom diskvalifikacijom sadašnje politike, tačnije političkog poretka poistovećujući ga sa „pokušajem despotije“. Izvod iz intervjuva doslovno potvrđuje prethodno izneti stav „...Ovo je stanje straha, a ono odgovara despotiji.“

Vreme: Dakle, vi trenutno političko stanje u Srbiji označavate kao despotiju?

Gavrilović: Pa, više kao pokušaj. Mislim da njen glavni protagonista nema kalibra da bude despot. On nema kalibra ni za šta. Živimo u vremenu kada sve ono što mudri ljudi naprave, glupi i oholi brzo uniše. Na sceni je jedna vrsta najprefinjenije socijalne demagogije, pa je oholom lako da bude prvi. Društvo je u beznađu, stanje je slično onom u Nemačkoj tridesetih godina XX veka: imamo socijalno beznađe koje pogoduje demagogiji. Ta demagogija onda razvija jednu virtualnu stvarnost u kojoj smo mi prvi u Evropi, prvi u regionu po rastu BDP-a. Kao društvo prolazimo kroz ozbiljnu krizu smisla.

Vreme: Da li je ta kriza smisla počela sa Vučićem ili pre njega?

Gavrilović: Ma kakvi s njim... Ne želim da mu ime pomenem, jer on to ni po čemu ne zasluzuje. Ono što se u parlamentu događalo poslednjih dana, ispod je svakog nivoa. Seljaci u Šumadiji kažu 'dno kace'. To vam je onaj talog koji se baca, jer ni za šta nije dobar. Da su nam institucije čvrste, ovaj ih ne bi mogao srušiti, a mi smo danas država bez institucija. Zato on može da kaže: ja ne dam ove ministre zbog helikoptera, ja ne dam ovo i ono, ja odobravam istrage, ja sam čitao doktorat, to nije plagijat... Dakle, on je i radnik i naučnik i političar... Zato je to pokušaj despotije. Može se to jednog dana izrobiti u nešto drugo, što ne znamo šta je, jer prirodno stanje za ove ljudе na vlasti je haos, nered, rat i sukobi. Njima su potpuno strani mir, harmonija, dogovor i dijalog.¹⁰

Gavrilovićev opis Srbije kao „zemlje u kojoj nema institucija, ni normalnog institucionalnog poretka primerenog demokratiji, u državi u kome vlada stalni sukob u društvu i politički se upravlja prema kapricu neprosvećenog lidera“, sve se svodi na stanje kontinuirane predizborne kampanje.

Kampanja je, zapisaće novinarka *Vremena* Jovana Gligorijević, „način postojanja“ Aleksandra Vučića. Dakle, jasno je da ovakvom karakterizacijom aktuelnog političkog trenutka u Srbiji treba stvoriti uverenje, da se u državi i društvu ništa suštinski važno ne dešava, da nema reformi, ni napretka, nema čak ni ozbiljnog truda da se bilo šta promeni ili učini boljim. Sve što se čuje ili napiše u tom pogledu je fikcija iza koje se krije agresivno samovlašće Aleksandra Vučića, po ovlašćenjima, ali i poverenju građana,

10 Slobodan Gavrilović, „Srpskom vladaju ljudi sa dna kace,“ razgovor sa Jovanom Gligorijević, *Vreme*, br. 1337, str. 13

prvog čoveka: „Vučiću je kampanja postala način postojanja. Kojim god povodom da je u protekle četiri godine sazvao konferenciju za štampu, ona je uvek počinjala nabranjem uspeha koje građani Srbije evo samo što nisu osetili na svojoj koži. Kad realnog boljstva nema, tu su priručna rešenja: simulacija državnog udara, vanredni parlamentarni izbori, izložba kojom se javno sramote i za laganje optužuju mediji koji kritikuju vlast, kao i stari dobri sukobi sa Hrvatskom... Uostalom, i Vučićev opis nove vlade kao spoja ‘svežine i iskustva’ podseća na reklame za omekšivače i ženske uloške koji obećavaju ‘dugotrajan osećaj svežine’. Sve to vodi ka zaključku: Aleksandar Vučić ne samo da je u stalnoj kampanji – Aleksandar Vučić jeste kampanja, čovek koji je od samog sebe napravio politički projekat. Sve će biti u redu dok se građani ne dosete da pitaju za rezultate. No, teško da je novi-stari premijer ispucao sve trikove koje krije u rukavu.“¹¹

Vučićeva vlast ne održava se samo usurpacijom institucija i stalnom kampanjom, kako to svedoče njegovi vatreni kritičari, već počiva i na mehanizmu upotrebe još jedne važne poluge koja je poznata još iz devedesetih godina. Reč je o Vojislavu Šešelju, lideru parlamentarne desničarske Srpske radikalne stranke. Naime, Šešelj aktuelnom premijeru služi kao neka vrsta saveznika kako u unutrašnjopolitičkom medijsko-političkom obračunu bilo sa kritički nastrojenom desnicom, bilo za stalnu, često i vulgarnu polemiku i političko razračunavanje evroreformskim partijama. U isti mah, obnavljajući radikalno desničarski nacionalistički diskurs koji neodoljivo podseća na devedesete godine, Vojislav Šešelj indirektno, ali sugestivno, čini Vučića poželjnim partnerom, pre svega, u očima Zapada.

Ovu tezu iznose razni autori novinskih napisa, mada je najuočljivija u tekstu objavljenom u nedeljniku *Vreme* pod naslovom „Dubler premijera Vučića“, autorke Zore Drčelić: “Kada se danas govori o Vojislavu Šešelju, uglavnom se misli na Aleksandra Vučića, a to je ozbiljan udarac za političku karijeru najmlađeg doktora nauka u bivšoj Jugoslaviji. Drugo je pitanje da li je Šešelj toga uopšte svestan. Sišavši u Srbiju s haškog pijedestala, sem što je uspeo da radikale vrati u Skupštinu, njegovo jedino dostignuće je to što je (p)ostao politički kaskader. Zapravo dubler koji upada u politički šaht s fekalijama, gine pet stotina puta, batina u haustoru i skače s trećeg sprata, umesto najveće srpske zvezde – Aleksandra Vučića... Kada se kaskaderskim zanatom bavio za Miloševićevog vakta, bar je bio u duhu vremena. Danas se sve promenilo, samo bi Šešelj da ostane isti. Njegovo bezubno kevtanje na zapadne sile, nevladine organizacije, ‘dosmanlige’ i ostale sile mraka i bezumlja, ne liči na bilo kakvu smislenu političku strategiju već na bezidejnu demonstraciju potpune političke atrofije i tumaranje po arsenalu njegovih predhaških medijskih izlučevina. Otud su Vučiću naklonjeni tabloidi ponovo puni razjarenog Šešelja koji nastavlja lov na NVO vestice, tačno tamo gde su stali Željko Mitrović i D. J. Vučićević pre nekoliko nedelja u svojim ‘objavama’ o Soroševim plaćenicima u Srbiji. Naime, Šešelj tvrdi da su aktivistkinje civilnog sektora Nataša Kandić, Sonja Biserko, Jelena Milić – špijuni stranih tajnih službi“¹²

Pored konstrukcije o aktivnom saučesništvu Šešelja u Vučićevom sistemu vladanja, u periodu jul-septembar, otvorena je i priča i odnosu između premijera Aleksandra Vučića i predsednika Srbije Tomislava Nikolića. I u obradi ove teme, Aleksandar Vučić dobio je status dežurnog negativca odnosno moralno politički spornog aktera. Argumentacija promotera ovih zamisli funkcioniše po jednom već uigranom modelu. Naime, uprkos velikoj Nikolićevoj zasluzi za smenjivanje Demokratske stranke, koja suštinski

11 Jovana Gligorijević, „Dan Mrmota,“ *Vreme*, br. 1336, str. 7

12 Zora Drčelić, „Dubler premijera Vučića,“ *Vreme*, br. 1341

započela pobedom na predsedničkim izborima, Tomislav Nikolić se kontinuirano stigmatizuje putem tabloida koji ga gotovo redovno podvrgavaju kampanjama koje ruše njegov kredibilitet. O ovome direktno govori bivši lider Demokratske stranke Bojan Pajtić, s ciljem da politički i moralno ospori Vučića i prizove nejedinstvo u okviru vlasti: "I Nikolića kroz blato provlači režim Aleksandra Vučića. Stranka koju je Nikolić doveo na vlast, oni koji vode tu stranku čine sve da on bude što lošiji kandidat na izborima, vodeći stalnu kampanju protiv njega, čak vodeći veću kampanju protiv njega nego sama opozicija! Opozicija retko pominje Tomu Nikolića, on nije relevantan faktor u Srbiji, njegov autoritet je samo formalne prirode."¹³

U konstrukciji negativnog imidža Aleksandra Vučića, posebnu ulogu ima njegovo konfrontiranje sa vlasnikom nacijom. Ovo konfrontiranje je radikalno i gotovo fatalno, budući da se vezuje za celo ukupnu javnu i političku karijeru prvog čoveka Vlade Srbije. Cilj ove medijske strategije da prikaže da Vučić nije autentični predstavnik naroda, da ga u osnovi koristi, manipuliše i prezire, da je kao takav vešti manipulant i politički intrigant, nikako demokratski izabrani predstavnik naroda. Prezir prema naciji ima karakter kulturnog rasizma čime se dodatno osporava ukorenjenost Vučića kako u demokratski izraženoj volji građana, i prikazuje njegova otuđenost od tradicije i habitusa naroda koji predstavlja: "Ako postoji tačka koja spaja nekadašnjeg mладог i ratobornog generalnog sekretara Srpske radikalne stranke i ovog današnjeg zrelog, upodobljenog, proevropskog, pronordijskog premijera Srbije, onda je to prezir prema građanima ove zemlje. Kao što sada nismo dovoljno pošteni, vredni i strpljivi, tako ni onda nismo svi bili dovoljno ratoborni, nacionalno svesni i žedni hrvatske ili bošnjačke krvi... Aleksandar Vučić, predsednik Vlade Srbije, pati od rasizma prema balkanskim narodima. Ova teza je možda previše smela, ali kad najviši funkcioner izvršne vlasti govori da građani, ne samo njegove zemlje nego i susednih, nemaju radnu etiku, da samo gledaju kako će da prevare sistem, a u isto vreme da se očešu o njega, to znači da su Balkanci, po mišljenju Aleksandra Vučića, neradnici, korumpirane lopuže, muljatori i grebatori."¹⁴

Osporavanje Vučićevih nastojanja da uspostavi direktnu komunikaciju sa građanima, pojavilo se kao motiv i prilikom dovođenja u pitanje zamisli premijera Srbije da ustanovi instituciju direktnog razgovora sa građanima u različitim gradovima i mestima u Srbiji. Kao i mnoge i ova ideja izazvala je novinarski podsmeħ, iza koga se krila nesumnjiva želja kako za legitimisanjem omalovažavajućeg pisanja, tako i politički naum da se varira motiv Vučićeve otuđenosti od običnog čoveka, koji je u najvećem broju slučajeva i njegov prilično verni glasač. U tekstu „Ko će nama da zameni Tita“, autora Miloša Vasića, objavljenom u listu *Vreme* 14. 07. 2016. napravljena je aluzija na doživotnog predsednika SFRJ Josipa Broza Tita.

Ova aluzija imala je za cilj da prikaže, kako Vučić nalik svom prethodniku, teži izgradnji kulta ličnosti, što je, razume se, jak simbolički dokaz autokratskog načina vladanja. Povod je direktna komunikacija, koja je u tekstu autora Miloša Vasića na prvi pogled novinarski iskusno ismejana, ne bi li se kroz duh „šale i komike“, poslala otrovna politička poruka. Sledеći citat rečito govori o Vasićevom naumu: "Aleksandar Vučić odlučio se za haotičnu, ali medijski slađu, priču sa primanjem svojih podanika kao da je kralj Karlo Veliki. To, anahrono kakvo je, donelo mu je niz problema, od kojih je zajebavanje u javnosti ponajmanji. Kad već neko kreće da prima podanike od pola šest izjutra, morao bi barem da se osigura da ih dođe

13 Bojan Pajtić, „Majstore, dokaži da sam ukrao sto dinara!“ intervju sa Oljom Bećković, *NIN*, br. 3426, str. 17

14 Jovana Gligorijević, „Zašto Vučiću ne valja narod?“ *Vreme*, br. 1342, str. 4-5

dovoljno i da budu koliko-toliko razumni; dakle, bez pacijenata, večitih pravednika i uobičajenih gnjava-tora. To se tako ne radi. Potrebna je određena selekcija na samom početku, pa onda prizivanje i primanje ljudi koji imaju nešto razumno da kažu i ozbiljan problem da potegnu, pa da premijer onda tu nešto lepo i korisno kaže. Ovakva haotična situacija škodi i Vučiću i građanstvu: njemu jer je nediskriminativan, njima jer nema nikoga da napravi razliku između ispravnog i pogrešnog. Na taj način cela akcija svodi se na cirkus – po uobičajenom metodu naših narodnjaka."¹⁵

Potpuno negativni imidž Aleksandra Vučića i vlasti koju predvodi i simbolizuje, ne bi bio moguć bez specifičnog gesta „odricanja podrške“ od strane pripadnika intelektualne elite koji su ga neposredno nakon pada sa vlasti demokrata 2012. godine otvoreno javno podržali. Gest „okajanja greha loše procene“ ritualno u intervju nedeljnici *NIN* je sproveo dramski pisac i profesor FDU, nekadašnji narodni poslanik evoreformske LDP, Nenad Prokić: "...ako ti zaista misliš da si jedini važan, dosadan si i tu prestaje moja podrška... Nisam ja verovao da će Vučić da sredi ovu državu i da će nešto epohalno da se desi, ali sam znao da je jedino on sposoban da skine demokrate koje više nisu mogle da urade ništa osim da nas mrcvare. Zato je Vučić dobio moju podršku. To je i uradio.

NIN: Apelovalo si na građansku Srbiju da glasa za koaliciju SPS-SNS jer su 'jedini koji su pokazali i spremnost i sposobnost da se promene'? Da li su se promenili?

Nenad Prokić: Da li se vuk promenio pošto je ušao u crkvu? Vuk u crkvi je isto što i vuk van crkve. Nisam mogao da kažem da mu dajem podršku samo da bi srušio demokrate, to bi bilo premalo za jedan društveni angažman. Nisam verovao da će da učini nešto mnogo više od toga, ali sam mu pružao šansu da proba da učini više. Bio bih srećan da jeste i moja podrška bi u tom slučaju i danas postojala.¹⁶

Ekskurs – Politički rat medija i medijska saga o jednoj izložbi

Jedno od važnih obeležja medijske scene u štampanim medijama je politički rat koji se između njih besomučno vodi i gotovo stalno obnavlja. Ova tendencija nastavila se i u periodu jul–septembar 2016. godine. Medijska scena prikazana je u stanju stalne polemike „do istrebljenja“, sa akcentom na moralno-politička osporavanja, što čitavu polemiku svodi u manjoj ili većoj meri na pitanje pisanih političkih „obračuna“.

U drugoj polovini jula vladajuća Srpska napredna stranka organizovala je izložbu „Necenzurisane laži“, koja je pokrenula niz medijsko-političkih polemika i posebno uznenimira medijsko-političke protivnike vlasti Aleksandra Vučića.

Rat medija uočljivo je prikazan u polemici nedeljnica *Vreme* i vlasnika TV Pink, medijskog mogula Željka Mitrovića. Neposredni povod za uzajamno sučeljavanje mišljenja ova dva medijska subjekta bilo je ot-

15 Miloš Vasić, „Ko će nama da zameni Tita?“ *Vreme*, br. 1332, str. 4-5

16 Nenad Prokić, „Podržavao sam Vučića, povlačim svoju podršku,“ *NIN*, br. 3430, str. 17-18

voreno pismo vlasnika Pinka američkom milijarderu mađarskog porekla Džordžu Sorošu, koji godinama finansijski potpomaže civilni sektor i deo medija u Srbiji. Ako bi se sažela Mitrovićeva teza, ona bi mogla da izgleda ovako: Džordž Soroš investira novac u određenu mrežu nevladinih organizacija i medija ne samo sa ciljem da direktno utiče na političke odnose u Srbiji, već i sa ciljem da izvrši njenu unutrašnju destabilizaciju.

Oštare Mitrovićeve reči upućene američkom milijarderu i delu medija i nevladinih organizacija, naišle su na žestoke osude. Vlasnik TV Pink je žestoko stigmatizovan, a njegovo pismo koje je preneta *Politika* interpretirano je ne samo kao nužni deo propagande za održavanje tenzije u biračkom telu SNS-a, već i kao deo državnog projekta: "Poslednje otvoreno pismo Željka Mitrovića, upućeno Džordžu Sorošu koji finansirajući nevladine organizacije i medije, prema izveštavanju Pinka i *Informera* pravi haos u Srbiji – deo je državnog projekta, odnosno zvanične politike. Upravo na način na koji je projekat bio navodni državni udar protiv premijera Vučića, zavera da se obori Vlada Srbije, za vreme premijerove posete Kini... Kad se Željko Mitrović nameri na Soroša, pa mu se pismo o Sorošovom 'finansiranju haosa' nađe na stranicama lista *Politika*, e to onda ne deluje kao šala, kako je već rečeno, ugrubo i ukratko – to već liči na državnu stvar."¹⁷

U cilju pobijanja Mitrovićevih navoda, novinarka *Vremena* Zora Drčelić navodi da je njegovo pismo primer dvolične politike vlasti. Naime, kada sa Zapada stižu donacije državi onda se takav gest tumači kao pomoć državi i podrška vlasti da nastavi strateški put integracije u EU, dok kada novac stiže u nevladin sektor i medije, finansijska podrška tumači se kao izraz težnji da se destabilizuje Srbija: "Dakle, kad nevladin sektor i mediji u Srbiji od Džordža Soroša i drugih zapadnih finansijera dobiju bespovratna sredstva za projekte, onda su to dobili kao izdajnici i zapadni plaćenici za 'destabilizaciju' Srbije i 'pravljenje haosa'. Za četiri godine četiri miliona evra od Soroša, 'sitniš' što bi kazao Mitrović. Međutim, kada Aleksandar Vučić izjavlja da je Srbija od 2001. godine od EU u bespovratnim sredstvima dobila tri milijarde evra, onda su to 'ulaganja u Srbiju', a ne novac za destabilizaciju Srbije. Tačnije, sve dosadašnje postpetooktobarske vlade, njihova ministarstva i lokalni nivoi vlasti koji su od EU i SAD proteklih 15 godina dobijali bespovratna sredstva nisu zapadni plaćenici, izdajnici i rušitelji Srbije, bože sačuvaj!"¹⁸

Gest logičkog pobijanja Mitrovićevih navoda dobija svoju punu razradu u rečenicama kojima se osporava poslovni i moralni kredibilitet Željka Mitrovića. Vlasnik televizije Pink prikazan je kao moralno sporna ličnost spremna zbog svog interesa da učini sve što je neophodno bilo kojoj političkoj garnituri, uključujući i aktuelnu vlast Aleksandra Vučića. U cilju diskreditacije vlasnika Pinka, novinarka autentično proevropskog *Vremena* preuzima citat iz knjige Mirjane Marković, supruge preminulog političkog lidera Srbije devedesetih Slobodana Miloševića: "Za vreme četvorogodišnjeg Mitrovićevog pregalashtva u JUL-u, narastala je i njegova ružičasta turbo-folk imperija, a Željko je, piše njegova bivša šefica, 'materialno, statusno i profesionalno postao sasvim drugi čovek', 'sagradio veliku i modernu vilu na Dedinju za sebe i ogromnu televizijsku zgradu, takođe na Dedinju'. Ukratko, svoj aktivizam je umeo da naplati i porodici Milošević i svima posle njih koji su imali vlast i moć u Srbiji. Ili, kako je to napisala Mira Marković u pomenutoj knjizi: 'Posle svih ovih godina je jasno – on će se priključiti svakome od koga može imati koristi i distanciraće se od svakoga od koga je nema ili smatra da može imati štete', dodajući da slovi

17 Zora Drčelić, „Izadi na crtu,” *Vreme*, br. 1338

18 Isto

kao 'veliki prijatelj' Aleksandra Vučića potpredsednika SNS-a. To je bilo 2012, a danas, 2016, Mitrovićev TV Pink postao je privatni javni servis premijera Aleksandra Vučića, šefa SNS-a."¹⁹

Slučaj RTS bio je u centru medijskih napisu krajem avgusta, neposredno nakon Olimpijskih igara u Riju 2016. godine. Dnevni list *Informer* kritički se osvrnuo na velike troškove ekipe RTS-a koja je prenosiла ovaj sportski događaj. Uprkos demantiju i odgovorima koji su došli od RTS, nedeljnik *Vreme* reaktualizovao je pitanje statusa RTS na medijskoj sceni u Srbiji, koristeći tekstove u *Informera* kao odskočnu dasku za kritiku Aleksandra Vučića i njegove Vlade. „Prijateljska“ novinarska odbrana RTS postala je sredstvo za plasiranje negativnih političkih komentara na račun tretmana RTS od strane vlasti. Polemika medija, i u ovom slučaju, posmatrana je kao maska za političku borbu. Zalaganje za objektivan i nepristrasan RTS je fasada iza koje se krije želja da se vlast optuži za sistematski pritisak na javni servis. Novinarka *Vremena* Tamara Skrozzi jasno potvrđuje navedenu tendenciju: „Čini se da je odbrana nezavisnosti RTS-a u potpunosti prepustena onima koji u njemu rade, odnosno onima koji njime upravljaju – gde su oni koji rade uglavnom onemogućeni da preduzmu bilo šta osim da pokupe pinkle i odu, a oni koji upravljaju spremni da očute sve. Bez finansijske i nezavisnosti regulatornih i nadzornih organa, ta je kuća osuđena na milost i nemilost Vlade, tj. onoga ko tu Vladu personifikuje.“²⁰

Da je priča o troškovima RTS za izveštavanje sa Olimpijskim igrama u Riju 2016. povezana sa Vučićem jasno se uočava u sledećem citatu iz teksta novinarke *Vremena*: "Ne znači sve ovo da je RTS potpuno 'nevin' i 'čist' i da ga, eto, neosnovano napadaju neprijatelji: to znači da prava tema ovde nisu ni računi, ni pare potrošene u Riju, već nezadovoljstvo Aleksandra Vučića onim što RTS radi. Rio je samo zgodan povod i oružje."²¹

Da se radi o isključivom ciljanju Aleksandra Vučića kao mete novinarske oštре političko-moralističke kritike zbog iznetog stava o troškovima Javnog medijskog servisa RTS-a, jasno se vidi u zaključku teksta Tamare Skrozze: "Za sada, direktne žrtve su ljudi koji su izveštavali s Olimpijskih igara, koji (ma šta o tome mislili premijer i uredništvo 'Informer' i Pinka) tamo nisu napunili džepove, a koji su sada označeni u najmanju ruku kao državni neprijatelji. Osim njih, žrtva je i javni servis – o čijoj nezavisnosti i profesionalnom dignitetu posle premijerske dernjave više ne može biti ni govora. Konačno, čitava ta stvar ima direktne posledice i na celokupnu medijsku, pa i javnu scenu Srbije: jer, ako premijer dozvoli sebi da kao ološi i političke aktiviste označi kompletan tim RTS-a, a svi koji su u RTS-u i oko njega sebi dozvole da to jednostavno očute – imamo posla s nečim što je vrlo blizu diktaturi. S jedne strane, građani i građanke ne plaćaju RTS da bi poslušnički trpeo sve što mu se servira i radio kako mu se naloži iz Nemanjine 11, već da bi izveštavao objektivno, nepristrasno i u javnom interesu. S druge, daleko važnije – premijer nije ni biran, ni plaćen kako bi urlao na novinare, ponizavao koncept javnog servisa ili pred javnost iznosio svoje lične frustracije i nezadovoljstva. Svi koji mu ćutke dopuste da to radi, krivi su koliko i on za mrak koji neminovno sledi".²²

19 Isto

20 Tamara Skrozzi, „Vaše pravo da čitate,” *Vreme*, br. 1339

21 Isto

22 Isto

Negativna opsesija Aleksandrom Vučićem došla je do izražaja u medijskom izveštavanju i napisima povodom izložbe „Necenzurisane laži“ koja je 18. 07. 2016. otvorena u beogradskoj galeriji „Progres“. Na pomenutoj izložbi prikazani su video sadržaji, objavljeni tekstovi, intervjui, urednički komentari, karikature i tвитovi koji su radikalno kritički intonirani prema premijeru Srbije Aleksandru Vučiću, njegovoj stranci i Vladama čiji je bio predsednik.

Izložba je pobudila kontroverze i lako polarizovala javnost. Doduše, u nedeljnicima i dnevnim novinama, izuzimajući dnevni list *Informator*, izložba je prikazana kao akt rušenja sloboda misli i izražavanja i pretinja krhkog medijskog zajednici koja je kritički nastrojena prema premijeru Vučiću i Vladi Srbije.

U cilju stigmatizacije Vučića i SNS, prizvane su dve analogije. Jedna istorijska, i jedna aktuelna. Neke urednike i komentatore političkih zbivanja izložba je podsetila na nacističku izložbu „Degenerisana umetnost“ iz 1938. godine, dok su pojedini novinari i javni intelektualci Vučićevu vlast izjednačili sa vlašću turskog predsednika Redžepa Taipa Erdoganom.²³ Karakteristična uznenirena i racionalno neuverljiva kritika izložbe, koja je poslužila za nastavak političkog rata određenog skupa štampanih medija i vladajućeg SNS-a, predvođenog Aleksandrom Vučićem, predstavlja tekst glavnog i odgovornog urednika *NIN-a*, Milana Ćulibrka: „Cenzurisana istina i necenzurisane laži“. U svom uredničkom komentarju, Ćulibrk piše: „Da su imali boljeg savetnika Vučić i SNS nikada ne bi organizovali takvu izložbu. Koji genije je samo smislio da je otvorio baš ovih dana? Nemam drugo objašnjenje osim da se neko grđno prevario i pobrkao otvaranje izložbe i otvaranje poglavila u pregovorima sa EU. A to nikako nije smeо. Ako ni zbog čega drugog onda zbog zloslutnih podsećanja na 19. jul 1937, kada je u Minhenu otvorena izložba ‘Degenerisana umetnost’. Od oko 5.000 oduzetih i zabranjenih slika, skulptura, grafika i knjiga nemačkih Jevreja, ali i svetskih velikana poput Šagala, Matisa, Pikasa i Van Goga, nacistička vlast izabrala je 650 i izložila ih na izložbi sa veoma sugestivnim naslovom. Otvorio ju je ministar propagande Jozef Gebels, koji je takvu izložbu obrazio potrebom da se nemačkoj javnosti pokaže kako je ‘duboko perverzni jevrejski duh ušao u nemački kulturni život’. I ta je izložba pretvorena u putujuću, pa su je posle Minhen videli stanovnici još 11 nemačkih gradova. Za četiri meseca ukupno dva miliona Nemaca, tri puta više nego paralelnu ‘Veliku izložbu nemačke umetnosti’. To, verovatno, nije bio cilj, ali jeste rezultat.“²⁴

Pored propagandističkog izjednačavanja Vučića i nacista po pitanju slobode štampe, jasne su i namere pisca teksta, Milana Ćulibrka, da ospori bilo kakav napredak u srpskoj ekonomiji i politici, čime postaje jasno da je izložba „Necenzurisane laži“, tačnije njena kritička recepcija samo povod za nastavak permanentnog rata koji se u delu štampanih medija vodi protiv vlasti. Ovu tendenciju jasno možemo uočiti u sledećem pasusu: „I dok su sve ‘Necenzurisane laži’ stale u prizemlje i podrum Progresa, ne verujem da bi sve zgrade u Beogradu bile dovoljne da se njihovi zidovi oblepe ‘cenzurisanom istinom’, u kojoj se hvale premijer i vlasta za fantastične uspehe, srpske, evropske i svetske rekorde u prethodne dve

23 Ovo izjednačavanje pokazuje isključivo propagandni karakter novinskih tekstova koji su kritički intonirani prema izložbi „Necenzurisane laži“ koju je organizovala Srpska napredna stranka. Analogija sa nacističkom izložbom „Degenerisana umetnost“ iz 1938. godine, zanemaruje političko-socijalni kontekst današnje Srbije i nacističke Nemačke. Današnja Srbija otvara poglavla u procesu evropskih integracija, što je odlika država koje su dostigli pristojan nivo liberalnih demokratskih standarda, dok je nacistička Nemačka pre Drugog Svetskog Rata ukinula sve tradicionalne liberalne slobode i ozakonila i u delo sprovella represivnu politiku praksu. Isto tako Erdoganova Turska godinama sve više sužava prostor slobode u turskom društvu sprovodeći otvoreno gašenje medija posredstvom zabrana ne samo novina i elektronskih medija, već i za politički nepoželjnu komunikaciju na društvenim mrežama.

24 Milan Ćulibrk, „Cenzurisana istina i necenzurisane laži,“ *NIN*, br. 3421, str. 2

godine. A posebno za rekorde koje će Srbija tek postaviti. Ove godine, naredne ili bar 2018, 2019, 2020... Uostalom, u Srbiji se uvek bolje živi u budućnosti. Zato vlast i opominje svoje građane da se previše ne osvrnu na prošlost. U tom slučaju mogu da se sete i mnogih neispunjениh obećanja, a to baš i nije zgodno. Naročito za vlast.“²⁵

Poseban osrvt na izložbu SNS ponudila je već citirana novinarka *Vremena* Tamara Skrozzi. Ona je u svom tekstu „Glavni urednik Srbije“ navela da je organizacija izložbe pokušaj da se kroz priču o napadima na Vučića prikrije činjenica je on ubedljivo najdominantnija ličnost u medijima, posebno u onim elektronskim i uticajnim. Njena kritika obojena je negativnim ličnim stavom, koji se nalazi sa one strane političko-medijske analize. Reč je o nedvosmislenoj moralnoj osudi koja ima za cilj da ospori Vučića i potkopa uverljivost prikaza stanja u medijima: „Čovek čija je medijska zastupljenost statistički dominantna u odnosu na bilo koga drugog na javnoj sceni, a pozitivni prikazi brojčano neuporedivi s negativnim, stalno je nesrećan i nezadovoljan zbog načina na koji ga mediji predstavljaju. Kako bi ilustroval razloge za svoju frustraciju, on izlaže tekstove, izjave i karikature koji ga čine nesrećnim, a koji istovremeno čine jedan promil ukupnog medijskog sadržaja koji se na njega odnosi.“²⁶

S druge strane, pojavili su se i drugačiji pogledi na izložbu, koji su pokazali najpre da ona sadržinski nije sporna, a istovremeno i doveli u pitanje racionalnu zasnovanost i medijski legitimitet njenih kritičara. Radikalno kritički naboј prema izložbi proizašao je kao posledica „vere u izuzetnost“ određenog dela medijske scene i manipulacije koja prikriva nesporno činjenicu da nema zabranjenih ili apsolutno isključenih stavova u političko-javnom polju u Srbiji. Kritika, prema ovom shvatanju, nesumnjiva je zamena teza.

Ovo stanovište, zastupa glavni i odgovorni urednik tabloida *Informator* Dragan J. Vučićević: „Apsolutno se slažem sa raznim nezavisnim drugovima i drugaricama koji su se, čuvši za izložbu ‘Necenzurisane laži’, odmah setili Gebelsa. I treba, najbolji su mu učenici. Naročito onog njegovog učenja koje zahteva da ‘kada lažeš, laži naveliko i drži se toga’. Pogotovo se drži i ne odustaj od laži kada te uhvate i kada ispadneš smešan. Zato su toliko podiviljali ovih dana. Neko pokaže ništa drugo nego gomilu laži koje su o njemu objavljene, a oni koji su sve te laži plasirali odmah poviču: Evo ga! Gebels! Novi Erdogan! Tirani! Diktator! Povlaščeni dezinformatori, a zašto, da vas pitam? Zato što vas je uhvatio kako lažete? Zato što je pokazao da su vam noge kratke? Zato što ste objavljuvili poluinformacije, neistine, bljuvotine – od broja mrtvih u poplavama do famoznog podruma u kojem, lično, Vučić plaća nekog narkomana da nešto priča?!? ...Zato što ste lagali za ‘Kolubar’? I ‘Er Srbiju’? ...U tome je problem, zar ne? Neko se usudio da kaže šta zaista radite. I to za račun onih koji su izgubili izbore, ali bi ipak na vlast. Pa kada ne možete drugačije da se branite od činjenica, onda lažima. I povicima o Gebelsu i Erdoganu.“²⁷

Zanimljivo stanovište o cenzuri u Srbiji iznela je bivša urednica dnevnog lista *Politika* Ljiljana Smajlović. Čak i u momentu neposredno nakon smene sa jednog od najprestižnijih novinarskih mesta ne samo u Srbiji, nego na Balkanu, iako je za taj čin odgovornim smatrala samog Aleksandra Vučića, ona je tvrdila da u Srbiji nema cenzure:

25 Isto, str. 2

26 Tamara Skrozzi, „Glavni urednik Srbije,“ *Vreme*, br. 1334, str. 5

27 Dragan J. Vučićević, „Zašto se srpskim Gebelsima od Vučića pričinjava Erdogan,“ *Informator*, 25. 07. 2016, str. 5

"Nedeljnik: Sami ste rekli kako ste vi dokaz da u Vučićevoj Srbiji nema cenzure. Šta sad dokazuje vaša smena?

Ljiljana Smajlović: To jesu moje reči. I sada kada o ovome govorimo, moram da odam priznanje Alekandru Vučiću za nešto važno. On na mene nikada nije vršio pritisak. Javno je govorio da nije zadovoljan uredišćkom politikom, ali to smatram fer odnosom. Ja sam pristalica kritike novina. Pristalica sam toga da mediji jedni druge kritikuju. To je 21. vek u novinarstvu. Aleksandar Vučić je kritikovao *Politiku* i meni to nikada nije smetalo, a iskreno, nije ni štetilo ugledu lista. Međutim, Aleksandar Vučić nije nikada pokušao da izdejstvuje da se o nečemu piše ili ne piše, ili na koji način da se piše. Nije se mešao u uređivanje *Politike* i nije pokušao da iskoristi svoju ogromnu političku moć za pritisak na mene.²⁸

Potpuno suprotan stav, nalik opozicionim političarima, esnafskim udruženjima novinara i određenim javnim intelektualcima, izneo je dugogodišnji novinar i urednik više dnevnih listova Manoilo Manjo Vukotić. Dve teze koje iznosi treba pomenuti kao reprezentativne za razumevanje složene dinamike u odnosima između medija i politike. Prvo, neodgovorna vlast podrazumeva i neodgovorne medije, i drugo, mediji u poretku neodgovorne vlasti mogu isključivo služiti njenim interesima: "Čitati danas neke novine ili gledati televizije isto je što i tuširati se ispod kanalizacionih cevi. Mediji postaju informativni 'černobili'. Postaju – kurtizane vlasti. Postaju – samousluge u kojima se kupuje sve upakovano u celofan, a ponekad i sa crvenom mašnicom. U neodgovornom društvu i kod neodgovorne vlasti ne može se očekivati da novine budu dobre i odgovorne. Neprestano traje ta zabluda da novine mogu da budu ozbiljan korektor društva u kome, ponajčešće, vlast ili vodeće partije biraju glavne urednike, glavni urednici biraju poslušne urednike, urednici poslušne saradnike. To je, nažalost, začaran krug iz kog još uvek nema izlaza."²⁹

Polemika medija u velikoj meri retorički i semantički prati polemiku političkih aktera u javnom životu. Ona je dokaz da su mediji, između ostalog, vrlo uticajni i nadasve, aktivni činilac političkog procesa, preciznije stranačkog života. Kategoričnost u osudi vlasti, njena moralna stigmatizacija i manipulacija oreolom „žrtve političke represije“ čine konstitutivni deo diskursa antivladinog dela medija. S druge, strane, retorička „buka i bes“ ujedinjena sa rečnikom koji je s onu stranu konvencionalne pristojnosti, održava stavove suprotne strane. Čak i u domenu govora medija o sebi, Srbija je rastvorena u stanje „večitog sukoba“, neprestane borbe za podršku. Polemika dominira nad dijalogom, štaviše, njen uzajamno kategoričko-osuđujući ton zatvara prostor za racionalno i kritičko sagledavanje stvarnosti.

Slika opozicije – između nedostatka političko-moralnog legitimiteta i stalnog pokušaja povratka u zonu političke relevantnosti

²⁸ Ljiljana Smajlović, „Ja neću poći u krstaški rat protiv Aleksandra Vučića,“ razgovarao Veljko Lalić, *Nedeljnik*, br. 236/37, str. 23

²⁹ Manoilo Manjo Vukotić, „Mediji su postali kurtizane vlasti,“ *Nedeljnik*, br. 242, str. 26

Imidž opozicije u nedeljnici i uredničkim kolumnama dnevnih novina je daleko složeniji i prikazan je na više različitim ravni. Kod dnevnih novina i nedeljnika koji su kritični prema petooktobarskim pobednicima (*Informer* i *Pečat*), slika o opoziciji je izrazito negativna. U pomenutim štampanim medijima nema intervjuja pripadnika evroreformske opozicije, a jako mali, gotovo nikakav prostor se otvara za antievropsku opoziciju Vučiću koju čine DSS i Dveri. Šešelj i SRS nemaju isti status, ali nikako nisu i ne mogu biti miljenici ovih medija. Doduše, za razliku od petooktobarskih pobednika, radikali nisu politički stigmatizovani. Slika o opoziciji je izrazito negativna po gotovo svim političkim pitanjima, uključujući tu pitanje političkog i svakog drugog kredibiliteta opozicionih lidera podsećanjem na period kada su bili vlast ili pak polemikom sa njihovim stavovima, otvorenim ili prikrivenim namerama.

S druge strane, nedeljnici poput *Vremena*, *NIN-a*, *Novog magazina* i *Nedeljnika*, daju nedvosmislenu podršku koja ne varira po sadržini, već prema intenzitetu. Kod radikalno kritičkih nedeljnika, intenzitet podrške opoziciji je veći i ne meri se samo otvaranjem prostora za stavove i interpretacije opozicionih lidera, već i snagom i radikalnošću negativne kampanje koja se vodi protiv Aleksandra Vučića i Srpske napredne stranke. Za razliku od *Informera* i *Pečata*, ovde opozicioni lideri dobijaju ogroman prostor za izlaganje i obrzlaganje svojih stavova, čime politički i medijski zatvaraju mogućnost uticaja argumentacije i retorike vlasti, ne samo kod nevelike čitalačke publike nedeljnih novina, već pre svega, sužavaju uticaj vlasti na kapilarnu javnost. Iz ove i ovakve medijsko-političke konstelacije, delimično proističe sukob između Vučića i „elite“.

Kompleksnost imidža opozicije ogleda se u različitom pristupu problematici njenog delovanja i potencijala. Provladini štampani mediji, pre svih dnevni list *Informér*, i donekle *Pečat*, spornim vide njen delovanje i potencijale. Istovremeno, opozicioni nedeljnici, posebno oni radikalno kritični prema vlasti poput *Vremena* i *NIN-a*, najčešće konstatuju javnomnjensku, odnosno političku nemoć, ali i razvijaju diskurs koji pokazuju demokratske deficite poretka, povremeno heroizujući njen delovanje. Upadljivo je da u ovim detaljima sklonim nedeljnim novinama ne postoji gotovo nikakav kritički osvrт na delovanje evroreformske opozicije iz ne tako davnog vremena kada je bila vlast. Ova vrsta „zaborava“ nije slučajna, već svesno izabrana, budući da su kritički nedeljnici aktivni činilac u stranačkim polemikama, svojevrsni intelektualni suplement u teškoj i iscrpljujućoj borbi političkih aktera u Srbiji.

Posebnu ulogu u pridavanju negativne vrednosne komponente opozicionim strankama ima list *Informér*, kako u tekstovima koji se pojavljuju u dnevnom izdanju, tako i u uredničkim kolumnama Dragana J. Vučićevića. Vučićevićeve kolumnne u moralno-političkom smislu problematizuju aktere na opozicionoj sceni, kao što kritički tretiraju i opozicione medije i nevladine organizacije, uz gotovo nezaobilaznu refleksiju na period vlasti petooktobarskih pobednika. Osnovne teze mogле bi se sažeti u sledeća tri uzajamno povezana momenta koji tvore pristup ovog autora: 1) sadašnja opozicija nema moralni kreditibitet (zbog visoko korumpirane političke klase koja je čini) i politički kapacitet da predvodi državu zbog neuspeha tranzicije u Srbiji; 2) u opoziciono nastrojenim medijima, a među štampanim medijima je to većina, aktuelna Vlada se napada bez ozbiljnog racionalnog obrazloženja i sa jednim jedinim ciljem – da se što pre obori; 3) u medijima koji su podrška aktuelnoj opoziciji postoji nesumnjiva diskriminacija svih koji nisu direktni protivnici Vučićeve vlasti.

Vučićevićeva kritika srpske opozicione scene podjednako je usmerena ka opoziciji kao činiocu političkog života, ali i medijima koji su izrazito kritični prema vlasti. Njegova kritika je uvek po principu *ad hominem*.

minem, strogo personalizovana, da bi bila ubedljivija. Zato se stigmatizuje određena ličnost, pocrtava se njeno moralno-psihološki profil koji tu osobu čini nedostojnom bilo kakve funkcije u javnom životu.

Za razumevanje medijsko-političke scene u Srbiji, pisanje glavnog i odgovornog urednika *Informera* relevantno je iz tri međusobno povezana razloga. Najpre, stil pisanja i sadržina poruka iz njegovih tekstova takva je da održava interes za politiku kod niže obrazovanih slojeva koji uglavnom kupuju i čitaju tabloide i predstavljaju veoma lojalne birače u izbornom procesu. Drugo, *Informer* je za sadašnju Vladu bitan jer se iz nedelje u nedelju, iz dana u dan bavi preispitivanjem negativnih stavova i medijsko-političkih slika koje o njoj stvaraju i kontinuirano reprodukuju kritički nastrojeni mediji. I najzad, *Informer* je lider u oblasti dnevne štampe u stvaranju vrednosno negativnog imidža sadašnje opozicije kao političkog aktera.

Jedna od polaznih prepostavki Vučićevićevog pisanja je da se pojam političke opozicije ne vezuje strogo za političke partije koje u Parlamentu glasaju protiv Vladinih političkih odluka, zakona i druge vrste inicijativa i predloga, već je opozicija mreža različitih povezanih organizacija i javnih ličnosti. Reč je o savetu stranaka, NVO sektora, medija, javnih intelektualaca. Druga prepostavka je specifično shvatanje politike koje Vučićević pripisuje opozicionim liderima i njihovim političko medijskim saveznicima. Politika je za opozicione lidere, u Vučićevićevoj vizuri, instrument za bogaćenje nekadašnje političke elite. U uslovima visokog siromaštva i objektivno oskudnih životnih šansi, ovakvo poimanje opozicije predstavlja pogonsko gorivo kampanje aktuelne vlasti i njoj bliskih medija. Upravo te kampanje proizvode bes, razočaranje ili indiferentnost kod opozicionih birača, a mogu da motivišu birače vlasti da spreče restauraciju korumpirane političke elite sastavljene od petootbarskih pobednika.

Treća prepostavka Vučićevićeve interpretacije opozicije kao aktera politike je deficit njenog patriotizma, antiruski stav i bespogovorna lojalnost zapadnim silama. U ime dolaska na vlast i pokazivanja lojalnosti zapadnim državama, prema mišljenju glavnog i odgovornog urednika *Informera*, opozicione stranke su spremne da učine sve što je u datom političkom trenutku neophodno – od pokretanja različitih medijskih kampanja sve do akata koji idu u pravcu destabilizacije Srbije kao države.

U sklopu sage o lojalnosti Zapadu variraju dva uzajamno povezana momenta: odsustvo bilo kakve koherentne nacionalno odgovorne politike i distanca prema Rusiji, koja figurira kao saveznik Srbije u svakom smislu. Nekoliko primera iz tekstova objavljenih u *Informru* mogu prikazati sve nabrojane karakteristike antiopozicionog diskursa. Ekstenzivno tumačenje pojma opozicije i njegova kontekstualizacija, stranačka borba, bez obzira da li je reč o strankama ili drugim stvarnim ili potencijalnim rivalima vlasti, shvatanje politike kao instrumenta za lično bogaćenje, teške optužbe sa one strane konvencionalne javne pristojnosti, isključiv ton u moralnoj osudi, personalno moralističko preispitivanje svakog opozicionog aktera, svi ovi elementi diskursa sklopljeni su u snažnu celinu, koja ima za cilj da ostane duboko utisнутa u svest čitaoca, koga treba neposredno i kontinuitetu terati na političko opredeljivanje.

U pogledu opozicije opredeljenje treba da inicira duboku i neotklonjivu distancu i averziju i podstakne opredeljivanje za suprotnu stranu. Razlog je jasan: opozicija je i načelno i u detaljima politički i moralno sporna. Direktni prikaz Vučićevićevog diskursa i njegov unutrašnjih zapleta i sugerisanih zaključaka može se jasno videti iz niza sledećih citata: "Velika, ako ne i najveća korist od aprilske vanrednih parlamentarnih izbora jeste to što su u Skupštinu Srbije ušli svi. ...ako smo tokom trodnevnog izbora Vlade videli da je od radikala i njihove velike politike ostala još samo bleđa senka na momente duhovitog

Šešelja; da je nekad moćni, vladajući DSS žrtvovan u interesu Đorđa Vlaha Vukadinovića, koji je ispunio najveću životnu želju da kao poslanik za džabe ždere u skupštinskom restoranu; da se program Boška Obradovića i Dveri nimalo ne razlikuje od programa blaženopočivšeg Nikole Šećeroskog, da je Čeda samo tužni čovečuljak, ozbiljno uplašen da će konačno morati da odgovara za pljačku državnog žita i druge sumnjive poslove; da 'tadićevci' nemaju ama baš nikakvu drugu politiku osim politike 'Vučiću, pederu'; da u poslačičkoj grupi 'elitne i intelektualne' DS nema pametnijeg i rečitijeg od frlavog Radoslava Milojičića Kene, istog onog što je za jedno veče opštinskim parama u kafani plaćao po 343 piva; ali i da je Saša Radulović zapravo punjena, preparirana čurka, ekspert samo za trpanje stečajnog keša u džep i utaju milionskog poreza u SAD... Nema, dakle, više laži, nema prevare. Nema mistifikacije i velike priče o nekakvim opozicionim spasiteljima koji imaju gotova rešenja. U parlamentu se sada sve vidi. Ulazak u Skupštinu svih opcija, ono što su žuti lideri i njihovi stratezi najavljujivali i željno iščekivali kao najveću šansu, pretvorio se u njihov najveći problem. Jer oni sami sebi i jesu najveći problem. Ovako bezidejni, elementarno netalentovani, dozloboga lenji i sposobni jedino za burazersko-tajkunske kombinacije, osuđeni su na potpunu političku propast."³⁰

Mapiranje profesionalno, politički i moralno neprihvatljivih medija jasno se vidi u sledećem citatu: „taj drugosrbijanski u osnovi zločinački diskurs ne bi bio toliki problem da on nije dominantan i na RTS, dakle na Javnom servisu koji plaćaju svi građani i koji bi, po definiciji i zakonu, morao pre svega da vodi računa o nacionalnom i državnom interesu. Kidnapovan od Žutog Bujketa i njemu sličnih anacionalnih mediokriteta, Javni medijski servis svakoga dana u svakom pogledu sve više postaje mašina za mlevanje srpskih mozgova.“³¹

Tezu o beskrupuloznosti opozicije, u ovom slučaju građanske inicijative „Ne davimo Beograd“, Dragan J. Vučićević plasira povodom incidenta između gradonačelnika Beograda Siniše Malog i aktivista inicijative na ulicama Beograda tokom leta 2016. godine. Važan detalj u prikazu ovog aspekta u poimanju opozicionog delovanje je sprega opozicije, tačnije kritički nastrojenih građana i zapadnih država: "Siniša Mali je, da li me pratite, pripadnik niže nedugosrbijanske rase, i zato je njega dozvoljeno tući po viđenju. Jer, zamislite samo šta bi se desilo da je neko pokušao da linčuje Pajtića, Tadića ili, daleko bilo, Čedu?! Da li bi i to bilo protumačeno kao 'demokratija'? Da li bi i tada svi oni sa Zapada debelo plaćeni 'ljudskopravaši' čitali ili bi se već digla frka bar do Saveta Evrope? Ali pošto Siniša Mali nije drugosrbijanac, na njegovo se glavi danas legalizuje i legitimiše ono što su svima nama, koji se ne slažemo s njima, namenili već tamo s početka jeseni. Motka po glavi, dakle. Možda vam zvuči preterano, ali tako vam je verovatno zvučalo i kada smo pre mesec i po dana na naslovnoj strani *Informera* objavili prepisku organizatora 'žute patke' sa ambasadama SAD i EU u kojoj se detaljno razrađuju planovi za radikalizaciju protesta. Čitali ste, sada to gledate. Ili bilo ko ozbiljan misli da je moguće da se tamo neki Lazarević i Simonović sami od sebe odluče da usred Beograda, pred silnim TV kamerama, napadnu gradonačelnika?! Nemojte da se lažemo, oni su samo izvršioci radova, samo fizikalci. Oni su samo 'korisne budale' spremne da za ropsku porciju čvaraka odrade prljav posao protiv svoje države i svog naroda. Pravi igrači se kriju u ambasadama i po briselsko-vašingtonskim kabinetima.“³²

30 Dragan J. Vučićević, „Najveća korist od vanrednih izbora,“ *Informer*, 13. 08. 2016, str. 5

31 Dragan J. Vučićević, „Sami sebi najveći problem,“ *Informer*, 3. 09. 2016, str. 5

32 Dragan J. Vučićević, „Kreće nasilje u Srbiji,“ *Informer*, 23. 07. 2016, str. 5

U kreiranju negativnog imidža opozicije korišćeni su različiti motivi od kojih se posebno izdvajaju – beskrupuloznost u političkoj borbi, skroman, gotovo nepostojeći moralni kredibilitet, politička nekompetencija, manjak patriotizma, ekstremna lojalnost Zapadu, pre svega SAD i EU. Za razliku od radikalne kritike koju izlaže u svojim kolumnama Dragan J. Vučićević, pogled na opoziciju je različit u drugim štampanim medijima, pre svega nedeljniciма. Kritičko odmeravanje postoji s obzirom na potencijal da se suprotstave dominantnoj Vučićevoj SNS, dok izostaje kritička refleksija koja bi se odnosila kako na sadašnje stanje, tako i na neposrednu istoriju, kada je pre svega aktuelna evroreformska opozicija bila na vlasti. U određenom smislu, postoji težnja ka "heroizaciji" opozicionog delovanja. Ova tendencija se prevashodno odnosi na delovanje Saše Jankovića i Rodoljuba Šabića, kao i na građansku inicijativu „Ne davimo Beograd“. Ovaj proces medijskog preferiranja Jankovića i Šabića, dobija i određenu dozu njihove samorefleksije koja je situirana u kontekst žive političke i medijske borbe. Tako, na primer, Saša Janković svoju ulogu doslovno poistovjećuje sa savešću društva: "Zaštitnik građana je institucionalna savest Republike Srbije, a ne gonič robova."³³ Sličnu vrstu političke samouverenosti pokazaće i poverenik za informacije od javnog značaja, Rodoljub Šabić. On će sebe videti kao kredibilnijeg socijalnog aktera od zvanične opozicije. Šabićeva politička (samo)glorifikacija vidljiva je u sledećem isečku iz intervjua datom nedeljniku *Nedeljnik*:

"*Nedeljnik*: Imate li taj utisak da ostri protivnici ove vlasti danas više veruju vama ili Saši Jankoviću nego opozicionim političkim strankama? I zašto je to tako?

Šabić: Imam, ne samo ja. To je utisak koji ne vara. On je izraz potrebe mnogih građana da ih štite institucije u koje veruju i da žive po zakonima, a ne po provizornim 'pravilima' koja od prilike do prilike kreiraju interesi političkih stranaka. Mi većugo, predugo, preko dve decenije živimo u redukovanoj demokratiji, svedenoj na partokratiju, sa svim neizbežnim negativnim posledicama. Sjajan opis ili anticipaciju toga dao je Slobodan Jovanović rečima: 'Ukoliko stranke postanu važnije od svega, veća je opasnost da ostanu bez uverenja i načela. U nedostatku uverenja i načela teže uspehu radi uspeha, gledaju da što pre dođu na vlast i da je što duže zadrže. Postaju preduzeća za eksplataciju vlasti i kao sve grupe rukovodene egoističnim pobudama, šire oko sebe korupciju'."³⁴

Značajan prostor za iskazivanje stavova o vlasti, opoziciji, sebi, protestima i projektu „Beograd na vodi“ nastavila je da dobija inicijativa „Ne da(vi)mo Beograd“. U ovaj projekat kritički nastrojeni nedeljnici investirali su višak poverenja i blagonaklonosti sa ciljem da se kratko, brzo i efikasno stvari politički i medijski relevantna organizacija spremna da postane ozbiljan konkurent vlasti.

Iako je strogo gledano, građanski pokret „Ne da(vi)mo Beograd“ nastao zbog afere „Savamala“, samorefleksija predstavnika inicijative pokazuje njihove mnogo šire, doduše, veoma konfuzne političke i medijske intencije: "Naša borba je borba za to da vratimo dostojanstvo političkoj borbi, jer politika je postala nešto u šta pošten svet ne ide. Nije naš cilj i ideja da se suprotstavljamo vlasti. Ali pošto opozicija ne radi svoj posao, onda smo to mi uradili. Dvadeset ili trideset hiljada ljudi na ulici ima težinu, i to više niko

³³ Saša Janković, „Zaštitnik građana je savest države," razgovor sa Jelkom Jovanović i Nadeždom Gaće, *Novi magazin*, br. 272, str. 19

³⁴ Rodoljub Šabić, „Protivnici ove vlasti više veruju meni i Jankoviću nego opoziciji," razgovor sa Nenadom Čalukovićem, *Nedeljnik*, br. 240, str. 25

ne može da ignoriše, ni vlast, ni javnost, ni mediji. Ovo je važno zato što postaje presedan i novo oružje građana u borbi za bolji i drugačiji grad. Ne kao politička borba za vlast koja se osvaja na izborima, nego naša borba bez obzira na to ko je na vlasti."³⁵

Posebnu pažnju izazvala je Skupština Demokratske stranke, održana krajem septembra 2016. godine. Nakon staganantnog i u osnovi slabog rezultata na aprilske izborima, DS je odlučila da postavi pitanje liderstva u stranci kao i da promeni neka programska opredeljenja. U kolumnama u nedeljniciма, zapaženo da je bilo reči o široj medijskoj percepciji po Demokratsku stranku, koja je procenjena kao izrazito nepovoljna, s obzirom na način delegitimizacije ove partije. Obrazac delegitimizacije je dokaz „muka“ ovdašnje javnosti sa demokratijom, koja ima, kako to navodi Veljko Lalić, istorijske korene: „Kad Željko Cvijanović lansira termin 'žuta ološ elita', on u stvari pokazuje da mrzi demokrate više od Hitlera. I to nije problem, već je problem što ih na taj način delegitimise. Ako ne možete da prihvate Srbina da vama vlada, onda je jedini način da ga proglašite izdajnikom ili lopovom. To je klasično neprihvatanje većine. Ostaci DS-a, rođeni upravo 5. oktobra u tom incestu sa DSS-om, celu svoju politiku i danas svode na dokazivanje patriotizma penzionisanom Koštinici. Obe stranke, obe manjinske, misle da imaju tapiju na srpsku politiku koju im je neko, gle čuda, ukrao. I šta onda da očekujete, nego Tomu i Šešelja u drugom krugu.“³⁶

Istovremeno, komentatori poput Dragoljuba Žarkovića realistično prikazuju teško političko stanje u kome je DS, ali izražavaju optimizam u pogledu njegove budućnosti, ukoliko stranka ostane cela nakon predstojeće Skupštine: "Stranka koja je aktivno stvarala političku istoriju Srbije nalazi se, fudbalskim rečenicom govoreći, u zoni opstanka u prvoj ligi i od budućeg predsednika koga će članovi ovaj put birati neposredno, očekuje se oko 20 hiljada aktivnih glasača, zavisće opstanak te stranke. Ko god da pobedi imaće više posla i obaveza nego privilegija i časti... Jedva su na poslednjim izborima preugrali cenzus. Najnovija istraživanja mere ih za procenat, dva ispod cenzusa. Neka neznačilica rekla bi da medijska kampanja oko ovih unutarstranačkih izbora liči na podizanje mnogo buke ni oko čega, ali ako celoviti prežive rezultate ovog glasanja, imaju velike šanse da se u dogledno vreme pojave kao značajan faktor na srpskoj političkoj sceni."³⁷

Nedeljnik Vreme posvetio je značajnu pažnju izborima u DS nudeći nemali prostor svakom od kandidata za lidera DS. Ovakav koncept praćenja stranačke skupštine retko je viđan u srpskim nedeljniciма. Ova okolnost upućuje, tačnije indirektno navodi, a možda i potvrđuje, da postoji značajna bliskost u političko-vrednosnom stavu između redakcije *Vremena* i Demokratske stranke.

Za razliku od nedeljnika *Vreme*, nedeljnik *NIN* je otvorio prostor isključivo Bojanu Pajtiću, verovatno po izboru novinarke Olje Bećković. Ni ovaj izbor kandidata, a ni redakcije nije slučajan. Bivši lider Demokratske stranke Bojan Pajtić sledi kurs uređivačke politike, dok ista u velikoj meri doprinosi afirmaciji njegovih političkih svestonazora. Psihološki je indikativna samoglorifikacija Pajtićeve uloge u DS i njegov stav kako o Skupštini, tako i programu stranke: "Ne samo da će se kandidovati,

³⁵ Članovi inicijative Ne da(vi)mo Beograd, „Mi nismo protiv ove vlasti nego protiv ovakve vlasti," intervju sa Anom Mitić i Veljkom Miladinovićem, *Nedeljnik*, br. 234, str. 25-26.

³⁶ Veljko Lalić, „Demokratsko pitanje Srbije," *Nedeljnik*, br. 245, str. 5

³⁷ Dragoljub Žarković, „Derbi začelja," *Vreme*, br. 1341, str. 4

Nedeljnik, 7. 7. 2016

nego ču i pobediti. Ali je veoma dobro da postoji više kandidata, ovo je istorijski iskorak za političku scenu Srbije, nijedna stranka nije imala ovakav proces unutrašnjih izbora i unutrašnjih debata.³⁸

Pledirajući za članstvo Srbije u NATO i legalizaciju istopolnih brakova, Pajtić je učinio, po vlastitom samorazumevanju političko-ideološki iskorak: „Ideja kod postavljanja tih pitanja je da se DS nauči da se bavi politikom i političkim pitanjima. Ne više izborom za mis, ne više opredeljivanjem oko toga ko je lepši, ko ima lepše oči, ko je viši, nego oko toga koja su politička pitanja.“³⁹

U poređenju sa slikom vlasti u nedeljnim novinama i uredničkim kolumnama, slika opozicije je mnogo kompleksnije, tačnije diferenciranje izgrađena. Pored negativnog predznaka, koji je nesumnjiv u dnevnim listu *Informer*, drugi štampani mediji, tačnije nedeljnici, ili favorizuju „zdrave snage“ opozicije, poput Saše Jankovića, Rodoljuba Šabića ili nevladine organizacije, npr. „Ne da(vi)mo Beograd“. Isto tako, prema vlasti vanredno kritični do detalja, sa dozom blagonaklonosti i razumevanja gledaju na opozicionu DS, priželjkujući njen povratak na pozicije vlasti.

Formiranje nove Vlade Srbije – kontinuitet novinarski „borbene“ kritike

Nova Vlada Srbije bila je značajna tema za srpske nedeljнике i uredničke kolumnе u dnevним novima. Ovu temu možemo sagledati iz dva ugla: 1) proces sastavljanja Vlade i 2) sam čin formiranja Vlade u Skupštini. I jedan i drugi momenat su bitni za razmatranje ove teme.

Pokazalo se da se lako i efikasno aktiviraju sve unapred pripremljene matrice za tumačenje političkih aktera, njihovih poteza i političkih procesa. Kroz novu Vladu Srbije prevashodno se ogledao sofisticirano stvoreni negativni imidž aktuelne vladajuće koalicije, tačnije njenog lidera Aleksandra Vučića.

Do kojih razmera je reč o propagandnom rukopisu svedoči neuvažavanje zakonske obaveze da se Vlada formira devedeset dana od konstituisanja Skupštine, koje se dogodilo prvog jula 2016. godine. Uprkos toj okolnosti, ali i činjenici da je premijer Vučić formiranje Vlade najavljuvao ranije, pisanje o samom procesu njenog formiranja plastično je prikazalo snažnu ukorenjenost propagandnog pristupa u tumačenju političkih aktera, procesa i događaja.

U duhu Vukadinovićeve analize o navodnom oklevanju Aleksandra Vučića da formira novu Vladu Srbije, Jovana Gligorijević iz nedeljnika *Vreme* kaže da se radi o nekoj vrsti medijskog igrokaza kojim novi-stari premijer dokazuje da ga jedino i isključivo zanima predizborna kampanja koja uvek traje: „U čemu je suštinska razlika između prethodnog i ovog sastava kabineta Aleksandra Vučića? Ko su dobitnici, a ko gubitnici? Zašto su u aprilu održani ‘nepravedni i ničim izazvani’ izbori, te zašto se više od sto dana čeka-

³⁸ Bojan Pajtić, „Majstore, dokaži da sam ukrao sto dinara!“ intervju sa Oljom Bećković, *NN*, br. 3426, str. 17

³⁹ Isto, str. 19

Io da mandatar sačini spisak ministara i napiše ekspozne 'na karo papiru'? Da li je Vučić imao problema da pronađe dovoljan broj voljnih da simuliraju ulogu ministara i prihvate da se premijer dernja na njih kao na školarcе? Da li je iko posle svega pametniji? ... Vučić je napravio tromesečnu dramu oko nove vlade iako je ista meta, a isto je i odstojanje. Sastav vlade je maltene isti, isti su i partneri (SPS, PUPS i Pokret socijalista), te opet imamo čvrstu partijsku, a ne ekspertsку vladu..."⁴⁰

Pored osporavanja premijera Vučića, tačnije posmatranja svih relevantnih događaja oko nove Vlade Srbije iz perspektive već poznatih medijskih matrica koje slede obrazac personifikovane negativne kampanje, na red je došlo osporavanje ministara, posebno onih novih, koji su političkom procenom premijera zamenili stare. U cilju defaminacije aktuelne Vlade Srbije, ministri iz prethodnog sastava su posmatrani kao bolji, tačnije stručniji i kompetentniji. Na stranu što je i prethodna vlada predvođena Aleksandrom Vučićem uvek i u svakom trenutku bila otvoreno i brutalno napadana od strane lista *Vreme*. Prva na udaru „kritike“ našla se Ana Brnabić, ministarka za državnu upravu i lokalnu samoupravu, koja je i pripadnik LGBT zajednice i predsednik Upravnog odbora NALED-a, ekspertske grupe posvećene reformi državne uprave: „Štaviše, sve osim seksualne orientacije Ane Brnabić čudno je i mutno. Njeno ime se prvi put pojавilo u javnosti kada je izbila afera oko prisluškivanja predsednika Demokratske stranke Bojana Pajtića i Lidije Udovički, sestre doskorašnje ministarke Kori Udovički i predstavnice kompanije Kontinental Winds koja želi da gradi vetroparkove u Srbiji. Navodno, Lidija Udovički se požalila Pajtiću da joj direktor Elektromreža Srbije Nikola Petrović traži mito od dva miliona evra. Ana Brnabić bila je u to vreme direktorka Kontinental Windsa, a paralelno je bila angažovana u Vučićevom projektu 'deliveri junita', koji je osmislio bivši britanski premijer tokom svoje kratke karijere savetnika Vlade Srbije. Brnabić se oglasila u javnosti demantujući da je od kompanije Kontinental Winds tražen mito, te da Lidija Udovički u vreme kad je razgovarala sa Pajtićem više nije bila zaposlena u ovoj kompaniji. Samo dan nakon što je to saopštila javnosti, Ana Brnabić podnela je ostavku na mesto direktorke Kontinental Windsa. Deset meseci kasnije, nasledila je Kori Udovički na mesto ministarke državne uprave i lokalne samouprave.

No, tu nije kraj. Ana Brnabić je i predsednica Upravnog odbora NALED (Nacionalne alianse za lokalni ekonomski razvoj). U skupštinskoj proceduri uskoro treba da se nađe nacrt novog Zakona o finansiranju lokalnih samouprava. NALED ne samo da se protivi delovima ovog zakona, već je u januaru ove godine tražio povlačenje kompletног nacrta iz procedure, a njihovo mišljenje o tome bio je voljan da čuje i MMF. Kako će nova ministarka pomiriti interese vlade i organizacije u kojoj je predsednica upravnog odbora, jedno je od stvarnih pitanja za novu vladu i nove ministre."⁴¹

U tretmanu ministarke Ane Brnabić, „sumnjičava“ i „analitična“ Jovana Gligorijević bespogovorno sledi Bojana Pajtića, bivšeg lidera DS-a. Pajtić je, naime, u jednom intervju imenovanje Ane Brnabić poistovetio sa njenim zaštitničkim odnosom prema direktoru Eletromreža Srbije i kumu premijera Vučića, Nikoli Petroviću: „Nije Ana Brnabić u Vladi ni zato što je stručna, što nije sporno, niti zato što je pripadnik neke zajednice - ona je u Vladi zato što je branila kuma Aleksandra Vučića! A Kori Udovički više nije u Vladi zato što nije branila kuma Aleksandra Vučića! Nije Ana Brnabić bila poruka srpskoj ili evropskoj javnosti u smislu otvaranja prema LGBT osobama. Ana je poruka da moraš da

40 Jovana Gligorijević, „Dan Mrmota,” *Vreme*, br. 1336, str. 7

41 Jovana Gligorijević, „Dan Mrmota,” *Vreme*, br. 1336, str. 7

Vreme, 11. 8. 2016

poštuješ vođu više nego istinu ili rođenu sestru! Pre nje je bila Kori Udovički koja je doktor nauka, koja ima ogromno međunarodno iskustvo i reputaciju, pa više nije ministarka. Zašto? Pa zbog kuma, to je suština.”⁴²

Veliko slično prošla su i dva nova ministra – ministar prosvete Mladen Šarčević i ministar kulture Vladan Vukosavljević onog trenutka kada su došli pod „istraživaču lpu“ Jovane Gligorijević: „Ostala ministarska rešenja su prilično neinteresantna. Kulturna čarsija uz nemirila se jer ne zna ništa o novom ministru kulture Vladanu Vukosavljeviću. Argument baš i nije jak, jer su njegovog prethodnika Ivana Tasovca svi znali, a mnogi su se njegovom postavljenju i obradovali, pa nikakav napredak nisu osetili. Verovatno jedini stručnjak za svoj resor, bivši ministar prosvete i nauke Srđan Verbić, ‘izvisio’ je u novoj podeli. Zamenio ga je Mladen Šarčević. Nije potrebna neka velika pamet da se zaključi zašto: za učestvovanje u vlasti u ovom društvu stručnost je manje važna. Bitnija je politička veština u najgorem smislu te reči, a Verbić se na tom polju pokazao kao potpuni amater. Ruku na srce, nema tog ministra prosvete ni kulture kojim će stručna i šira javnost biti zadovoljna, dokle god su budžetska izdvajanja za ove dve oblasti minimalna, a broj interesnih grupa, lobija i zaraćenih strana ogroman.“⁴³

Negativna slika o novom kabinetu Aleksandra Vučića dotakla se i još dva važna momenta – proklamovanih programske ciljeva nove Vlade Srbije i atmosfera u Skupštini koja je vladala tokom glasanja o njenom izboru. Osporavanje programa Vlade zasnovano je posmatranju odnosa obećano–učinjeno. Ovu na prvi pogled zdravorazumsku optiku u posmatranu programa Vlade Srbije primenio je Mijat Lakićević, novinar *Novog magazina*.

Njegova poruka mogla bi se sažeti u sledećem „Prethodna vlada je malo ispunila od obećanog, nema razloga da verujemo da će i nova bilo šta učiniti“. Spoj skepsise i političkog nihilizma u odnosu na demokratski izabranu vlast, možemo prepoznati u sledećem navodima iz njegovog teksta: „Od svega što je Vučić obećao pre dve godine ispunio je samo jedno – mada nesporno vrlo važno – ono o fiskalnoj konsolidaciji, tj. o smanjenju deficitu u državnoj kasi. U koje treba uračunati i smanjenje plata u javnom sektoru za 10 odsto, dok smanjenje penzija, da i na to podsetimo, nije bilo obećano, ali je uprkos tome – ispunjeno. Ovde se, međutim, ne sme ispustiti iz vida jedno: kada se hvali, kao što se ovih dana hvali, da je za dve godine deficit smanjen na četvrtinu, tj. sa osam na dva odsto bruto domaćeg proizvoda, onda Vučić zaboravlja da je u vreme tog ekstremnog budžetskog manjka na vlasti bio, glavom i bradom, on sam. Lista neispunjene obećanja, da se vratimo na početak, mnogo je duža. Pored već pomenutog okončanja privatizacije, tu je čitav niz krupnih, ‘strukturnih’, kako vole da kažu ekonomisti, promena praktično celokupnog javnog sektora: javnih preduzeća, državne uprave, lokalne samouprave, zdravstva, obrazovanja... Međutim, dok je na privatizaciji mnogo toga urađeno, ali ona ipak nije završena, u nabrojanim oblastima nije urađeno praktično ništa, jedva ako je zagreban po površini. Moglo bi se ovom spisku dodati i pravosuđe, mada se, nasuprot prethodnim, u njegovom slučaju ne može reći da ništa nije urađeno. Naprotiv, učinjeno je mnogo, ali uglavnom na potčinjavanju pravosudne izvršnoj vlasti i daljem urušavanju njene samostalnosti. Pred Vučićem se, dakle, nalazi sedam zadataka. Nijedan nije mačji kašalj; za svaki treba i vremena, i znanja, i upornosti. Ali – nijedan nije ni nov.“⁴⁴

42 Bojan Pajtić, „Majstore, dokaži da sam ukrao sto dinara!“ intervju sa Oljom Bećković, *N/N*, br. 3426, str.18

43 Jovana Gligorijević, „Dan Mrmota,“ *Vreme*, br. 1336, str.8

44 Mijat Lakićević, „Vučić i sedam mačića,“ *Novi magazin*, br. 276, str. 7

Semantički identičnu i donekle retorički modifikovanu poruku negativnog naboja na račun kredibiliteta premijera i održivosti njegovog programa Vlade, ponudila je Zora Drčelić, novinarka *Vremena*: „U svom novom ekspoze citira Heraklita, antičkog filozofa, koji je rekao da se ne može dva puta ući u istu reku. Ali je njegov ekspoze 2016. reka obećanja baš kao i prethodni iz 2014. I nije u tome problem, ekspoze i jesu to – spisak lepih želja i obećanja, samo što kada dođe vreme da se odgovara građanima o tome šta je ispunjeno, Vučić najavi nove izbore, i – obećava još više, pitanje je samo obima, tj. broja strana. Ipak, Vlada iz 2014. sastavljena je u rekordnom roku za manje od 40 dana od izbora, a za ovu mu je trebalo 100 dana.“⁴⁵

Da bi delegitimisali u startu Vučićevu novu Vladi nije dovoljno ukazati na njegovu autoritarnost i manipulaciju medijima, nije čak ni odlučujuće pokazati protivrečnosti programa nove vlade uz podsticanje nihilističko-skeptičkih tonova, čitava stvar ne završava se ni prikazivanjem spornih kompetencija novih ministra, potrebno još nešto. Potrebno je iskarikirati po mogućству potpuno Skupštinu koja bira novu Vladi i premijera navodno oštrom, potcenjivačkom ironijom još više obezvrediti u političkom, ali i psihoškom smislu. Prvi zadatak političke delegitimizacije Skupštine preduzeo je već pominjani Đorđe Vukadinović koji je povodom ekspoze premijera Vučića u Skupštini Srbije, nastojao da pokaže da nije maltene postojala mogućnost da opozicije da govori, poigravajući se kvazi-ironično i politikantski sa poslovnikom koji je važeći u Skupštini Srbije: „Ekspoze je trajao nepunih šest sati. A čitava rasprava povodom njega trajeće ukupno pet – od čega najmanje tri četvrtine vremena otpada na predstavnike vladajuće koalicije. Povrh toga, Mandatar ima pravo da govori kad god hoće i koliko god hoće. Ipak, za svaki slučaj – i uprkos Mandatorovom junačenju i zaklinjanju kako stoji na raspolaganju i da će ‘rado odgovoriti na sve primedbe’ – skupštinska većina je glatko odbaciла podneti predlog da se vreme za debatu duplira. Poslovnik po kojem je zakazana i po kom se odvijala (i) ova sednica Narodne skupštine usvojen je – čik pogodite – za vreme vlasti Demokratske strane.“⁴⁶

Podrugljivo pisanje o ekspoze koje se nevešto predstavlja u formi satirično-racionalne kritike koja navodno demistifikuje ličnost premijera, jedno je od obeležja uredničkih kolumni Dragoljuba Žarkovića. Pišući o predstavljanju programa nove vlade Srbije, Žarković je karikaturalno ocrtao Vučićev ekspoze kao još jednu njegovu pobedu – pobedu u dužini držanja govora u Skupštini: „Vučić se zbilja upisao kao pobednik u disciplini ekstenzivnog ekspoze i sve je pobedio, i iskreno se nadam da niko neće da ga nadmaši, pa ni on sam sebe ako opet bude u prilici da ga podnosi parlamentu i javnosti. Nije umesno, ali mi je teško da odolim da prepričam jednu verovatno izmišljenu anegdotu. Kad je Alija Sirotanović, rudar, udarnik, naš stahanovac, rekorder u tonama iskopanog uglja, trebalo, tobogaž od Tita, da primi neku nagradu za pregalaštvo, on je tražio još veću lopatu. Priča ima tužan kraj: drugi rudari su ga jedne pijane noći dobro pretukli zato što im je povećao normu.“⁴⁷

Značajno umereniji i reklo bi, analitički odgovorniji pristup, procesu formiranja Vlade i činu njenog izglasavanja, pokazali su novinari nedeljnika *Pečat*. U osrvtu na teškoće oko formiranja nove Vlade Srbije, novinarka nedeljnika *Pečat* Nikola Vrzić odbacuje da iščekivanje nove Vlade Srbije ima veze sa navodnim hirom premijera Srbije Aleksandra Vučića da saradnike u stranci, potencijalne koalicione partnere i javnost drži u stanju neizvesnosti. Vrzić smatra da za to postoje dva razloga – teškoće da se namire intere-

45 Zora Drčelić, „Kastro iz našeg sokaka,“ *Vreme*, br. 1336

46 Đorđe Vukadinović, „Izveštaj iz skupštinske klupe,“ *Vreme*, br. 1336

47 Dragoljub Žarković, „Udarnički: Sirotanović u političkom rudniku,“ *Vreme*, br. 1336, str. 6

si koalicionih partnera i spoljni pritisci, bilo sa Istoka, bilo sa Zapada: „Kako god, koliko smo u stanju da vidimo, mogući razlozi za odlaganje, ako postoje, dvojaki su. S jedne strane, politika nam je u Srbiji, eto, takva da niko ko ih – političare – iole poznaje ne sme da odbaci mogućnost postojanja poteškoća da se namire svi (narasli, po zlehudoj prirodi stvari) apetiti partijskih drugova i potencijalnih koalicionih partnera, tim pre što sam SNS u ovom sazivu Skupštine Srbije ima svega 93 poslanička mandata, pa je zbog toga očigledno prinuđen da zavisi od drugih. A opet, drugih ima sasvim dovoljno da sví budu zamenjivi, što im svima zajedno automatski umanjuje ucenjivački kapacitet, čineći ga daleko benignijim nego što bi inače mogao da bude i kao što je, uostalom, i bivao kad god je mogao, na primer, 2012. godine kada je Ivica Dačić dospeo u fotelju premijera Srbije. I najzad, preostalo zamislivo objašnjenje nalazi se u postojanju spoljnih pritisaka o kojima se onoliko govori. Motivi za tako nešto su očigledni – borba za uticaj u Srbiji, a time i na Balkanu – a posedujemo već i (pre)bogato iskustvo s takvom vrstom parapolitičke delatnosti, što znači da se ovo objašnjenje ne sme a priori odbaciti kao nemoguće.

A njegova najveća manjkavost nalazi se u potpunom nedostatku objektivnog dokaza da pritisaka – toliko jakih da bi prinudno odložili formiranje naše nove vlade – zaista ima. S tim što treba biti pošten i priznati da ćemo do takvih eventualnih dokaza moći da dođemo tek ako ‘Vikiliks’ ili neka slična organizacija objavi novi korpus dokumenata poput čuvenih depeša američke diplomatiјe.⁴⁸

Istovremeno, neposredno nakon formiranja Vlade Srbije, na čelu sa proevropskim premijerom Aleksandrom Vučićem, nedeljnici *Pečat* je kao prednost te Vlade istakao politiku otvorenosti za saradnju sa Rusijom i Kinom, priželjkujući, što implicitno, što eksplisitno, zaokret u pravcu odbacivanja evropskih integracija i prihvatanje bližih savezničkih odnosa sa Rusijom. Ovo gledište nesumnjivo je izneto u komentaru novinara Filipa Rodića koji je u tekstu „Šest sati kvalitetnog programa“ sumirao mišljenje redakcije: „Kada se neposredno posle parlamentarnih izbora Aleksandar Vučić iznenada pojavio u Moskvi na sastanku s Vladimirom Putinom, atlantisti u našim redovima odmah su gragnuli kako je Vučić kod cara otišao po direktive. Sastav nove Vlade Srbije i Vučićev ekspozne nam, međutim, govore da od ‘robovanja’ Rusiji nema ništa. Aleksandar Vučić očito namerava da nastavi po starom – s politikom neutralnosti i balansiranja između Istoka i Zapada i učvršćivanjem ekonomске stabilnosti u zemlji.“⁴⁹ Istovremeno, Rodić nastoji da dokaže da se ruski stav po pitanju sastavljanje Vlade Srbije nije stvar u koju se zvanična Moskva meša na način na koji to čini Zapad. Rusija, po Rodićevom tumačenju, poštuje suverenitet Srbije i lišena je ucenjivačkog stava prema Srbiji. Glorifikacija ruskog spoljnopolitičkog tretmana Srbije vidljiva je u sledećim rečenicama: „Prva je da se Moskva nikada do sada, za razliku od Zapada, nije mešala u unutrašnja pitanja suverene zemlje. Ni kada se radilo o stvarima bitnijim od ministarskog kadriranja. I tog principa se čvrsto drže. Želeli atlantisti to da priznaju ili ne. Dalje, nijedna zemlja na svetu, koliko nam je poznato, nema ministra zaduženog za saradnju s nekom drugom državom. Istina je, Srbija ima ministarku bez portfelja zaduženu za evropske integracije, ali, slagali se mi s tom politikom ili ne, strateški cilj je ulazak Srbije u EU, a ne u Rusku Federaciju. Pri tome, upravo je postojanje ove funkcije pokazalo koliko je tako nešto, u krajnjoj liniji, nepotrebno. S ‘evropskim čovekom’ u Vladu, javno mnjenje Srbije sve je dalje od EU i sve je manje za članstvo svoje zemlje u ovom bloku, dok je i bez ‘ruskog čoveka’ u Vladu Srbija na putu značajnog intenziviranja saradnje ne samo sa Rusijom, za koju smo, kako to na Zapadu vole da kažu, ‘emotivno vezani’ nego i s Kinom prema kojoj takve emocije ne postoje već se radi o čistom

48 Nikola Vrzić, „Čuvari Vlade u letnjem periodu“, *Pečat*, br. 431, str. 9

49 Filip Rodić, „Šest sati kvalitetnog programa“, *Pečat*, br. 432, str. 6

obostranom interesu. Treća je stvar da Rusija, za razliku od Zapada, nikada svoju pomoć i saradnju nije uslovljivala političkim kadriranjem u nekoj zemlji. Odličan primer za to je sadašnja situacija s Turskom. Bez obzira na to ko je na vlasti u Ankari, Moskva je s ovom zemljom sarađivala, odnosno nije. I to nije zavisilo od ličnosti nego isključivo od politike te zemlje u odnosu na Rusiju. Zbog svega ovoga jasno je da Vučić u Vladu ne treba ‘ruski čovek’ i bolje je da ga nema. Još bolje bi bilo kada ne bi bilo ni ‘američkog čoveka’, ali nažalost takav možda postoji.“⁵⁰

Regionalni odnosi – stvarnost etno-nacionalnih stereotipa i politika distance

Regionalni odnosi važna su tema štampanih medija i imaju više nego pristojnu zastupljenost u nedeljniciima i dnevnim novinama, budući da su štampani mediji uglavnom fokusirani na unutrašnjopolitičke teme i dileme, a povremeno i na globalna zbivanja. Za razliku od prošle godine, kada je fokus bio na konkretnim događajima, čiji se smisao i značenje na različite načine tumačio, ove godine, događaji poput godišnjice u Srebrenici i proslave „Oluje“ u Hrvatskoj više su bili tema za pisanje o složenoj, kontroverznoj i pomalo mučnoj temi regionalnih odnosa.

Nedeljnici u Srbiji regionalne odnose posmatraju u dva uzajamno isključujuća interpretativna modela. Prvi model interpretacije fokusiran je na činjenice koje opisuju stvarnost, neposrednu istoriju uz zdravorazumno i vrednosno opredeljenje u pravcu prevladavanja loše prošlosti, posredstvom stavljanja u zagrade svih političkih, društvenih i kulturnih tendencija koji regionalne odnose drže u stanju stalnih virtuelnih ili stvarnih sukoba. Upravo ovaj diskurs kao ishod ima politiku etno-nacionalne distance i perpetuiranja stanja sukoba između naroda.

Drugi model interpretacije je razumevanje regionalnih odnosa strogo sa srpskog stanovišta. Reč je o reprodukciji modela poimanja regionalnih odnosa koji neodoljivo podseća na ratne devešete. Povremeno, pisanje medija, posebno u domenu zapaljivih fraza i nacionalnih zakletvi i kletvi, neodoljivo podseća na ratnu propagandu.

Sudar ova dva interpretativna modela, neminovno pokazuje podeljenost nedeljnika i njihovu duboku ideolesko-vrednosnu sukobljenost. Obeležavanje godišnjice masakra u Srebrenici prošlo je bez zvanične delegacije iz Srbije. Razlog je razumljiv. Prošle godine, premijer Vučić je izbegao atentat. Godinu dana kasnije nije bilo epiloga istrage ni sudskog postupka povodom skandalognog čina fizičkog napada na državnika iz susedne zemlje koji je u Srebrenici bio u misiji pokajanja i mira.

Ipak, Srebrenica je bila tema. I tema za javno-političke delatnike u Srbiji koji su ponovo podsetili da treba odustati od bilo kakvog tumačenja Srebrenice kao genocida koji su srpske snage izvršile nad muslimanicima. Stav o genocidu treba problematizovati i odbaciti, kroz ukazivanje da on važi kao neka

50 Isto, str. 7

vrste religijske dogme. Demokratska i nacionalno odgovorna politika, po prepostavci, mora biti od njih oslobođena.

Ovo gledište jasno i precizno iznosi Ratko Dmitrović, u kolumni u dnevnom listu *Večernje novosti*: "Da-nanja dogma na prostoru od Dojranskog jezera do Alpa zove se Srebrenica. U toku je inicijativa da se doneše zakon koji bi imao dejstvo u Bosni i izvan nje, po republikama bivše Titove Jugoslavije svakako, a kažnjavao bi svaku zapitanost nad postavkom - genocid počinjen u Srebrenici. Svako osporavanje iste vodilo bi u zatvor. Iskreno, mislim da ovo neće proći, ali... bili smo ubedeni da se neće dogoditi ni druge gluposti pa su se dogodile. Eventualno pozivanje na neke presude Haškog tribunala, u kojima se zločin u Srebrenici kvalificuje kao genocid, ovde nemaju ni smisla ni značaja jer se radi o sudu koji je Nasera Orića (da ne spominjem ostale) dokazanog ubicu iz Srebrenice, oslobodio svake odgovornosti. Taj sud je davno izgubio kredibilitet... U Srebrenici nije bilo genocida. Zločina jeste, najpre nad Srbima srebreničkog kraja, pa onda nad Bošnjacima, kao vid osvete (nije i ne može da bude opravdanje), ali genocida nije bilo. Ako bismo terali mak na konac, neuporedivo više elemenata za postavku o genocidu ima na strani srpskih žrtava. Snage Nasera Orića bukvalno su satirale i zatirale Srbe u okolini Srebrenice: decu, žene, starce. Na drugoj strani, da se ne lažemo, toga ne beše."⁵¹ Revizija stava po pitanju Srebrenice i prihvatanje logike devedesetih u tretiranju ratnih zločina, pokreće ili pak racionalizuje politiku distance prema regionu, tačnije Bošnjacima i udaljavanje od evropskih integracija. Kontraverzna tema bliže prošlosti alibi je povratak na realnu politiku koja je srodnja politici Slobodana Miloševića. Utoliko postaje jasno da se kao njena nužna posledica pojavljuje poziv za odbacivanje mogućnosti da Srbija bude članica EU. Obrazloženje je jasno i očekivano. Radi se o nacionalnim razlozima i zlovilji Evrope prema Srbiji i Srbima: "Ne vredi. Može službeni Beograd sutra da prizna nezavisnost Kosova, Oni će nakon toga tražiti da Vojvodina bude republika. Kad i na to pristanemo, Oni će zahtevati najviši stepen autonomije za Rašku oblast, potom pravo Albancima iz Bujanovca i Preševa na izjašnjavanje o teritorijalnom pripajanju 'državi Kosovo', pa donošenje odluke o prekidu specijalnih veza sa Republikom Srpskom, pa rušenje Dodika, zatim da SPC prizna papu kao vrhovnog vladara, da SANU promeni ime... Nema tu kraja. Razloge za ovakvu rabotu možemo da tražimo unutar postavke o interesima velikih sila, o pravu jačeg, o povlasticama za poslušne i kaznama za neposlušne... ali uvek ćemo, po okončanju ukrštanja argumenata, doći do zaključka: neće nas."⁵²

Da postoji značajna konvergencija između puta u EU i podrške hrvatskom nacionalizmu, pokazaće i drugi kolumnisti tokom perioda jul-septembar 2016. godine. Objektivnosti radi, treba naglasiti da su se, prema nepisanom pravilu, u ovom turbulentnom letnjem periodu za Zapadni Balkan dogodile vanredno kontroverzne stvari, pre svega u Hrvatskoj, koje se inicirale reaktiviranje propagandnih matrica s kraja osamdesetih i početka devedesetih godina prošlog veka: "Rehabilitacija Alojzija Stepinca, podizanje spomenika ustaškom teroristu Miru Barešiću, divljanje na proslavi 'Oluje' (doduše tradicionalno, premda upadljivo dobija na intenzitetu uprkos protoku vremena i činjenici da su Hrvati u međuvremenu ostvarili svoje vlažne snove učlanjenjem i u Evropsku uniju i u NATO), ludovanje bivšeg premijera Zorana Milivoića koji Srbe naziva 'šakom jada' i inače ne uspeva da propusti priliku da pokuša da nas isprovocira, o zatezanjima oko Poglavlja 23 i zahtevima da promenimo svoj zakon o ratnim zločinima i pretnjama da će hapsiti Srbe zbog navodnih zločina na Kosovu da i ne govorimo... I da ne nabrajamo dalje već

51 Ratko Dmitrović, „Srebrenica kao religija,” *Večernje novosti*, 09. 07. 2016, str. 5

52 Ratko Dmitrović, „Nema tu kraja,” *Večernje novosti*, 02. 07. 2016, str. 2

da konstatujemo činjenicu da – ako izuzmemu pobeđe naših košarkaša i vaterpolista na olimpijadi u Riju – nijedan od dosadašnjih okršaja nisu, ni rečju ni gestom, isprovocirali Srb, već je svaki put bivalo obrnuto."⁵³ Dakle, nacionalistička euforija u Hrvatskoj pobudila je, po logici spojenih sudovi istovetan odgovor na suprotnoj strani.

No kritičko pisanje o Hrvatskoj i stigmatizacija tamošnjih političkih i kulturnih poslenika nije ostala bez reference na EU, koja je proglašena za saodgovornog u procesu ekspanzije hrvatskog nacionalizma: "Što jeste novo, to je bezrezervna podrška Evropske unije i zapadnih sila povampirenoj ustaškoj politici! Jer, kad Zoran Milanović na sav glas pozove na novo masovno ubijanje Srba, kad u razgovoru sa 'braniteljima' (Milanović sam priznaje da je znao da je razgovor bio sniman!?) najavi da će Srbiji zadati udarac kada bude najranjivija, kad za Srbe kaže da su 'šaka jada' koja bi da bude gospodar Balkana, kad otvoreno pozove na podelu Bosne, to govori sve o njemu i hrvatskoj u suštini ustaškoj državnoj politici. Ali kad na sve to i Brisel i Vašington i Berlin ostanu nemi, pa to je evroatlantska podrška najstrašnjem nacizmu, što ustašluk nesumnjivo jeste! Ko ne veruje neka se samo zapita kako to da čak ni ambasador EU u Srbiji Majkl Devenport - onaj koji koristi svaku priliku da nama drži lekcije o slobodi medija, korupciji, ljudskim pravima, Kosovu, onaj kome je 'Savamala' vrhovni problem - neće ni reč da kaže o strašnim ustaškim pretnjama ne samo Srbiji već i celom regionu?"⁵⁴

Paralelno sa propagandom koja u isti mah podsticala antievropske sentimente i repulzivni stav prema Hrvatskoj, razvijena je teza o istorijskom kontinuitetu antisrpske politike u Hrvatskoj kao i o konsenzusu među hrvatskim političkim elitama. Njih karakteriše absolutna i nepodeljena antisrpska pozicija, bez obzira ideološka uverenja: "Nije Zoran Milanović lud, nije ni budala. Oslobođen obaveze da pazi šta priča, jer nije stajao pred kamerama, na javnom mestu, on je samo bio iskren. Njegova odvratna retorika o Srbima, Srbiji, Bosni, ustaštvu, geopolitici... nije njegova. Ništa u skandaloznom iskazu ovog čoveka nije autentično; Milanović je savršen predstavnik nečega što se zove hrvatska levica. Hrvatska levica (kao i svaka druga) deli se na socijalnu i političku komponentu, socijalna je opšte mesto, ali je u političkom identična sa hrvatskom desnicom, sa ustaštvom... Osnovna razlika hrvatskih levičara i desničara je u tome što su levičari znali da hrvatsku državu nije moguće stvoriti istrebljujući Srbe, već upotrebljavajući Srbe."⁵⁵

Sugestivnije od Dmitrovića, sa jakim negativnim nabojem, već citirani Dragan J. Vučićević tvrdi: "Nisu svi Hrvati ustaše. Ali ogromna većina njih to jeste. Svaki Srbin koji kaže drugačije ili je glup ili ima nekog debelog interesa da se pravi glup."⁵⁶ Odlučujući element u ovom kratkom citatu nije samo mnogo puta ponovljena teza o Hrvatima kao "ustašama", već moralna obaveza Srba da se ujedine u prepoznavanju neprijatelja, da se prosvetle u spoznaji opasnosti, odbacujući bilo kakvu mogućnost iskrene i smislene saradnje sa arheneprnjateljima.

Iako je dominantni diskurs o medijima oscilovao između jakih izliva prezira i osude hrvatskog nacionalizma, određeni štampani mediji otvorili su prostor za kritičko sagledavanja kako aktuelnog istorijskog

53 Nikola Vrzić, „Kontrola haosa,” *Pečat*, br. 435, str. 6

54 Dragan J. Vučićević, „Ustaše, Evropa i NATO protiv Srbia,” *Informer*, 27. 08. 2016, str. 5

55 Ratko Dmitrović, „Milanović, hvala!” *Večernje novosti*, 27. 08. 2016, str. 2

56 Dragan Vučićević, „Nisu svi Hrvati ustaše, ali jesu svi Hrvati ustaše,” *Informer*, 06. 08. 2016, str. 5

trenutka, tako i bliže i dalje prošlosti. Osvetljavanje sporne nacionalno-političke matrice koja generiše stanje napetosti i u kontinuitetu reprodukuje sukobe, ponudio je istoričar dr Vjekoslav Perica, američko-hrvatski istoričar koji ne krije svoju jugoslovensku orijentaciju: "Srpski i hrvatski nacionalisti iskonstruisali su nove kolektivne identitete jedni naspram drugih, a zatim i u odnosu na susedne narode – tako da je onaj drugi negativan, tuđi i dalek, naravno – te novi identitet nasuprot same SFRJ i to da se bude sve suprotno od onog što je ona bila. Ove konstrukcije su dvadesetogodišnja noćna mora sveopštег propadanja i frustracije u novim državama."⁵⁷ Pomenute konstrukcije mogu se svesti na spoj tri pojma – narod, pleme, klan. Upravo politika ustanovljena na ova tri socijalno-politička i kulturno-istorijska pojma vodi u politiku koja diže tenzije i promoviše distancu: "I Hrvati kao i Srbi imaju, kao, 'nacionalnu' crkvu s plemenskim imenom u nazivu. Pleme je glavno božanstvo na Balkanu, tom se idolu svi ovdje klanjaju: narod, pleme, klan – Balkan."⁵⁸

Iz vizure citiranog istoričara, osnovna duhovna bitka jeste bitka za istorijsku nauku koja će kritički prevladati konstrukciju nacionalnog identiteta koja kao ishod ima održanje antagonizma koji podstiču etničko-nacionalne stereotipe i otvaraju mogućnost političkih sukoba visokog intenziteta: „Bitka za povijest danas je ključ budućnosti na ovim prostorima. Povijest je najbitnija za nacionalizam koji je po najkraćoj definiciji slavna i teška prošlost bez mrlje, a pakao to su drugi. Ako snage razuma na ovim prostorima uspiju uvjeriti današnje Hrvate, Srbe i Bošnjake da im nacionalni identiteti nisu isključivo slavna prošlost bez mrlje, da religije nisu najbitnije za nacionalni identitet, da nije susjed neprijatelj i da postoje bolje varijante hrvatstva, srpstva i bošnjaštva, bez nedavno iskonstruiranih mitova, bez državnih religija i bez međusobne mržnje, ima budućnosti.“⁵⁹

Hrvatska nacionalistička hysterija je otvorila prostor za obnovu diskursa i retorike koja omogućuje ne samo povratak u ratne devedesete, već i priliku da se preusmeri pažnja sa aktualnih neprijatnih političkih tema. Ovu tendenciju u srpskom političko-medijskom prostoru, uočava Dragoljub Žarković, urednik *Vremena*: „Ne bi loše bilo da se Vučić dogovori sam sa sobom: ili nam u svetu niko ne misli (govori) loše ili bi osim malo koje zemlje ostatak sveta podržao stabilnu Srbiju. Iz manipulacije ljudskim strahom od najgoreg, a to je strah od rata, narasta politička moć trgovine uticajem i novcem, javna neupitanost oko društvenih poslova. Pitaš me za Savamalu, a Srbija gori. Simptomatično je da deo medija pod neсumnjivom Vučićevom kontrolom održava stalnu 'bojnu gotovost' i potpaljuje ideju o izvesnosti skorog rata na našem kućnom pragu i kao da seiri nad mogućnošću da Srbija bude poprište obračuna Putina s ostatkom sveta. Šanse da veliko finale u obraćunu globalnih sila bude baš u našem dvorištu manje su nego verovatnoća da se ovde odigra fudbalska Liga šampiona, ali od te vrste napetosti mnogi profitiraju. Zvečkanje oružjem može biti i oblik sirotinjske zabave a ne samo privilegija velikih sila. Priliku da za unutrašnjopolitičke potrebe dokazuju da su 'svi Hrvati isti', te da se sada najbolje vidi kako su devedesetih bili potpuno u pravu. U tom pravcu će i nastaviti – poput svojih partnera u Zagrebu, i oni, iz sopstvenog iskustva, odavno znaju da se dizanjem nacionalnih tenzija najbolje kompenzuje sopstvena nekompetencija, preusmerava pažnja građana od stvarnih problema i dodatno učvršćuje vlast.“⁶⁰

57 Vjekoslav Perica, „Narod, pleme, klan-Balkan,” razgovor sa Đordjem Matićem, *Vreme*, br. 1335, str. 4

58 Isto, str. 6

59 Isto, str. 6

60 Dragoljub Žarković, „Šaketanje jada – Greše oni koji misle da je zaoštravanje odnosa posledica izborne pragmatičnosti. Preće biti da sukobi izviri u kapilarne strukture tih društava formirane na dugoj tradiciji uzajamne nepodnošljivosti,” *Vreme*, br. 1339, str. 4

Sličan stav u regionalnim pitanjima i njihovoj refleksiji na unutrašnje prilike u zemljama nastalim raspadom bivše Jugoslavije izneo je novinar nedeljnika *N/N* Zoran Preradović: "Četvrt veka nakon kravog sukoba na bivšim jugoslovenskim prostorima, silnih, ispostaviće se, usiljenih izjava o dobrosusedskim odnosima, pritvornih osmeha i mlakih rukovanja, jednostranih izvinjavajućih tonova i selektivne haške pravde, stvari danas izgledaju kao puko ponavljanje istorije. Ono što je zajednički imenitelj svih balkanskih elita, i još jedino tu nema nikakvih prepreka u saradnji, jeste da sa istim žarom brane državne interese i prazne državne resurse. Reč je o pažljivo uzgajanom soju ogreznom u nacionalnu pravdu i dobar život. S druge strane je narod koji pokušava da dokuči sopstvenu nesreću, ne shvatajući da bi mu malo više hleba donelo i malo više slobode. A tada, vrlo verovatno, ne bismo gledali sve ove koji su u grabežu opštih dobara prisvojili i pravo na istoriju.“⁶¹

Posebnu vrstu političko-medijskog komešanja izazvao je referendum održan u Republici Srbkoj 25. septembra 2016, povodom obeležavanja Dana Republike Srske. Prethodno je Ustavni Sud BiH osporio Dan državnosti RS i naložio njegovo ukidanje. Podršku odluci suda dala je bošnjačka strana, ali i dve uticajne zemlje u međunarodnoj politici – Sjedinjene Američke Države i Velika Britanija. Uprkos jedinstvu vlasti i oponoziji po pitanju održanja referenduma, glasalo je 56 odsto građana, koji su gotovo stoprocentno podržali ostanak praznika Dana Republike Srske.

U medijskom diskursu pojavile su dve različite interpretacije ovog događaja koje su se međusobno isključivale, ali i ukazale na različite momente koji definišu politički tok događaja povodom i nakon referenduma o Danu državnosti Republike Srske, devetom januaru.

Na pitanje zbog čega Republika Srska održava referendum čiji je ishod poznat, predsednik RS Milorad Dodik u intervjuu za beogradski nedeljnički novinar *N/N*, odgovara: "Zašto referendum? Ovde se radi o prezentaciji volje koja mora da bude poznata, a ne prepostavljena.“⁶²

Istovremeno, suočavajući se sa mogućnošću da telo zaduženo za implementaciju Dejtonskog sporazuma može osporiti održavanje referenduma, Dodik odgovara u prepoznatljivom stilu degradacije međunarodnih institucija koje imaju delotvoran uticaj na političke odluke naroda u RS i BiH: "Taj PIK, kao neformalna vlast koja u Dejtonskom sporazumu ne postoji, služi kao političko pokriće nasilju visokog predstavnika, to govorimo već deset godina. Deset godina imamo problem sa međunarodnim faktorom koji želi da nameće zakone, smenuje funkcione... Sad oni kao brane Dejtonski sporazum! Šta oni brane?! Uzeli su fiskalni suverenitet Srpskoj, uzeli su nam vojsku, formirali su vanustavne i vandejtoniske Sud i Tužilaštvo! Ništa od toga ne piše u 'Dejtonu'! Postoji trenutak u kojem zaista to više ne možete da trpite! Naravno da sam svestan da je Ustavni sud instaliran Ustavom BiH, čak su propisali i da postoji krivična odgovornost za one koji ne poštuju njihove odluke, što nema nigde na svetu! Od početka se kreirala situacija u kojoj se preti zatvorom ukoliko ne poštujete njihove odluke, bez obzira na to što su nepravedne i vanustavne.“⁶³

Uspeh referenduma izazvao je različite komentare i geostrateške spekulacije u kojima se priželjkuju

61 Zoran Preradović, „Balkanska pravila,” *N/N*, br. 3425, str. 15

62 Milorad Dodik, „Hapse već deset godina, a ja ko ptica slobodan,” intervjuu sa Oljom Bećković, *N/N*, br. 3428, str. 9

63 Isto, str. 9

obrti u konfiguraciji moći na regionalnom i širem globalnom planu. Srbija van uticaja Zapada, u sukobu sa istim, oslanjanje na Rusiju, redefinisanje odnosa moći u svetu, istrajavaće u konfrontaciji sa svetom, svi momenti u srži interpretativnog modela koji forsira nacionalnu orientaciju Milorada Dodika i podgreva nadu u preokret u srpskoj politici, tačnije odbacivanje evropskih integracija kao strateškog cilja države: "Referendum u Republici Srpskoj bio je pobeda nad strahom, savlađivanje osećanja nemoći i inferiornosti i pokazna vežba da ugnjetачki sistem nije svemoćan, da ima slabih tačaka gde može biti napadnut i uspešno pobeđen... Preuzimanjem i primenom – uglavnom intuitivno i nesvesno, ali s podjednakim političkim efektom, taktike svojih neprijatelja, narod Republike Srpske je subverzivno oružje svojih neprijatelja okrenuo protiv njih, i zadao im težak udarac."⁶⁴

Uvođenje ruskog uticaja kao ključnog za dinamiku i ishod političkih i geostrateških odluka na Balkanu, pokazuje se u sledećem intervju Ognjenom Pantovićem, poslanika Srpske narodne partije, koji eksplisitno pokazuje posebnost odnosa Rusije i Republike Srpske: "Na veličanstven način je ispoljena zrelost većinskog srpskog naroda i naglašena njegova odlučnost da odbrani samostalnost i suverenitet Republike Srpske. Srpski narod je referendumom na najdemokratski način odbranio suverenitet, dostojanstvo i nacionalno jedinstvo Republike Srpske. Moćna Rusija je i ovoga puta, podržavši referendum, potvrdila da je najveći prijatelj i saveznik srpskog naroda."⁶⁵

Političko-medijska „heroizacija“ Milorad Dodika dobila je velike razmere. Tako novinar *Pečata* Nikola Vrzić upoređuje Milorada Dodika sa ni manje više nego sa regionalnom verzijom Nelsona Mendele: "I uz najveći napor volje i propratnu snagu imaginacije teško je Miloradu Dodiku, predsedniku Republike Srpske, zamisliti kao srpskog Nelsona Mandelu, ali kako stvari sada stoje, pre će se Dodik, i to zahvaljujući bošnjačkom članu predsedništva BiH Bakiru Izetbegoviću, pretvoriti u Mandelu nego što će doživeti sudbinu koju mu sin Alije Izetbegovića javno priželjkuje, Moamera el Gadafija, Sadama Huseina i Slobodana Miloševića."⁶⁶

Ovakvo „počasno mesto“ Milorad Dodik je zaslužio suprotstavljanju Americi: "Ovog puta prvi čovek Republike Srpske otiašao je predaleko da bi mogao da se povuče a da to povlačenje ne bude ozbiljan poraz, i njegov i Republike Srpske. S druge strane, pobeda je blizu kao što nije bila zadugo. I označiće početak nove ere na Balkanu, početak kraja američke svemoći."⁶⁷

Neprihvatljivost referendumu za zapadne zemlje, po mišljenju ovog kolumniste, proistiće iz nekoliko momenata koji su uzajamno povezani: srpski narod odlučuje o sebi, referendum je presedan koji se kasnije može ponoviti. Istovremeno, pojavljuje se indirektna, a nesumnjiva ruska podrška i podrška države Srbije, dok opada snaga, a u izvesnom smislu i monolitnost zapadnih političkih aktera. Ovakva politička konstelacija priželjkivana je od svih antievropskih i proruskih novina, kakav je nesumnjivo nedeljničnik *Pečat*, što se može uočiti u sledećim citatima: "Bilo im je važno da spreče referendum u RS zato što se njime, referendumom, uspostavlja opasan presedan dao sudbini Srba u RS odlučuju Srbi u RS, a ne Sarajevo, Vašington i, u znatno manjoj meri, Brisel... Pokazalo se, naime, i da je unutrašnje jedinstvo u

64 Stefan Karganović, „Demontaža blefa“, *Pečat*, br. 439, str. 12

65 Ognjen Pantović, „Zajednička pobeda srpskog naroda i Rusije“, razgovor sa Zoranom Cvetanović, *Pečat*, br. 439, str. 14

66 Nikola Vrzić, „Dani Republike“, *Pečat*, br. 439, str. 9

67 Nikola Vrzić, „Bitka za Republiku Srpsku“, *Pečat*, br. 433

Pečat, 26.8. 2016

Republici Srpskoj, jedinstvo vlasti i opozicije, ma koliko ono bilo neiskreno i proizvedeno samim tokom događaja, do te mere ojačalo poziciju Srpske da ju je učinilo sposobnom da učini sve što joj nalaže nagon za samoodržanjem, bez obzira na sve napore Sarajeva i Vašingtona da je te sposobnosti za samoodržanjem liše. Pokazalo se i da je Srbija makar za toliko jaka da je mogla da se odupre zapadnim pritiscima da saučestvuje u ovim pritiscima na Srpsku, što nije loša startna pozicija i za još ozbiljniju podršku srpskoj državi s one strane Drine u periodu koji nam predstoji. I makar podjednako značajno, otvorena podrška Rusije Republici Srpskoj koja nije ohrabrujuća samo zato što je omogućila da referendum bude sproveden, niti samo zato što je definitivno potvrdila da na konkretnu rusku podršku zaista možemo da računamo, već, u kombinaciji sa primetnim uticajem naše saveznice na predizbornu kampanju u Crnoj Gori, pokazuje i da se Rusija na Balkan vraća i te kako ambiciozno. Na nama je sad da iskoristimo priliku koju priželjkujemo već 25 godina.”⁶⁸

Za razliku od nacionalističke euforije i diskursa iščekivanja kraja američko-evropske svemoći u regionu, drugi komentatori pokazali su drugu stranu politike u RS i BiH. Rezultat referendumu dokaz je decenijskog posrtanja Bosne i Hercegovine, pretnja njenom opstanku, ali i izvesna opomena političkoj eliti RS koja uprkos podršci ima problematičan stepen podrške.

O ovom poslednjem piše analitičarka iz RS, Tanja Topić: “Milorad Dodik slavi ispisivanje još jedne strane ‘slavne istorije’ Republike Srpske. Iz Sarajeva prete da će podići optužnice zbog ‘neustavnog’ raspisivanja referendumu. Zapad odmerava uvođenje sankcija protiv RS i njenog predsednika, koji za taj slučaj navljuje ‘nove referendume’, spremajući istovremeno odstupnicu i nadajući se da će ove referendumske peripetije uskoro pasti u zaborav. Za to vrijeme građani su posve neočekivano poslali i vlastima i opoziciji jednostavnu poruku da su umorni od svih i da se sve manje hvataju na nacionalni lijepak.”⁶⁹

O lošem scenariju po BiH i dokazu da ova država postepeno i neopozivo iščezava na političko-istorijskom planu piše Branislav Božić u *NIN*-u, koji konstatiše: “Ovakva država će, po svoj prilici, doneti više nevolja regionu nego što region može uticati na nju. Ovde procesi nacionalnog nadgornjavanja poprimaju dramatične razmere. Dve decenije kasnije BiH je u ekonomskom smislu na dnu evropske lestvice, demokratija se svela na međunacionalno nadgornjavanje, a međunacionalni odnosi su gotovo jednako hladni kao uoči rata. Zato BiH ostaje verovatno najneutralgičnije mesto u ovom delu Evrope, a susedi će se, hteli ili ne hteli, još dobro pomučiti ovdašnjim kolopletom što stvarnih što namerno kreiranih nevolja.”⁷⁰

Još radikalniji stav prema referendumu u Republici Srpskoj, ukazivanje na njegov besmisao koji proistiće iz tenzija između Dodika i Izetbegovića, prikazao je Miodrag Živanović: “Ovaj referendum je besmislen; gospodin Izetbegović je među rijetkim šefovima država koji u sopstvenoj zemlji vuče takve poteze da ona bude što nestabilnija i svakodnevno opterećena ovakvim ili onakvim unutrašnjim tenzijama. Drugo, zakazivanje referendumu od strane vlasti Republike Srpske na temu opredeljenja građana za ili protiv jednog praznika – najniža je vrsta cinizma.”⁷¹

⁶⁸ Isto, str. 9-10

⁶⁹ Tanja Topić, „Referendumski igrarije,” *Vreme*, br. 1343

⁷⁰ Branislav Božić, „Hladni rat usijanih glava”, *NIN*, br. 3424, str. 21-22

⁷¹ Miodrag Živanović, „Saga o referendumima,” *Novi magazin*, br. 282

Slučaj referendumu u RS pokazao je različitost pristupa i gledišta o jednom događaju koji je važan sa stanovišta regionalne politike – budućnosti Bosne i Hercegovine i odnosa Srbije prema njoj. Zanimljivo je primetiti, što je malo paradoksalno, da mediji koji su kritični prema vlasti Aleksandra Vučića, imaju daleko manje nacionalnog naboja, viši stepen realizma i okrenutost ka ideji dobrosusedskih odnosa što je i stvarna i proklamovana politika sadašnje vlade. Doduše, ne propuštaju priliku da određene intenzivne propagandne stavove nekih ministara protumače u duhu kritike kojom se problematizuje i osporava konzistentnost u naporima premijera Vučića da realizuje evropski *dictum* o potrebi dobrosusedske saradnje. S druge strane, štampani mediji koji imaju određenu dozu i podrške i razumevanja za Vladu na planu unutrašnje politike, u kontinuitetu i vrlo intenzivno revitalizuju matrice u proceni i zaključivanju koje karakterisale Srbiju s početka devedesetih. Restauracija ove vrste diskursa predstavlja ne mal problem u vođenju proevropske politike, premda se pravda bilo neodgovornošću političkih elita u Bosni, Hrvatskoj i na Kosovu, te pritiscima zapadnih sila da Srbija prihvati ekstremno nepovoljna rešenja u konačnom rešenju otvorenih etno-nacionalnih političkih sporova. Isto tako, pojavljuju se i objašnjenja, koja nisu sasvim netačna, da se radi o taktičkom medijskom pokrivanju patriotskog glasačkog tela SNS-a koji je navikao na duh i slovo ratne propagande. Sve u svemu, iako u određenim aspektima i opravdana, a i nekim slučajevima nužna, ova retorika u krajnjem rezultatu ne otvara mogućnost prevladavanja loše prošlosti Srbije ili regiona. Loša prošlost devedesetih i njen zloduh u drugoj deceniji novog veka, stoje kao političko medijski ali i širi socijalni Damoklov mač nad regionom koji kasni u modernizaciji i prihvatanju progresivnih vrednosti praksi civilizovanog sveta.

5
3

O autorima

O AUTORIMA

Institut za javnu politiku je regionalna think-tank organizacija. Deluje u regionu Zapadnog Balkana kroz rad kancelarija u Beogradu, Podgorici i Ljubljani. Promocijom javnog dijaloga i konstruktivnih rešenja, Institut za javnu politiku doprinosi naprima država Zapadnog Balkana da postanu ravnopravni, pouzdani i progresivni partneri u evropskim integracijama i međusobnim odnosima. Nakon inicijalnog istraživanja i analize društvenog i medijskog konteksta u državama Zapadnog Balkana, Institut je razvio i sproveo niz projekata vezanih za medije, među kojima su: Uloga medija u procesu sekuritizacije na Zapadnom Balkanu, Civilni odgovor na klijentelizam u medijima – Medijski krug, NATO Reach Out - monitoring medija i Uloga medija u praćenju R1325 u Crnoj Gori.

Medijski arhiv EBART je privatna kompanija, osnovana 2000. godine. Njena osnovna aktivnost je čuvanje podataka iz štampanih medija u elektronskoj formi. Novinski arhiv postoji od 2003. godine i do danas je u njemu uskladišteno više od 3.000.000 tekstova iz štampanih medija koji imaju nacionalnu pokrivenost, kao i odabranih lokalnih medija. Ebart je specijalizovan i za izradu analiza medija. Od osnovnih, kvantitativnih analiza, preko kvalitativnih analiza koje porede medijski tretman zadatih ključnih reči, pa sve do složenih analiza sadržaja.

Velimir Ćurgus Kazimir je rođen 1948. godine u Novom Sadu. Od 2002. godine direktor je Medijskog arhiva Ebart, jedinstvene medijske dokumentacije u Srbiji. Bio je novinar i urednik kulturne rubrike u Politici od 1988. do 1996. godine. Jedan je od osnivača Nezavisnog udruženja novinara Srbije. Autor je desetak knjiga proze i eseja na temu kulture i kulturne politike. Njegova dela prevođena su na engleski, francuski, nemački, španski, poljski i japanski jezik. Dobitnik je Međunarodne nagrade za esej časopisa Lettre International u Vajmaru 2000. godine. Član je srpskog PEN centra od 1987. godine. Priredio je više knjiga na temu odnosa politike i medija. Autor je više projekata iz oblasti istraživanja, medija i kulture. Posebno se bavio istraživanjem medijske scene u Srbiji i uticajem medija na političku i društvenu stvarnost. Autor je knjige "Hajka - analiza medijske kampanje protiv Vlade Zorana Đindjića".

Dr Isidora Jarić rođena je u Beogradu 1970. godine. Docentkinja je Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, na Odeljenju za sociologiju, na kome je i stekla titulu doktora nauka. Saradnica je Instituta za sociološka istraživanja, koji se bavi istraživanjem i ispitivanjem globalnih karakteristika i preobražaja u srpskom društvu. Urednica je dela "Bolonjska reforma visokog školstva u Srbiji: problemi, dileme, očekivanja i strahovi nastavnog osoblja na Beogradskom Univerzitetu" (Institut za filozofiju i društvenu teoriju i Filip Višnjić, 2010.), kao i dela "Politike roditeljstva" (Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu, 2015). Objavila je brojne naučne radove, članke i knjige, među kojima je i "Kultura i preobražaj Srbije – vrednosna usmerenja građana u promenama posle 2000. godine".

Danica Laban, rođena u Beogradu 1976, medijska analitičarka, novinarka i komunikološkinja. Radila je na brojnim projektima, koji su u svojim medijskim komponentama imali zastupljenu vidljivost, treninge i istraživanja u oblasti medija. Saradivala je sa domaćim i stranim organizacijama i institucijama, poput Saveta Evrope (CAR project 2011-2012), UN Women (projekti u oblasti socioekonomskog osnaživanja žena 2012), Kancelarijom za ljudska i manjinska prava (2012 - 2013, 2015 - projekti za unapređenje položaja Roma) itd. Radila je i na evalvaciji medija u Srbiji za Strategic marketing/IPSOS (2009-2011), za potrebe BBC Trust. Agenciju Jigsaw Communications, u okviru koje i danas posluje, osnovala je 2006. Tokom karijere, bila je i novinar i urednik na RTS, BK TV i TV Politika.

Dr Dejan Vuk Stanković rođen je u Beogradu 1973. godine. Titulu doktora nauka stekao je na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, na katedri za filozofiju. Trenutno predaje filozofiju, etiku i filozofiju obrazovanja na Učiteljskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Od 2000. do 2013. godine stručno se usavršavao i učestvovao na projektima Instituta za filozofiju i društvenu teoriju kao stipendista Ministarstva za nauku, tehnologiju i životnu sredinu. Od 2004. do 2006. godine radio je za Marten Board International, privatnu kompaniju specijalizovanu za istraživanje tržišta i javnog mnjenja. Od 2006. godine do danas je nezavisni politički analitičar, komentariše politički i društveni život u Srbiji i regionu za različite TV i radio stanice i štampane medije.

Unos i obrada podataka:

Snežana Bajčeta, doktorandkinja Fakulteta političkih nauka

Predrag Bajić, doktorand Fakulteta političkih nauka

Milica Oros, diplomirani novinar, Fakultet političkih nauka

Katarina Vukajlović, diplomirani novinar, Fakultet političkih nauka

Mina Dimitrovski, diplomirani novinar, Fakultet političkih nauka

MEDIJAMETAR